

میروہیسیبیه وه که له هاندانی عوسمانییه کانه وه دوور نییه . له پاش کوشتنی همه پاشا ، هه رچه نیک سولتانی عوسمانی دهسته لات و سه رۆکی مه حمود پاشا و وه سمان پاشای به سه ر ئیلدا سه لماندووه ، به لام وه کو میرنشینانی تری کوردستان ، عوسمانی بۆ له ناو بردنی دهسته لاتنی ئه مانیش دریغی نه کردووه ، هه تا جارێک مه حمود پاشا له ئهسته مول ههست به وه دهکات ، به نهیینی بهرگی دهرویشی دهپوشییت و هه ل دیتو له ریگای «باکو» وه ده گه ریته وه کوردستان .

به گزادهی جاف خویمان به نه وهی پیر خدر شاهو ده زانن . وه نه بئ ته نها ئه م تیره یه ناوی به گزاده یان لئ نرابییت ، تیره ی تریش هه ن که به گزاده یان پی ده لئین ، وه کو بارام به گی و وه له د به گی و که یخه سه ره و به گی .

تیره کانی جافی ناو سنووری عیراق ئه مانه ن : ته رخانی ، شاتری ، میکائیلی ، که ماله یی ، رۆغزایی ، عیسایی ، هاروونی ، ده داخی ، تیله کو ، یه زدان به خشی گاکولی ، سادانی ، صوفی وه ن ، زردوویی ، تاوه گۆزی ، نه جمه ددینی ، گه لکه نی ، میر ناصر ، شیخ سمایی ، جنکنی .. هتد . جافانی ناوچه ی زه هاویش ، جوانرۆیی ، باوه جانی ، قبادی ، ئیناخی ، وه له د به گی ، میروه یسی و یار ئه حمه دی .. هتد .

شیخ رهزا دۆستییه کی قوولی له گه ل میرانی جافدا و به تاییه تی له گه ل وه سمان پاشا و مه حمود پاشادا هه بووه . هه مو و سالییک چه ند جارێک سه ردانیانی کردووه و ماوه یییک له کۆشک و دیواخانیاندا له گه ل به گزاده ی جافدا رایبواردووه . ئه وه ی شایانی سر نه چه ، شیخ رهزا ، له مه یدانی گالته و گه پدا نه بییت ، هه یج هه جوی به گزاده ی جافی نه کردووه .

مه حمود پاشا ههست دهکات که شیخ رهزا وه سمان پاشای له هه موو پتر خو ش ئه وپت و رۆژییک پیی ده لئیت ؛ ئه گه ره هه جوئیکی وه سمان پاشا بکه ییت یه کییک له دئییه کانی خو مت پی ده به خشم . شیخ رهزا له وه لامدا به به ییتیکی فارسی ده لئیت :

من حقوق نعم دولت عوسمانییرا

نفروشم بهمه حشمت سلطان محمود

لیته دا مه بهستی له «عوسمانی» و «سلطان محمود» ، عوسمان پاشا و مه حمود پاشای جافه .

واتا :

من حقی نیعمه تی ده وله تی عوسمانی

نافرۆشم به هه موو جا هو حیشمه تی سولتان مه محمود

میرانی جاف بهرامبه ری شیخ رهزا دهس کراوه بوون. شیخ رهزا باسی به خششیان له شیعریکی فارسیدا دهکات و دهلیت:

حق شناسم ندهد از کف دامن و صافرا
آل برمک یافتم بگ زادهایی جافرا
خواستم در مدح ایشان قطعهء انشا کنم
خامه گفتا کهی توانم شرح این اوصافرا
گر قیاسی جودشان با (حاتم طائی) کنی
فرق بس باشد ازینجا تابه کوی قافرا

واتا:

به گزادهی جافم وهک ئالی بهرمهک هاته بهرچاو
ویستم پارچه شیعی له تاریفیانا دانیم
قه لهم وتی: کهی نه توانی باسی نه م وهسفانه لیک بدهمه وه!
نه گهر بتهوی قیاسی سه خاوه تیان له گه له حاتمه می تهی بکهی
فهرقیان زوره لیته و تا کیتی قاف

که چی له لایه کی تریشه وه له دهسکاری کردنی شیعریکی فارسی (حافظی شیرازی) دا باسی ره زلیلی مه محمود پاشا دهکات و دهلیت:

مگر یزدان کند کشف کف (محمود پاشا) را
که کس نگشود و نگشاید به حکمت این معمارا
به دهست کونه و لقی گهر ببیند صورتی جلقی
(چنان بریاید از دستش که ترکان خوان یغمارا)

واتا:

مه گهر خوا خوئی ناوله پی مه محمود پاشا هه لیبتی چبی تبا به
نه گینا کهس نه م مه ته لهی هه لته هینا وه و هه لی ناهینتی
نه گهر وینهی جلقی له دهستی کونه
وای له دهست نه فرینتی وهک تورک خوانی تالانی نه فرینتی
ههر که تورهیشی دهکهن؛ دهلیت:

جاف و جیف و جاتره صهگ له جافان چاتره

وهكو وتمان ئیلتی جاف له كوچی گهرمیان و كویتستاندا لووتیان ته قایه لووتی ههندیک به ئیله کانی کوردی ناوچهی مهربوان و موکریدا و هندی جاریش تووشی شهری گه وره ده بوون. جاف له م شهرانه دا، له مال و مندال و ئاژهل به ولاره هیجیان نه بوو که پارێزگاری بکهن، له م شهرانه دا خیزان و ئاژهلیان دهر باز نه کردو دهستی خویان نه وه شاندا ده گهرانه وه. یه کیتک له م شهرانه شهری نیوان جاف و ئیلتی فیزوللا به گیی ناوچهی موکرپانه، که شیخ رهزا له شیعر یکیدا باسی دهکات و لایه نگیری ئیلتی جاف ده گرت و ده لیت:

خزمینه مه ده ن په نجه له گهل عه شره تی جافا
میرووله نه چی چاکه به گژ قولله بی قافا
کتی بی له دلیرانی عه شایر که نه چوو بی
وهک تیری نه جهل نووکه ر می جافی به نافا
خوینریتز و شهره نگیز و عه دوه بند ته نومه ند
کامیان که گه نه، شیره له مه یدانی مه سافا
چونکه ره سه نی وردو درشتیان هه موو جه نگین
مه ی ساریه نه شته ی چه له دوردا چه له سافا
وا بی غه م و په روا ده چنه عرصه ئی هه بیجا
تو ناچییه سه ر دۆشه کی بووکتی له زه فافا
(یبغون الی الامر صغارا و کبار
یسعون الی الحرب ثقالا و خفافا)
وه سمان به گیان ئامیره وه ختی که بلتی: ده ی
دینه جه وه لان هه ر وه کو حاجی له ته وافا
خواهم زخدا آنکه شود دشمن جاهت
کوئی له ده سا دهس له ملا مل له ته نافا
لوتفی بکه با (شیخ رهزا) بیته وه گوftar

حه یفه برزی تیغی موجه وهر له غیلافافا

ئیلی فه یزوللا به گیش گه لیک پیای ئازا و که له میردی به ناویانگیان تیدا هه لکه وتوه. کاتی ئه دوو ئیله گه وه ره یه ی کورد، جاف و فه یزوللا به گی، له دیهاتی سه قز و بۆکاندا به یه کدا چون، له هه ردوولا کوشتار و دیل بووه. جاف دهستی خۆی وه شان دووه و له و ناوچه یه دوور که وتوه ته وه و خۆی به سه رکه وتوو داناوه و فه یزوللا به گیش توانویانه جافی کۆچهر له دیهاتی خۆیان ده ره پیتن و ئه مه یان به سه رکه وتن داناوه، هه رچه نیک له نیوان کوردستانی بن دهستی حکومه تی قاجاری و کوردستانی بن دهستی حکومه تی عوسمانی سنووری ده ولته تی هه بووه، به لام کورد ئه م سنووری نه سه لمان دووه و نه بووه ته به ره سه ت کردنی ها تو چۆیان. سه رۆکی ئه و سه رده مه ی فه یزوللا به گی (حاجی سه لیم خان) دهستی شاعیری بووه، له سه ر هه مان کیش و قافییه و هه ر به وشه کانی شیخ ره زا ولامی ده داته وه و ده لیت:

(شیخ) نه یبستوو ه چند سالی له مه و به ر له مه سه فا
هه ر جافه چوو نووکی رمی موکری به نافا
تیپی عه دوو وه ک پۆلی قولنگ ئه و وه کو شه مقار
تیکی ده شکاند یه ک یه ک و ئه یخست له مه سافا
(شیخ) بیخه به ره له م قسه مه شه ووره له ئافاق
حه ریه و رمی ئه و بوو به جی ما له غیلافافا
هه ر ئه و کو ره جافه بوو له به ر چو دبی دلیران
نالینی ده هات هه ر وه کو بوو کیک له زه فافا
زۆر که س له جه وانانی ئه وان بوو به ئه سیر هات
ده ست به سه ته وو ته نی خه سه ته وو گه ردن له ته نافا
چاک وایه نه کات مه دحی ئه وان نه ک بلتی مونسیف
ئه م مه دحه که فه رموو به تی (شیخ) لاف و گه زافا
بو مه دحه بیان کافییه (شیخ) بیت و نه زه ر کات
مه علومه که مه عنای له لوغه تدا چیه (جافا)

بیگومان وه کو حکومه تی عوسمانی له شه ری برا کوژی دوو ئیلی گه وری کورد وه کو

جاف و فهیزوللا بهگی دەس خوۆشی له ئییلی جاف کردوو، ناسره‌دین شای قاجاریش سویاس و ده‌سخۆشی له ئییلی فهیزوللا بهگی کردوو به‌رامبه‌ر ئه‌و سه‌رکه‌وتنه‌ی به‌سه‌ر ئییلی جافا. ئه‌م سویاسنامه‌یه له سالی ۱۸۶۵ی زایینه. (نامه‌یه‌کی میثروویی بو شیخ ره‌زای تاله‌بانی و هه‌والی تازه - محهمه‌د حه‌مه باقی - گوڤاری مامۆستای کورد ۱۹۹۵ - سوید)

پۆرتیکیان شیخ ره‌زا به‌میوانداری ده‌چیته لای وه‌سمان پاشا. پاشا فه‌رمان ده‌دات که که‌س بو کار و باری عه‌شیره‌ت نه‌ییته لای چونکه شیخ ره‌زا لی‌ره‌یه و ئییشه‌و به‌زمان بو ده‌گیڤی. شیخ ره‌زا موتریب نییه به‌زم به‌گیڤیت و ده‌لیت:

ئه‌سه‌بابی طه‌ره‌ب زیل و به‌مه ئه‌ی به‌گی جافان
به‌زمی به‌گیڤین چاکه له‌من زیل و له‌تو به‌م
زیل و به‌م دوو تاله‌تی موسیقان، له‌وته‌ی (له‌من زیل و له‌تو به‌م) دوو مه‌عنا
ده‌گریته‌وه. یان من (زیل) لی‌ ده‌ده‌م و تو (به‌م) لی‌ده، یان «له‌توو به‌م» به‌و مه‌عناکه‌ی
تریبه‌وه دیت.

عادیه‌ خانمی خیزانی وه‌سمان پاشای جاف

عادیه‌ خانمی خیزانی وه‌سمان پاشا له‌ میرزاکانی ئه‌رده‌لانه. خانمیککی زبره‌ک و به‌ هۆش و بیرورا ورد و به‌رپه‌به‌ری کاروباری عه‌شیره‌ت بو. له‌پاش کۆچی دوایی وه‌سمان پاشا، به‌عه‌قل و ده‌سته‌لات، له‌ناوچه‌ی هه‌له‌بجه و شاره‌زوردا سه‌رۆکی عه‌شیره‌تی جافی وه‌رگرته ده‌ستی خو‌ی و به‌رامبه‌ر ئه‌وه حکومه‌تی به‌ریتانیا، که هه‌یشتا حوکمداری ئه‌و ناوچه‌یه بو، له‌قه‌بی (خان به‌هادور) که ده‌درایه راجاکانی هیندوستان و هاوتای له‌قه‌بی (سیر) ئینگلیزییه، پیتی به‌خشی. خانم هه‌میشه دیواخانی یانه‌ی پۆشنییران و شاعیران و ئه‌دیبان بو. له‌پاش مردنی وه‌سمان پاشا ئه‌و دۆستایه‌تییه‌ی له‌گه‌ڵ شیخ ره‌زادا هه‌ر پاراست و شیخ ره‌زایش ئه‌و ریزه‌ی به‌رامبه‌ری هه‌ر به‌رده‌وام بو.

جاری خانم گه‌فت ده‌داته شیخ ره‌زا که هه‌یستریکی بو بنیتریت. به‌لام هه‌یستر له‌پیش ناردنی ده‌توپی. ده‌یه‌ویت سه‌ر بنیته سه‌ر شیخ ره‌زا و لی‌ ده‌پرسیت، ئایا هه‌یستری زیندووی ده‌ویت یان هه‌یستره مردووه‌که. شیخ ره‌زا به‌م شیعه‌ وه‌لامی ده‌داته‌وه:

ئیستری زیندوو بلیم، بۆم چاکه، یا مردووم دهوی*
 ئیحتیاجیم زۆره خانم با بلیم ههردووم دهوی
 بیچوو هکانم سهه له سووچهینی هه موو دهووم دهدهن
 ئەو ئەللی پوولم نه مـاوه ئەم دەللی بی چووم دهوی
 با و جوودی ئەم هه موو ته کلیفه گـیژیان کردووم
 کوو خه یاللی ژن ئەکات و کچ دەللی من شووم ئەوی

* «ههردووم دهوی» دوو مانای ههیه، یان به مانای ههردوو هیستر، زیندوو و مردوو، بهلام شیخ رهزا هیستری مردووی بۆچییه؟! لیته مه بهستی ههردووی خانمه. خانمیش وهکو وهسمان پاشا به چاوی هونهرمه ندانه گوئی له شیعه کانی شیخ رهزا دهگرت.

ماموستا شیخ محهمه دی خال دهیگی پیتته وه دهلیت: خانمی خیزانی وهسمان پاشا هه موو سالیک دیاری و خه لاتیک زۆری ناردوووه بۆ شیخ رهزا. وا ده رته کهوی ئەو ساله دیارییه که دیواکه وتوووه. له بهر ئەوه شیخ رهزا ئەیهوی په لاریتک بهاوی به لام ریزی بهرام بهر عادیله خانم رپی نادات بیگریته ئەو ناچار په لاره که ئەگریته نووسه ری خانم که مه لا محهمه دی سنه بی بووه و ئەم شیعه فارسییه بی بۆ ئەنیریت:

کجا شد آن کرامتهای دیرین
 کچاشد آن عناتههای پیشین
 نه گاهی پرسدم پاشا نه خانم
 نه یادم میکند خسرو نه شیرین
 از این جانب نمیدانم سبب چیست
 از این جانب مگر ملای بی دین
 نترسد از زبان اتشینم
 جعلناها رجوما للشیاطین

واتا:

بۆ کوئی چوو پیاوه تییه کانی جاران
 کوا به ته نگه وه بووه کانی پیشوو
 نه جاری پاشا لیم ئە پرسی و نه خانم
 نه جاری خوسره و یاده ئەکاو نه شیرین

هیچ هۆیهک نابینم له لای پاشاوه و خانم
مهگهر هۆ ههر له لای مه لای بی دین بی
بۆ ناترسی له زوبانی ناگرینم
که دام ناوه بۆ په جمی پیاو خراپان

که سیک نابیت وه لای شیخ رهزا بداته وه. له وکاته دا حاجی توفیقی مه حموود ئاغا که
ته حسیلدار ئه بیت په پیدایه بیت. شیعره کانی شیخ رهزای بۆ دینن که وه لای بداته وه.
پیره میتردیش ئه م شیعره ی بۆ ئه نووسیته:

رضای تلخ کامت خواند شیرین
ده هانش ریش باد آن مردی کچ بین
که کی خسرو به کی خسرو شبیه است
کجا شیرین بود چون حوری عین
تو آن جوری که از پاداش نیکی
ملا محمل کش و نادر ندیم است
رضا نبود که خواندش شیاطین

واتا:

په زای دهم بۆگهن (ئه ی خانم) تۆی کرد به شیرین
دهمی داوه شی ئه و مهرد وومه که چ بینه که وا ناوی خانم به شیرین ئه بات
له کوی خوسره وی په رویت ئه بی به که یخوسره وی که یانی،
له کوی شیرینی دلداری خوسره و ئه بی به حۆری عین.
تو ئه و حوریه یه، که له پاداشی چاکیدا، له به هه شته وه هاتوویت
ملای نووسه ری خانم که زاوه پاکیش و هاوده میکی نایاب و یه کتایه
پازی نبیه که پیتی بلین شهیتان
(شیخ محهمه دی خال - گوڤاری کۆری زانیاری - ۱۹۸۷)

شیخ رهزا له شاری کۆیی

مه لای عهبدوولای جهلی زاده: شیخ رهزا شاری کۆیی خوش و بیستووه. له سه رده می

فه قییه تیدا به شتیکی ژیانی له کۆبێ له لای مامۆستای دانا مه لا ئه سعه دی جه لی زاده خویندووویه تی و ریزیکی زۆری به رامبه ر ئه و بنه ماله یه هه یه . له پاشان بۆ جارێکی تری له که رکوه که وه به توراوی هاتوو ته کۆبێ، به لام له گه ل شیخ غه فووری مامی و شیخ ره شیدی نامۆزای نه گونجاوه و به په شیمانی گه راوه ته وه که رکوک. دلگیری له خزمانی خۆی له کۆبێ بووه ته هۆی بیزاری و هه ندی جیتیوبش به کۆبیه کان بدات. به لام ریزی به رامبه ر مامۆستایانی جه لی زاده هه ر ماوه و به تایبه ت به رامبه ر مه لا عه بدوللا.

مه لا عه بدوللا کوری حاجی مه لا ئه سعه دی حاجی مه لا عه بدوللا جه لیه .

له سالی ۱۲۶۰ له دایک بووه و له ده وری هه رزه کاریدا له لای باوکی و له پاشان له لای مه لا موحه مه دی خه تی خویندووویه تی. زۆریه ی ژیانی به مامۆستایی رابواردوووه و له سالی ۱۲۹۲ چوه ته به غدا و زۆر جیی ریزی موفتی زه هاوی و زۆریه ی داناکان بووه. له یه کێک له گه تگوو دیلو ماسییه کانی نیوان ده ولته تی عوسمانی و ده ولته تی ئیران؛ نوینه ری عوسمانی بووه و له کاره که دا سه رکه وتوووه. شیخ ره زا له شیعرێکی فارسیدا ریزی خۆی ده رده پریت و ده لیت:

عیب در ذرات تو ای کان کرم معدوم است
مگر این عیب که لحم علما مسموم است
شعر من در همه سوا از همه کشور ساری
علم تو در همه جا بر همه کس معلوم است
می رود شعر من و علم جهانگیر شما
هر دو بی فائده، تا جای اقامت روم است
نامه بنویس بهر طرز دلت می خواهد
همه سحر است، اگر نشر و اگر منظوم است

واتا :

ئهی کاتی به خشش خه وش له شه خسی تۆدا نییه
ته نها ئه وه نه بی که گوشتی زانایان ژاراوییه
شیعری من به هه موو لایه کی هه موو ولاتی کدا رۆییوه
زانستی تۆیش له لای هه موو که س دیارییه
شیعری من و زانستی جیهانگیری ئیوه

هەردوو بێ سوودن تا شوێنی دانیشتمانی ولاتی رۆم بێ
به هەر جۆری دلت ئارهزوی لیبه نامه بنووسه
هه مووی هەر جادوووه ئه وهی ئه ینووسی؛ چ شیعەر و چ په خشان

دانیشتمانی کۆبی به زیره کی و قسه زانی ناوبانگیان ده رچوووه. ئه وهی له ناویاندا بژیت
ده بی له وان زیره کتر بیت ئه گینا ده ری ده په رین. شیخ رهزا ده لیت:

حاجی عه بدوللا له ئاده م فیلتره
با وجودی مه رته به ی پیغه مبه ری
ئه م به صد شه یتان له کۆبی ده رنه چوو
ئه و به شه یتانیک له جه ننه ت ده ره په ری

شیخ رهزا و قاضی کۆبی

له کرده وه یه کی قازی کۆبی، شیخ رهزا وای پی گه یشتوووه که غه دری له (لامیع
ئه فه ندی) ی دۆستی کردوووه. له به رئه وه هه جوی قازی کۆبی ده کات و ده لیت:

شیخ (رهزا) بیت و له سه ر تو هه جوی قازی کۆبی بکا
سه یری که چی پی بکا دۆم بێ و کلاشی بو خوی بکا
چونکه غه دری کرد له (لامیع) شه رت بێ قازی وا بگیم
هه ر گهن و گو بی له زگیایه به جاری رۆی بکا

شیخ رهزا که باسی دل به رانی شاری کۆبی ده کات ده لیت:

شاری کۆبی که له باله ب له بو نی غونچه له به
گه ر فه له ک لی بی بگه ری، مه نبه عی عه یش و ته ره به
دل به رانی به مه سه ل هه ر وه کو ئه شعاری من
کامی لی ئه گری ئه بیژی ئه مه بیان مونته خه به

که چی که رقی له کۆبییه کان هه لده ستی ئه لیت:

ده وری وه سمان به گ له کۆبی ژن نه ما نه یگین به به
نسبه تی کۆبی له گه ل من نسبه تی ئیبن و ئه به

ئەلغەرەز سۆزانی یوزانی لە کۆبۆی چاترە
موختەسەر چاکە قسە، کوونی ببە کۆبۆ مەبە
کە پتر رقی ھەلدەستیت ئەلئیت:

ھەرکەسێ ئەصل و میزاجی فیتنەیی و بەد گۆبییە
دەستی حیزیشی ھەبێ ئەمجا بەتەحقیق کۆبییە
وادیارە داندۆکی لەگەڵ موفتی کۆبەش نەکولاو و ئەلئیت:
موخبیر خەبەری داوہ لەسەر موفتی کۆبە
حەسەرەت کەشی شیرێ صەگ بۆ کەوچکە دۆبە

لەگەڵ سمایی مەلا خالد

گەلێک تەقەللام دا تا بزانی ئەم سمایی مەلا خالیدە کێبە، نە خەلقى کەرکووک و نە
خەلقى سولەیمانییە. ئەوێ کە گومانی تێدا بیت، دەبیت خەلقى کۆبە بیت و شیخ پەزا
ئەمە ی پێ دەلئیت:

ھاتەوہ ئاشووبی دەوران مەردی مەیدان ھاتەوہ
شیرێ یەزدان، لەندەھۆری ئیبنی سەعدان ھاتەوہ
بۆ قیرانی لەشکری ئەعدا لەناکاو میثلی بەرق
ئەصغەری صاحبقران و لەعلی خەفتان، ھاتەوہ
ھەوری میحنەت بارەشی غەم سەیلی ماتەم بۆ نەفام
بەرقی تابان، میھری پەخشان، پەعدی غورپران، ھاتەوہ
پالەوانی پایی تەختی صەفدەری شیرزاد خان
تاج بەخشی، کیشووری، مەغریب آلۆب خان ھاتەوہ
سەعدی صەفدەر، مالکی ئەژدەر، ھوزەبری پەھونەر
بیتژەن و گیوو، طوس و نەوزەر، پوری دەستان ھاتەوہ
حەمدولیللا باز لە بۆقەتلی سەری تۆرانییان
رۆستەمی مازەندەران، سامی نەریمان ھاتەوہ

ژیر دهستی ئه سعه د ئاغا بووین وه کو مووری زه عیف
 بو خه لاسیمان سمایل وه ک سوله میان هاته وه
 دۆستان له ب تشنه بوون ناگاه له فه یزی لوطفی حه ق
 جوئی (نیل) ده ریایی (قیلزهم) ، به حری (عه مان) هاته وه
 (لامعی) شاعیر به هه ر مه جلیس بچن ، خه لکی ده لئین
 بولبولی ده ستان سه را ، مورغی غه زه ل خوان هاته وه

شیخ رهزا و فه تحوئلا که یفی جوانرۆبی

فه تحوئلا که یفی جوانرۆبی ها وده می شیخ رهزا و حاجی قادری کۆبی بووه و له لای مه لا
 ئه سعه دی جه لی زاده خویندوو یانه . که یفیش شاعیر بوو و له گه ل شیخ رهزا دا هه جوی
 به کترین کردوو ه . له شیعره کانی که یفی ئه مه ئه خه ینه پێش چاوی خوینده وارانێ رێژدار:
 له غه زه لیکدا ده لئیت:

ئهم دل ره قی بی ره حمه فه ره نگیکی ته واوه
 عه ینی شه ره ، جی فی تنه یه قوربان بلی چاوه
 قه وسی به سوپه ر کردوو ه گرتوو یه ته ده ستی
 سه د خه نه جهری خوینرێژ و دوو سه د تیری سواوه

ئهو هی زانراوه ، که یفی نه یه توانیوه وه کوو شوکری په نه جه له گه ل شیخ رهزا بدات و
 مامۆستا مه لا ئه سعه دی جه لی زاده ییش رێگای به که یفی نه داوه جینۆ و به شیخ رهزا بدات
 و له سه ر ئه وه که یفی ده رکردوو ه .

شیخ رهزا له به یته کی فارسیدا ئه مه به که یفی ئه لئیت:

شاعیر چو توی بلب لبانت ریدم
 واز فـرق سـرت تا بدهانت ریدم

واتا:

شاعیر که تۆ بی بریم به قه راغی لێوه کانتا
 له ته وقی سه رته وه تا دهمت پیا دا بریم

که یفیش له وهلامدا ده لیت:

فرقی نبود میان فرق و کیرم

ای ریدی به کیرم کوزت بکیرم

واتا:

جیاوازی نبیه له نیتوان تهوقی سهرم و کیرما

ئه ی تهوهی ربای به کیرما ترپت به کیرم

شیخ رهزا و شیخ غه فووری مامی

شیخ غه فووری کوری شیخ ئه حمه دی تاله بان کوری مه لا مه حمودی زهنگنه یه. له کورانی شیخ ئه حمه د ته نهها شیخ عه بدولر ه حمان، له که رکوک بووه پوست نشینی ته کیه ی تاله بان ی، ئه وانیترا بلاوه یان لی کرد و شیخ غه فوور، له کوزی لقیکی ته کیه ی تاله بان یی کرده وه و به هوی ئه م ته کیه وه، سولتانی عوسمانی چهند دتیه کی به ناوی «ئیطعامی فوقه راء» دایه و توانی سامانیککی باش بنیتنه یه که وه.

شیخ رهزا، له پاش کوزی دوایی شیخ عه بدولر ه حمانی باوکی، له سه ر پیویستی گوزه ران، له گه ل شیخ عه لیبی کاکی تیک چون و به تو راوی چوه لای شیخ غه فووری مامی، بو ته وه ی هه ندی پاره ی لی وه رگریت و بچیت بو ته سه موول. شیخ غه فوور نه یویستوه، برازا که ی، به سه رگه ردانی بکه ویتنه ولاتانی غه ربی! و له کوزی گلی ده داته وه و شه ش مانگ میوانداری ده کات و گفتی ته وه ی ده داتی که کچی خوی لی ماره کات و پیویستی گوزه رانی بو جی به جی بکات. شیخ رهزا ئه مه ی پی خوش ده بیت و بریار ده دات ئیترا نه چیتنه وه که رکوک.

به م حاله ئه گه ر ده فعه یی تر بچمه وه که رکوک

معلوومه به مه ردی نه رواه له سه رم تووک

بوچ بچمه وه که رکوکی قورم ساغ که له گه ل من

ئه هلی هه موو ناسازه وه کو ئاوی هه ماموک

پیم خوشه له بهر جه وری براو لومه یی ته قوام

سه د جار له غه ربی بکه وم موفلیس و مه فلوک

پوڙي به مرادي منيش نه لبهت ده گهري چهرخ
 نه م ميچه قهراري نيهه گاهي جگه گهه بووک*
 شاهي كه نه بي، راده بوپيرين به فه قيرى
 بو نه هلي قه ناعهت له پالا و خوشتره دانوووك
 شهش مانگه زياتر كه له پاش مه رگي پدهر، من
 مه غدوورم و مه ظلووم و جه فاديدوو مه هتوووك
 تا ساكني كوئى مامه غه فوورم، وه كو فه غفوور
 كي سه م پره دايم له زهرو ليره يي مه سكووك
 پابه ندى خه لايق نيهه طه بعم وه كو خه لكي
 بي كولفه تم و رندم و سه يياحم و سالوك
 من خواجه يي نه حرارم و ناميزشى دونيا
 هيش تاكه نه ميكر دوو ته به نده يي مه ملووك
 وهك (لاميع) ي شاعر نيهه ئيستى له جيهاندا
 شيرين سوخن و قابل و خوش طهبع و (رهزا) سووك

* ميچ قاپه كه له نه ژنوي مه ر ده بيت و ياري بي ده كهن. كه هه لدرت گاهي له سه ر پشت
 (جگ) ده وه ستيت و ياريكه ر ده يدو رتيت و گاه (بووك) له سه ر تيرك ده وه ستيت و
 ده بيات وه.

شيخ غه فوور تپده گا كه شيخ رهزا هه واي سياحت كه وتوو ته كه لله به وه و به كه س
 راناگيرت، ئيتر كچي چيي بداتي، وا دياره له و گفته ي په شيمان بوو ته وه و شيخ
 رهزايش لبي ده كه ويته ته قه وه و برياري نه وه ده دات كه بچيته وه كه ركووك و له گه ل شيخ
 عه لبي كاكى ناشت بيته وه.

نه و پوڙه كه تو رام و له (كه ركووك) سه فه رم كرد
 مانه ندى عه قاريب له نه قاريب هه زه رم كرد
 گه ر دوون سنگي كردم و هيناميه كو يي
 ميوانى له كن مامه غه فوورى له جه رم كرد
 خواستم كه بروم بو سه فه ري بروم به سياحت

نه یه یشت و دووسه د نه هلی عه مامه ی له سه رم کرد
 دانیشی نه چی من کچی خوّم ماره ده که م لیتی
 نه و طالبی دونیا یه نه و ا موعتته به رم کرد
 چورسا له به رم جو بیه و و فیسا له سه رم فیس
 نه فیسسی له سه ر نام و نه جو بیه ی له به رم کرد
 شهش مانگه به م نه فسانه گلی داومه وه لای خو ی
 نه مزانی، ملم بشکی، تیا چووم، زه ردم کرد
 (والله) ده که م دهر حقه ی نه و به لکه زیاتر
 نه و کاره که دهر یاری ره شیدی پسه رم کرد
 کارم ته ر نه بی نه موت نه گهر لوتفی بی مام
 نه ی لایقی ریشی، به خودا، کاری ته رم کرد
 بو موجته هیدان گهرچی جه وازی نییه تهقلید
 بو موجته هیدم، هاتم و تهقلیدی که رم کرد
 نه ی گووی خله به م لوتفه که نه و کردی له گهل من
 له م مهرحمهت و لوتفه نه و ا من گوزهرم کرد
 هه ر چه نده وتم وهختی که دیم نه خوهتی قه لیبی
 یاره ب که له گهل شیخ عه لی بوچی شه رم کرد
 هه ر ده چمه وه لای گهرچی بلتی هاته وه دیسان
 نه و خو پرییه بیکاره که من لییره دهرم کرد
 هه ر چه نده (رضا) باعشی به دنامییه عه ودهت
 له م سوکی یو به د نامییه، صهرفی نه زهرم کرد

نیتر ده که ویتنه شانو بالی به رهی شیخ غه فوور و له پاشاندا جنیتو:

چایه که ی مامه غه فوورم زه رده وهک میزی نه خو ش
 نیحتیاج ناکا به ناگر به دوو تر دینیتیه جو ش

نینجا ده که ویتنه هه جوی کو بی:

ههركهسى ئەصل و مېزاجى فېتنەيى و بەد گۆييە
دەستى حېزىشى هەبى ئەمجا بەتەحقيق كۆييە

هەروا بە موفتى كۆيى:

موخبىر خەبەرى داوھ لەسەر موفتییى كۆيى
حەسەرەت كەشى شىرى سەگ بۆكە وچكە دۆيى

دەكەوئىتە دژى رەشىدى كورى شىخ غەفوور و بەھىچ جوړتېك دانولەى لەگەل ئەودا
ناكوئىت و لە شىعەركى فارسیدا دەئىت:

فرياد كه از (نصیبینم) گشتند
واز خشم مرا بخون آغشتند
ای وای از این مردم بی شرم و حیا
مانند رشید پور عمویم پشتند

واتا:

فرياد كه له نوصه بېين كوشتميان
له رقا له خوتنيان گهوزاندم
ئەى هاوار لەم خەلكە بى شەرم و حەيايە
هەموو وەك رەشىدى كورى مامم پوشتن

كە دەگەرئىتەووە كەركووك، شىخ عەلى دىي (قرخ) و (تالەبان) تەرخان دەكات بۆ
گوزەرانى و لەتەكەيش مووچەيەكى بۆ دەبەرئىتەووە و ئىتر لەگەلى شىخ غەفوورى مامى
وەكو جاوى نەشۆررا و دايدەدريت و ئەم هەموو جىتوانەى دەداتى:

مامەكەم قەحپە ژنە دەولتەتى شەددادى هەيە
طالعى راهبەر و بەختى خودا دادى هەيە
يەك دوو دىي داوھتى سولتان پەيى ئىطعامى طەعام
هەر يەككى بە قەدەر خەزنەيى ئىرادى هەيە
چ فرووش و، چ زرووف و چ ضياع و چ عەقار
لە هەموو جنسە مەتاعى صەد و هەشتادى هەيە
ئەم هەموو گەنج و خەزىنەى هەيە هېشتاكو تەرەس

نه هه‌وای جوود و نه مه‌یلی که‌ره‌م و دادی هه‌یه
 په‌سمی ئابائی کی‌رامی بووه ئاثاری سه‌خا
 نه له ئابائی حه‌یائو نه له ئه‌جدادی هه‌یه
 گه‌ر سه‌ر و ریشی پیاوانه‌یه باوهر مه‌که پیتی
 باطنی جووله‌که‌یه، زاهری زوههادی هه‌یه
 خوئی به‌هه‌ر سووره‌ت ئومیدی که‌ره‌مم پیتی هه‌یه لیک
 رقی زۆرم له (په‌شیدی) ی کوری گه‌وادی هه‌یه
 په‌نگی که‌ر ده‌نگی به‌قه‌ر هه‌یه‌تی سه‌گ خوویی چه‌قه‌ل
 چاوی کوپه‌ر مه‌خزه‌نی کی‌ر، مه‌قه‌دی به‌ریادی هه‌یه
 ذیکر و ئه‌ورادی له‌سه‌ر کی‌ر و ده‌که‌ر مونه‌صیره
 سه‌یری ئه‌و حیزه قوروم‌ساغه، چ ئه‌ورادی هه‌یه
 تف له کوز دایکی له‌کن خوئی کوری هه‌یناوه‌ته دهر
 گو به‌ریش باوکی، له‌کن خوئی ئه‌میش ئه‌ولادی هه‌یه
 ئه‌مه گشت باوکی سه‌ر و مه‌شقی له‌بو‌داداره
 سه‌ربه‌خۆ سالکی ره‌ه‌وه نییه ئوستادی هه‌یه
 له گرووه‌ی حه‌ره‌ما کاره‌که‌ر و داییک و خوشک
 فاطم و عاصم و ئامان و په‌ریزادی هه‌یه
 شه‌و و رۆژ چه‌پله به‌کوز لی ده‌ده‌ن و هه‌لده‌په‌رن
 فه‌رجیان تاب و ته‌بی کووره‌بی حه‌ددادی هه‌یه
 بی حه‌یان جومله خصوه‌ن ژنه سۆزانییه‌که‌ی
 په‌ووشتی دپله سه‌گ و قه‌حه‌په‌بی به‌غدادی هه‌یه
 من له که‌رکوکه‌وه دینیته کن ئه‌م قه‌حه‌په ژنه
 له‌گه‌لم خه‌صمه فه‌له‌ک، نییه‌تی بیدادی هه‌یه
 کونی و حیز بووه مانه‌ندی ره‌شید طبعی (په‌زا)
 هه‌یند له‌به‌ر جه‌وری فه‌له‌ک خاطری ناشادی هه‌یه

شیخ رهزا که له شیخ رهشیدی نامۆزای تووره دهبیت له چوار خشتهیه کیدا ئەمه ی پین دهلیت:

رهشه رهششاشی که پری رهش به رهشت
تا رهشت ماوه رهش و سوور به رهشت
چل و چیوی چه می رهشنهش به رهشت
به بهشت هم به لهشت هم به رهشت

(له گۆفاری کۆری زانیاری - دهسته ی کورد - مامۆستا شیخ محمدی خال ۱۹۸۷).

شیخ محهمه دی خال که شانازی به شیخ رهزا و پیره میرده وه دهکات، شیعرێکی پیره میرد دینیت که به خزمیکێ خۆی وتوو له گه ل شیعره که ی شیخ رهزادا هاوتای ئەکاته وه که وتوو به تی:

پهندی پیششینه به بۆز به له پری
جاشه رهشمان به دهنکه جۆبی زه پری
رهشه به ختم به خه لقی سه گ نه وه پری
رهشه می بوو به من پشیله وه پری

شیخ رهزا له مهیدانی عهشق و غهزه لدا

شیخ رهزا دهوری هه رزه کاری له که رکوک و کۆبی بووه. له بهر نه وه شیعی عه شقبازی و غه زه لی له م دوو شاره دا بووه. هه لبه سته «دولبه ری بی وه فا» له که رکوک بو بیت. «دلبه رانی کۆسنجق» ی له کۆبی بووه. ئەم هه رزه کاره که ته مه نی هه رزه کاری له نا و شیخ و ده رویشدا رابووردوو بیت، غه زه لی ئەم کاتانه ی به عه شقی ئیلاهییه وه ده برپوه، به لام ئاین، ریگای دلدار ی و غه زه لی له هه یج شاعیرێک نه گرتوووه. له هۆنراوی «دلبه ری بی وه فا» دا ده لیت:

رۆژی نه ب و ئەم دلبه ره بی ره حمه وه فا کا
جاری نه بو ئەم کافره شه رمی له خودا کا
حیرانن نه طیببا له عیلاجی مه ره زی من

لوقمانی ویصالت مه گهر ئەم دەردە دەوا کا
 کارێ که غەم و دەردی فیراقت بە منی کرد
 سەرما بە هەتیو، با بە دەواری شیری ناکا
 دەیانە یە شەخصی که لە غەیری لەبی لە علی
 وەک شاهی سکه نەدر تە لەبی ئاوی بە قا کا
 تاب و تەبی ئاتە شکه دەبی هیجری وەکو شەمع
 نزدیکە منیش واریدی سەحرای فەنا کا
 لەم پێگە یە تەقدیری ئەزەل و ابو که ئیمە
 پامالی جەفا بێن و پەقیب سەیر و صەفا کا
 رووح و دل و دین، هەرسی دەکەم بەزل و نیشاری
 کامی دلی من گەر لە لەبی لە علی رەوا کا
 سەردانی، لە پیتی عەشق، (پضا) لازمە، عاشق
 بۆ یار سەر و مالی سوپەری تیری قەزا کا

لە کاتی هەرزە کاریدا که بە تۆراوی چوو تە کوێی بۆ لای شیخ غە فوری مامی، چاوی بە
 کچە شوخ و شەنگە کانی کوێی دەکە ویت و بە شداری بەزم و سەیرانی ئەو ولان تە جوانە
 دەکات و وەکو گەردانە ی شیلان دەبھۆنیتەو:

شاری کوێی که لە با لەب لە بوتی خونچە لە بە
 گەر فەلەک لیبی بگە پێ مەنبە عی عەیش و تەرەبە
 دل بەرانی، بە مەسەل، هەر وەکو ئەشعاری من
 کامی لێ ئەگری ئەبێژی ئەمە یان مونتە خەبە
 غارەتی عەقلی منی کردوو زبیا صەنەمی
 عاریزی رەشکی قەمەر، قامەتی نەخلی روطە بە
 نەوزەر ئاساوو، فەرۆیدون صفەت و، سەلم رەوش
 شەیدە مانەند و سیاوەش وەش و خەسەرە لەقەبە
 عارض و غەبغەب و روخسار و زەنە خەندان و لەبی

نازک و طورفسه و زیباو و بهدیع و عهجهبه
 دلّبه و زهړکه مەر و جیلوه گەر و عیشوه فرووش
 سه روی سیمین به دهن و ، شاهید و شیرین له قه به
 ظالم و دلّ شکهن و دۆست کوژ و خه صم نه واز
 عیسه وی دین و موغ ئایین و فهره نگی مه ذه به
 سیوی داناوه له ژیر لیو، که ئه مه م گۆی ذه قه نه
 زیوی خر کردووه وهک گۆ، که ئه میشم غه به به
 خواستی لیتی ماچی (رهزا)، کافره نه یداو و وتی
 ئه ی خودا له م کوره شیخ زاده یه چهن د بی ئه ده به

له کۆبی دوو سۆزی هه یه . سۆزی دوربی ولات سۆزی خوښه ویستی و دلّداری:

دهمکوژی حوکمه ده زانم به خودا دهردی حه بیب
 وه ره سا به شقی خودا دهس له یه قه م به رده طه بیب
 وه ره دهستی بخه مه گهردنی به لیلوورینت
 تا وه کو سفره، له داغا، بدری ورگی ره قیب
 طالع نه حسه، ده ترسم که به ئازاری فیراق
 بمرم و رۆژی نه بی ده وله تی وه صلیم به نه صیب
 چاوی فه تتانی ئه تو ساحیره، جادوو که ره یه
 که به یه ک عیشوه ئه دا عابیدی سه د ساله فه رب
 تا له تو دووره دلّی غه مزه ده ئه ی راحه تی جان
 مه شریق و مه غریبه، ما به ینی له گه لّ صه بر و شه کیب
 بی فراز نابی نه شیب ئه م قسه ته حقیقه، وه لی
 من له رتی عه شقی تو نه مدی به خوا غه یری نه شیب
 غه یری زولفه له سه ر و صه فحه بی پرووت ثابتته، یا
 طینهت و طیبه که مه مزووجه له گه لّ زینهت و زیب
 شیخ ده گۆریته وه گه ر چاوی به زولفت بکه وی

خه رقه وو سو یحه ، به زهنار و چلیپا و و سه لیب
طاقه تی طاق بووه بیچاره له ژیر باری فیراق
بکه ره حمی به (رهزا) چاکه تهره ححوم به غه ریب

سهرو ، که به بالا به رزیبه وه شانازی دهکا و نهی؛ که په نجهی هونه رمه ند به ئاوازی جوان
شه کری لی دهباری، سهرو سهری داوه له بهردونهی شه کهری خواردووه که بیانگریته قامهت
و خوش له بیبی تو:

سهرو و نهی چین که له گهل قامه تی تو بیینه نه بهرد
شه کهری خواردووه نهی، سهرو؛ سهری داوه له بهرد
گهر ده لیلی وه کو نوقطه ی دهه نت نه بوایه
منیش ئینکارم نه کرد وهک حوکه ما جه وهه ری فهد
لیتی ده پاریمه وه ئه ی روو حی په وانم تو خودا
چییه ده رمانی دلّم؟ پیّم ده لی: لاچۆ. دلّه دهرد

پینچ خشته ی شیعریکی کوردی

شیخ رهزا وه کو مه فتوونی شیعره کانی «حافظ» بووه، ههر وا مه فتوونی هونراوه
جوانه کانی «کوردی» یه. له م ته خمیسه ی شیعی (کوردی) نازانی شیعی کامیان هیینی
ئه ویتری پازاندووه ته وه:

دلی بردم، به ناز و عیشوه دیسان، شوخی، عه بیاری
فریبی دام به سیحری چاوی خوئی مه حبوویی، سه ححاری
له هیجرانا ته قم کرد ئه ی ره فیقان کوا مه دده کاری
(ئه مان مردم عیلاجی سا له پتی پیغه مبه را چاری
ویصال، یاقه تل و یا ته سکین، له هه رسی بۆم بکه ن کاری)
به ده وری نیرگسی مهستی که سی نه یماوه مه یلی مه ی
له بو شه هدی له بی له علی، ده نالیینی دلّم وهک نه ی
له تابی ئاته شی عه شقی بکه م داد و فیغان تا که ی؟

(ئەوئەند سووتتاوم ئەصلا تابى فریادم نەما سادەى
 ڕەفیقان نیوئە سووتەن ئیوئە، نا مەرد عەرزە ھاوارى)
 لە ڕێگەى عەشقدانایانە پێم زنجیری مەجنوونى
 لە دەستەم چو ڕەموز و دانش و فەهەمى فەلاطوونى
 وەكو شەخەى كە زارى كا لە جەورى دوژمن خوونى
 (لە كوئى سینه دەنگى ئاى و ئۆى دڵ دى بە مەحزونى
 ویران بى نەمدى ساتى لىی نەبى نالەى بریندارى)
 كە چاوى ساحرى دەستى بە غەمزە و ناز و ئماكد
 مەتاعى عەقل و هۆش و دەركەمى تاراج و یەغماكرد
 كەسى نەیگوت درێغا كى ئەتۆى وا شىت و شەیدا كرد
 (ئەلای هەركەس دەچم مەنعم دەكا، خۆت بوچى رسوا كرد
 درێغ كوا حالزانی، رەببى تووشم بىنى بىمارى)
 گوتم؛ وەك سورمەیه، بو چاوى عاشق خاكەكەى ژێر پیت
 لە ئۆلكەى حوسندا گەر لافى شاهى لى بەدى لیت دیت
 گوتم؛ مەىخانە بى دايم بە یادى چاوى مەستم جیت
 (صەبا یارانى مەجلس گەر هەوالى من بپرسن لیت
 بلى؛ كیشایە مەىخانە دوو چاوى بپچوئە عەبیارى)
 سەرى جەنگى هەیه دايم لەگەل من چەرخى دون پەرودەر
 نە بەختم یار، نەچەرخم یاوەر و نە طالعم رەهبەر
 ئەوئەند بى رەحم و صاحیب كینهیه دەرحەق بە من دلەبەر
 (لە نەزعا پى ئەلیم قوربان جەفا بەسیه، دەلى: كافر
 ئەرى چیت دیگە تو سەگ مەرگ، كارم ماوئە پیت جارى)
 نە ماوئە رەوئەقى بازارى عەقل و دانش و وردى
 بە پوولى نایكرن لەم عەسردە عیلمى (ئەبى وەردى)
 لە ئەشعارى (رەزا) پەیداىە ئاسارى جوانمەردى

(دور و یاقوت دهباری له م کهلامه شیرنه‌ی کوردی
خودا سا کوا له دونیادا قه‌در زانی، خریداری)

پینج خشته‌ی غه‌زه‌لیکی مه‌سیح

له م پینج خشته‌یه‌دا که به‌فارسییه، نازانی به‌یته‌کانی شیخ ره‌زا و به‌یته‌کانی مه‌سیح
کامیان له کامیان جوانتره.

در باغ خیال تو دلم گشت گهر سنج
مهرت بدلم نقش کشیده است چو شطرنج
میگشت شب و روز چو افعی بسر گنج
(جسم و خط و خال و رخ و ابروی تو هر پنج
زیباست بر آن عارضی نیکوی تو هر پنج)

واتا:

له‌باغی خه‌یالی تو‌دا دلم بووه به‌گه‌وه‌هر
خوشه‌ویستیت له دلم و هک شه‌ترنج نه‌قشی کیشاوه
شه و و رۆژ و هک ماری سه‌رگه‌نجینه ده‌گه‌را به‌سه‌ر گه‌نجینه‌دا
(چاو و خه‌ت و خال و گۆنا و بروی تو‌هه‌ر پینجیان
جوانن به‌و روخساره چاکه‌ی تو‌وه هه‌ر پینجیان)

تا چشم من امروز بدان سیمبر افتاد
کز شوق جمالش دل و جان بیخبر افتاد
مرغان صبوحی همه گشتند بفریاد
(سر و سمن و یاسمن و عرعر و شمشاد
گشتند فدای قد دلجوی تو هر پنج)

واتا:

هه‌رکه چاووم به‌و لاشه جوانه و هک زیوه‌ت که‌وت
دل و گیان له ناره‌زووی جوانیی ئه‌وا بی‌هۆش بوون
به‌یان هه‌مو و که‌وتنه فه‌ریاد و خویندن

(داری سهر و سه‌مهن و یاسه‌مین و عه‌رعه‌ر و شمشال
هه‌موو هه‌ر پینجیان بوون به قوریانی قه‌دی جوانی تو)

در روی زمین نیست بخوبی چو تو انسان
هر چند که گفتیم توی یوسف کنعان
زاهد که نظر کرد همی گفت بقران
(شمس و قمر و مشتتری و زهره و کیوان
هستند هوا خواه سرکوی تو هر پنج)

واتا:

له رووی زه‌ویدا جوانیک نیبیه وهک تو
هه‌ر چه‌ندیش وتمان تو یووسفی که‌نعانی
زاهید که دیتی وتی به قورئان قه‌سه‌م
(رؤژ و مانگ و موشته‌ری و زهره و زوحه‌ل
هه‌ر پینجیان به‌و به‌رزوه‌ه ناره‌زووی ده‌رگای تو‌یان هه‌یه)

میگفت خوش ان نوحه گری عاشق دل‌ریش
تاچند نهی برس‌ر هرگل هوس خویش
رحمی بنما بر من مسکین جفا کیش
(پتویسته من و عابد و زاهد، شه‌ه و درویش
بو سیم کف پای سگ کوی تو هر پنج)

واتا:

ئه‌و دل‌داره دل برینداره شین که‌ره جوانی ئه‌وت که ئه‌یوت
تا‌که‌ی ناره‌زووی خو‌ت ئه‌خه‌یته سه‌ر هه‌رگول‌ئی
به‌زه‌بیبیه‌کت به منی هه‌ژاری خه‌فه‌تباردا بیته‌وه
(پتویسته من و عابید و زاهید و شا و ده‌رویش
پتی سه‌گی به‌ر ده‌رگای تو‌ماچ که‌ین هه‌ر پینج)

خواهی که بیابی زره عشق فتوحی
باید که (رضا) نوش کنی جام صبوحی
نومید مش و از کرم او چ و نصوحی

(عقل و خرد و هوش و دل و جان (مسیحی)
برباد شد از حلقهء گیسوی تو هر پنج)

واتا:

گهر تهوئ له رتی دلداریدا سرکه و تنیکت دهسگیر بیی،
دهبیئ ئەی (پهزا) جامی شهرابی سههینان بخوئتهوه
له کهرهمی ئەو نائومید مهبه ئەگهر په‌ند له گوئ ئەگرئ
(عهقل و کهمال و هوش و دل و گیانی (مه‌سیحی)
ههر پینجیان به هۆی ئەلقه‌ی زولفی تووه به‌ریاد بوون)

غەزەل

شیخ په‌زا زۆریه‌ی غه‌زه‌له‌کانی له‌ده‌وری هه‌رزه‌کاری رۆژانی فه‌قیته‌یدا له‌ کۆیه‌ و تووه.
ئهمه‌ به‌کیکه‌ له‌م غه‌زه‌له‌ نایابانه‌ی:

خامه‌ بۆ ته‌صویری ئەبرۆت په‌په‌روی (مانی) ده‌کا
شانه‌ بۆ نه‌خچیری زولفت عه‌نه‌ر افشانی ده‌کا
قووتی رۆحه‌ لیوه‌که‌ت، یاقووت ئاودار نییه‌
مه‌نعی بازاری عه‌قیق و له‌علی رومانی ده‌کا
خاللی لا لیوت نگینی خاته‌می و نادر ظوه‌ووور
موه‌ری ده‌ستی ئاصه‌ف و حوکی سوله‌یمانی ده‌کا
دل له‌ نه‌شه‌ی عه‌کسی مه‌ستی چاوه‌که‌ت لایوعقه‌له
بۆ که‌بابی جه‌رگی من لیوت نمه‌ک خوانی ده‌کا
به‌رگی سه‌رتاپام په‌لاس بی هه‌ر به‌ شه‌رتی تووم بیی
تاری ئەو به‌رگه‌م له‌ لاصه‌د شالی کرمانی ده‌کا
چه‌ند هه‌زار جارت ده‌خیلم حه‌رفی به‌دکار مه‌شنه‌وه
هه‌رچی ده‌رباره‌م بلێ، بی‌زانه‌، شه‌یتانی ده‌کا
ئه‌ر له‌ په‌رده‌ی نازه‌وه‌ ئاوازی تووم به‌رگوئ کوه‌وی
بولبولی شیرین زوبان مه‌یلی غه‌زه‌لخوانی ده‌کا

کەس نییە ئەو شووخە حالی کە لە سۆزی ئاتەشم
وا لە عەشقی ئەو (رەزا) مەشقی غەزەلانی دەکا

لە غەزەلە فارسییە نایابەکانی شیخ رەزا ئەم شیعەری خوارەویە*:

بە گلشن قەد موزون ترا تا یاد می‌کردم
خیابان تا خیابان سرورا آزاد می‌کردم
ندانستم گذار شانه بر زلف تو می افتد
وگر نه تاقیامت خدمت شمشاد می‌کردم
اگر یک تار موگم من شد از زلف پریشان
بە زخم شانه نادر ناخن استاد می‌کردم
بهر صحرا که میدیدم بدام افتاد آهویی
فدای چشم تو می‌گنتم و آزاد می‌کردم

واتا:

هەرچەند بالای ریتک و راستی تۆم لە باخچەدا بێر ئەکەوتەوه
شەقام بە شەقام داری سەرۆم ئازاد ئەکرد و حیسابم بۆ ئەکەوت
نەمزانی پیتی شانه ئەکەوتیته زولفی تۆ
بمزانیاوە تاقیامەت خزمەتی داری شمشالەم ئەکرد کە شاندى لى دروست ئەکەن
لەهەر سارایەکدا بەدیایە ئاسکیتیک کەوتوووەتە داوهوه
ئەموت بەقوربانی چاوه‌کانی تۆ بێ و ئازادم ئەکرد

نشستم هم چو مجنون به‌سر بازار رسوائی
ترا با مدعی میدیدم و فریاد می‌کردم
فربب خویش میدادم که اینک یار می‌آید
بهر اواز پایی خاطر خود شاد می‌کردم
(رضا)ی کار عاشق گر بزورت پیش میرفتین

* لە کەشکۆلە دەسنوسەکەى بەهائوودین ئەفەندى کەرکوکو کەوه وەرگیراوه.

بدین بی دست و پای کار صد فرهاد می‌کردم

واتا:

وهک مه‌جنوون له‌لای سه‌رووی بازاری رسواییه‌وه دانیشتم
تۆم له‌گه‌ل ناحه‌زی به‌دکار ئه‌دی و ئه‌که‌وتمه‌ هاوار هاوار
خۆم فری و ئه‌دا و ئه‌موت یار ئه‌وه‌تا دیت
دلێ خۆم به‌هه‌موو تره‌یه‌ییکی پین خوش ئه‌کرد

.....

به‌م بێ ده‌ست و پیتییه‌ کاری سه‌د فرهادم ئه‌کرد

پاز و نیازی شیخ ره‌زا

شیخ ره‌زا، له‌ ئه‌سته‌مولدا ژبانیتیکی پر له‌ هونه‌ر، له‌گه‌ل گه‌لیک له‌ شاعیر و
رۆشنبیرانی کورد و تورکدا ناسیاری پهبدا کردووه و له‌گه‌لیاندا رابواردووه،
له‌م ژبانیه‌ی ئه‌سته‌مولیدا ئه‌وه‌نده به‌ ته‌نگی بوون و نه‌بوونه‌وه نه‌بووه و شیعر و ئه‌ده‌ب و
هونه‌ری کوردووه‌ته‌ خۆراک. له‌وانه‌ی که‌ناسیاری له‌گه‌لیا پهبدا کردووه، شاعیری
که‌رکوکی (میهری) و شاعیری هه‌ولپیری (خه‌یالی) که‌ له‌ ئه‌سته‌مولدا ژیاون و هه‌ر
له‌ویش مردوون. له‌م شیعره‌ تورکییه‌دا خه‌یالی ئه‌وه‌ مه‌جلیسانه‌ی هونه‌ر و شیعر و ئه‌ده‌ب
ده‌کات که‌ ده‌لیت:

خرم او دم که ساکن دیر مغان ایدم
همراز جام همدم رطل گران ایدم
ترکان سر و قامت ایله دست درمیان
خوبان غنچه لبه دهان بردهان ایدم

واتا:

خۆزگه‌م به‌و ئاسووده‌یییه‌ی که‌ دانیشتوی دیری موغان بووم
هاوړیتی جامی شه‌راب و هاوده‌می پیتوانه‌ پران بووم
له‌گه‌ل شکسته‌ی قامه‌ت سه‌رواندا ده‌س تیکه‌ل،
نه‌دیمی جوانانی غونچه‌ لیوان بووم

گاهی حریف حلقه‌ء زندان باده نوش

گاهی انیس مجلس درد کشان ایدم
(مهری) نکته سنج و (خیالی) بذله گو
یاران شوخ مشرب ایله هم عنان ایدم

واتا:

دهمیتک هاوریی حهلقه‌ی بیتهوشی باده نوشان،
دهمیتک نه نیستی کۆزی هه ناسه کیشان بووم
له گه‌ل (میهری)* ای نوکته باز و (خه یالی) ای خوش گۆی
یارانی مه شره‌یدا پروو به پروو بووم

* میهری: مه‌لا محمه‌دی موفتی کوری مه‌لا عه‌بدو‌ل‌لای ده‌شته‌ی بییه. له نه‌سل‌دا خه‌لقی ده‌شته‌ی
هه‌ورامانه و له سنه ژیاوه و هاتووته که‌رکوک و له پاشان چووه‌ته نه‌سته‌مول. به زویانی فارسی
و تورکی و کوردی و عه‌ره‌بی نووسه‌ر و شاعیر بوو. له سالی ۱۳۳۶ کۆچی له نه‌سته‌مول کۆچی
دوایی کرد و له‌وی به‌خاک سپیرا.

سجاده غرق باده، عمامه رهن منی
سه‌ر دفتر گروه خراباتیان ایدم
گاهی مقیم خانه‌ء خمار و زمان
قارنجه‌لرله معتکف گنج خان ایدم

واتا:

به‌رمال نوقمی باده، میزه‌ر په‌هنی مه‌ی
سه‌ر ده‌فته‌ری ده‌سته‌ی مه‌یخانه جۆیان بووم
دهمیتک دانیشتوی خانه‌ی مه‌یخانه‌و
دهمیتکیش له‌گه‌ل میرووله‌کاندا خه‌لوه‌کیشی کونجی خان بووم

خیلی زمانده حضرت دستور کاملک
بر باقمه سنده طائر قدس آشیان ایدم
اول بزم دلفریبده طوطی خوش ادا
اول انجمنده شاعر معجز بیان ایدم

واتا:

گه‌لیک جاریش له‌لاکردنه‌وه‌یه‌کی جه‌نابی باری
بالنده‌یی پاکی پیروزی ناشیان بووم

لهو بهزمه دلگیره‌دا توتیبی خوش گۆ
لهو کۆرده‌دا شاعیری حیرت به‌یان بووم

دوران کارزار فصاحتده بن دخی
(نفی) گبی برافعی آتش زیان ایدم
عمان ایکن کفمده بولنمازدی بر صدف
لقمان ایکن معطل برلقمه نان ایدم

واتا:

له ده‌ورانی ده‌سته و یاخه‌ی فصاحتده‌دا منیش
وه‌کوو (نه‌فعی) ماریکی تاته‌ش زوبان بووم
که عمان بووم له له‌پمدا سه‌ده‌فیتک نه‌ده‌بینرا
که لوقمان بووم بۆ لوقمه نانیک داماو بووم
تیر مشهدم مقام (رضا) دن او حال ایله
هربر بلایه شاکر و الحمد خوان ایدم

واتا:

دلگیری مه‌شه‌دم له‌مه‌قامی (رضا) دا و به‌و حاله‌یش
بۆ هه‌ر به‌لایه‌ک شوکرانه و سوپاس خوان بووم

به‌وه‌یش قایل نییه، ده‌یه‌و‌یت له‌ جیهانی ماددیش به‌ده‌ر، گه‌شتیکی جیهانی پرو‌حیش
بکات، وه‌کوو له‌م شیعه‌ه‌ تورکییه‌دا ده‌ل‌یت:

گشت قضای عالم جان ایتمک ایسترم
جان کمنده بر جولان ایتمک ایسترم
بیرون دلده بوو لمادم آثار کنز راز
جانی درونه عطف عنان ایتمک ایسترم
درگاه حضرت‌ه‌ عرض نیاز ایتمک ایسترم
اسرار من لدنی بیان ایتمک ایسترم
جاسوس آهم آلمدی جانانه‌دن سیر دوان سپر
اشک جهان، نورد دوران ایتمک ایسترم

روبر دکل حقیقته سن شیخه کین (رضا)
بن جستجوی پیر مغان ایتمک استرم

واتا:

دهمه ویت گه شتیکی جیهانی روحی بکه م
له رتسمانی رووحدا، دهمه وئ جه ولانیتیک بکه م
له دهره وهی دلدا نه مدیت ثاتاری گه نجینه ی راز
دهمه ویت سه ریچی له به ستنی رووحی دهر وون بکه م
بو پیش بردنی سکالای نیاز بوو دهر گای حه ضره ت
ئه مه وئ رازی (من لدنی) دهر خه م و ناشکرا بکه م
جاسووسی ثاهی سه رد کیشم له گیانان پتر نه بوو
ئه مه وئ له جیهانی نوردا غلمه غلانی بکه م
نه پینی نیبه له راستی تو ئه ی شیخ (رهزا)
من دهمه وئ جستجوی پیری موغان بکه م

له شیعرتیکی تورکی تریش ده لیت:

عرض در سعادتت واردکسه ای صبا
بر فاتحه اوق و پیر مغانک مزارینه
طوپراق ایچنده، سوبله، یتر یا تمغک شکیب
قالق عودت ایله جانب دار و دیارینه
تاکی اسیر خاک، باشک قالدیر، آچ گوزک
باق عالمک صفای بهار و نهارینه
ویرمز ایسه جواب یناشدیر پیاله بی
بر جوعه دوک او عاشق رندک کنارینه

واتا:

ئه گهر چوویته خزمه تی خاوه ن شکو ئه ی صه با
فاتحایه ک بخوتنه مهرقه دی پیری موغان
بلتی له ناو خاکدا نوستنت به سه ئه ی شه کیب
هه لسه بگه ریره وه بؤلای مال وولاتت

تا کو کھی بهندی خاک بیت، سهرت هه لیره، چاو بکه ره وه
ته ماشای رونی به هار و رۆژی جیهان که
ئه گهر وه لایمی نه دایه وه، باده کھی لی نزدیک که ره وه
قومیک بریژه لای ئه و عاشقی هوشیاره.

گلهیی له دهستی زهمانه

شیخ رهزا ده لئ کهس نییه تووشی زیان نه بووی له دهستی زهمانه و هه موو تاوانیک
ده خاته ئه ستوی ئه و ئه گهر خوا دهستی بدات، هه موو که ون تیکده شکینیت. له م
شیعه ده ده ده که ویت که شیخ رهزا زانیاری له زانستی فه له کدا هه بووه:

از دست تطاول زمانه
کس نیست نخورده تا زیانه
ای بیهوده زکرد مردم آزار
ناهی زگناه و خود گنه کار
تو مجرم و عامل گناهی
وز بیگنهان جریمه خواهی
ادم به دسیسهء تو اغلواس
نه حبه سبب شد ونه حوا
من سنگ زدم به فرق هابیل!
ای راهنمای صد چو قابیل
خود ظالم و از منت شکایت
دانی به چه ماند این حکایت؟
ماند به حدیث گرگ محجوب
یوسف نه ندیده، پیش یعقوب
یحییای نبی ذبیح من بود؟
ان هم عمل قبیح من بود؟

من پای خلیل را بیستم؟
دندان حبیب را سکستم؟
من دست یزید را دریدم؟
دم خروس را بریدم؟

واتا:

له دهستی دهسدریژی زه مانه، کهس نیبه زیانی نه چه شتی
تو گونا هبار و گونا هکاری و له بیگونا هان داوای جهریمه نه کهی
نادهم به فروفیلتی تو هله خه له تا، نه خه تای دهنکه گنه نم بوو و نه خه تای هه ووا
من بهردم به سه ری هابیل دا؟ نهی ری نیمایی که ری سه دی وهک قاییل
تو خوت سته مکاری و گله بییت له مننه نه زانی نه م حیکایه ته له چی نه چی؟
له حیکایه تی گورگی شهرمه زار نه چی له پیش یعقوب، که ورگی بیوسفی هه له نه دریبوو
یه حیای پیغهمبه ر من سه رم بری؟
نه وهیش کاری ناشرینی من بوو؟
من پیی خه لیلیم به سته وه؟
من ددانی خوشه ویستی خدام شکاند؟
من دهستی یه زیدم راکیشاو
له سه ر کورسیی ده سته لات دامنیشانده؟

من جامهء کعبه را دریدم؟
دم خروس را بریدم
نگسته رگی، نخسته جانی
سنگی نزه بر استخوانی
ای چرخ ستمگریت تاکی؟
وی گرگه شکم درید تاکی؟
ای کاسه سیاه سفله پرور
مینا شکن دل هزور
ای باعث نامرادای من
شرمی زنک و نهادی من

ای چرخ که درکفت اسیرم
 گر آوردت خدا بگیرم
 ریش زملت برارم از بیخ
 بیریده بهم به کون مریخ
 حوت و حملت کباب سازم
 ثورت مزهء شراب سازم
 انگشت عطاردت بیبم
 عمامهء مشتریت بدرم
 جوزات دهم به خورد خرچنگ
 ناف اسدت به خون کنم رنگ

واتا:

من بهرگی که عبهم دری؟
 من کلکی که ری وهیسم بری؟
 ده ماریکم نه پساندووه، له شیتکم بریندار نه کردووه
 بهردیتکم نه داوه به ئیسکیکا
 ئهی چهرخی گهره دوون سته مکاریت تاکهی!
 ئهی گورگ ورگ درینی تو تاکهی؟
 ئهی قاپ ره شی سپله پهروه
 ئهی مینای دلی هونه رمه ند شکین
 ئهی مایهی به مراد نه گه یشتنی من
 شه رمی بکه له نیاز پاکیبی من
 ئهی گهر دوون من له دهستی تو دا دیلم
 نه گهر خوا رژی گرفتاری منت دهکا
 ریشی (زوحهل) ت نه کم به که باب
 تاکم نه بریه قنگی (مهریخ)
 (حووت) و (حه مهل) ت نه کم به که باب
 بورجی (تهور) ت نه کم به مه زهی مهی
 په نجهی (عطارد) ت نه بزم

میژه‌ری (موشته‌ری) ت نه‌درم
(جه‌وزا) ت ده‌ر‌خواری قرژانگ نه‌دهم
نافه‌کی (نه‌سه‌د) ت به‌خوین ره‌نگ نه‌که‌م

اتش بزئم به‌که‌کشانت
درهم شکنم شکوه و شانت
هم زهره زهره ات کنم چاک
مهرت فکنم چو زهره بن خاک
عر سرطانت را سرارم
دود از دم عقریت برارم
شیرت بکشم به‌سم قاتل
دلوت فکنم به‌چاه بابل
نه‌خیمه گذارمت نه‌خرگاه
چرمت بکنم چو چرم روباه

واتا:

ناگر به‌ر نه‌دهم له (کاکیشان) ت
شان و شکوت تیک راشکینم
زراوی (زهره) ت له‌ت له‌ت نه‌که‌م
مؤرت وه‌کو زار توور هه‌له‌دهم
عومری (سه‌ره‌طان) ت دوایی پی‌دینم
دووکهل له‌دهمی (عه‌قره‌ب) ت دینم
شیرت به‌زه‌هری کوشنده نه‌کوژم
(ده‌لو) ت توور نه‌دهمه چالی بابل
نه‌خپوه‌تت بو نه‌هیلیم نه‌ده‌وار
چهرمت وه‌ک چه‌رمی ریوی بکه‌نم.

رَبَّیْزِی نَائِیْنِی شَیْخِ رَهْزَا

شَیْخِ رَهْزَا لَه بَنَه‌مَالَّه‌یَه‌کِی نَائِیْنِدَار و خَوَاطِه‌رَسْتَه . بَاوَبَاپِیْرِی پِیْشَه‌وَایِی رَبَّیْزِی قَادِرِیْبَان

کردووه. شیخ عه‌بدولپرهمانی باوکی، له شاری که‌رکووک، بناغهی خواپه‌رستی و ده‌رویشی بلا‌وکردووه‌ته‌وه و شیخ ره‌زایش، ژیانی مندالی و هه‌رزه‌کاری له‌ژیر چاود‌پیری باوکی، له ناو ده‌رویشان و ته‌کیه و زیکر رایبوردووه. هه‌رچه‌نیک له شیعه‌کانیدا وشه‌ی وا هه‌ن له‌گه‌ل‌ئه و ریپازهدا ناگونجیت، به‌لام‌ئه‌مانه هه‌ر به وتن بوون نه‌ک به‌کرده‌وه. له پارانه‌وه‌یه‌کی له خوا هه‌ستی به‌و تاوانه‌ کردووه و داوای لی‌ بوردنی لی‌ ده‌کات، به‌لام‌ وه‌کوو به‌کیک ناز به‌سه‌ر گه‌وره‌ی خویدا بکات.

ای ریزه خوری خوان نوالت مه و ماهی
جودت چو وجودت ابد و نامتناهی
برنامه‌ء اعمال سیاهم قلم عفو
برکش که بدل کن بسفیدیم سیاهی

واتا:

ئه‌ی ئه‌وکه‌سه‌ی که مانگ به‌و به‌رزوه و ماسی له‌بنی ده‌ریادا به‌رماوه‌ی خوانی ئه‌خۆن
به‌خشنده‌گیی تو‌وه‌کو بوونت هه‌میشه‌یی و بی‌ پایانه
قه‌له‌می لی‌بوردن به‌سه‌ر نامه‌ی ره‌شی کرده‌وه‌مدا بینه.
گوناه‌ی ره‌شم به‌ لی‌بوردن بگۆره‌ به‌سپی

بودم من اگر بنده‌ء از خواجه گریزان
باز آمدم ای بندگانیت عزت شاهی
بر عفو و عقوبت نبود سود و زیانت
این هر و به پیش تو مساو‌یست الهی

واتا:

من ئه‌گه‌ر به‌نده‌یه‌ک بم له‌ خاوه‌نی خۆم هه‌لا‌توبم
وا گه‌رامه‌وه بۆلات، ئه‌ی که‌سه‌ی که به‌نده‌یی تو‌ شکۆی پادشاییه
تۆ نه‌ له‌ سزادانم قانزاج و نه‌ له‌ لی‌بوردنم زیان ئه‌که‌ی
ئه‌م دوانه‌ هه‌ردوو له‌ پیش توودا به‌کن ئه‌ی خودایه
بیرون شدن از ساحت ملک تو محال است
عبد توام و، ملک توام، خواهی نخواهی
این دیده‌ء گریانم و وین سینه‌ء سوزان

بر صدق سخن میدهدم هر دو گواهی
صد بار امید است (رضا) را بتو هر چند
سرتا قدمش غرق گناه است و مناهی

واتا:

یاخی بوون له ساحه بی مولکی توقه د نابین
به ندهی توّم و مولکی توّم بته وی و نه ته وی
ئهّم چاوه گریاناوییه و ئهّم سینگه گر تی به ربووه م.
هه ردووک شایه تی راستی قسه کانم بز ئه دهن
(رهزا) صه د جار هیوای به توّیه هه ر چه ند که ،
له ته وقی سه ربه وه تا پیی هه مووی نوقمی گونا و ئه و کارانه یه خوا نه هی لی کردوون.

له م پارانه وه دا، دلّسۆزی شیخ رهزا له خوا په رستیدا و پشت به خوابه ستنی وه کو
ره وشتیکی راست و ره وان دهرده خات. له پارانه وه که ییدا له گه ل په یامبه ری خوا (ص)، به
«منطق» پرسپاری وای لی ده کات، که ریگای وه لامی لی بپریتته وه:

یا رسول الله چه باشد چون سگ اصحاب کهف
داخل جنت شوم در زمهره اصحاب تو
او رود درجنت و من درجهنم کی رواست
او سگ اصحاب کهف و من سگ اصحاب تو

واتا:

یا رسول الله لای چی ده بیت وه ک سه گی ئه صحابی که هف
له ریزی ها و پتیانی توّدا بچمه به هه شت؟
که ی ره وایه سه گی ئه صحابی که هف بچیتته به هه شت و من له دۆزه خ بم،
ئه و سه گی ئه صحابی که هف و من سه گی ئه صحابی توّم.

به گطاشلی بوخاری زاده که یه کی که له شیخانی نه قشبه ندی، ئه م شیعه ره تورکیبیه ی شیخ
رهزای وا ته خمیس کردووه:

خدایا هرکسه مقصودی آسان ایلیان سنسین
خلیله نار نمودی گلستان ایلیان سنسین
کرمله هر دل منکودی شادان ایلیان سنسین

الهی غنچهء مقصودی خندان ایلیمان سنسین
گوکل مرغک سحرلر زار و گریان ایلیمان سنسین

واتا:

خدایا نه وه بۆ ههر کهس نیازی ئاسان کردووه تۆی
نه وهی بۆ ئیبراهیم خلیل ناگری نه مروودی به گلستان کردووه تۆی
نه وهی ههر دلّی غه مباری به بهخشش شاد کردووه تۆی
خدایا نه وهی غونچهی نیازی خندان کردووه تۆی
نه وهی دلّی مه لی له به یاندا خستووه ته زار و گریان تۆی

دکرگون فراق اولمش گوگل وادی حیرتده
شرار آتشی تسکین اولوب جهای صفوتده
قنای وصال یار ایله ماواى الفتده
خیال زولفه دلدار ایله صحرای محبتده
بخار دود آهم سنبلستان ایلیمان سنسین

واتا:

رۆژتیک دلّ له دۆلّی حیره تدا جیابووه ته وه
بلتسهی ناگری له خۆشه ویستی هه لێژارده دا امرکاندووه
پازی به یار گه یشتن له ماواى ئولفه تدا
له بیابانی خۆشه ویستیدا، خه یالی زولف
نه وهی بوخاری دوو که لّی ئاهمی کرده سنبلستان تۆی

ظهوره گلن مشکن حور جنت عالم بالا
زخی خلق او لمامشکن روزا شب هم جملهء اشیا
ضیا بخشای عالم اولمامشکن ادم و حوا
وجوده کلمه دن بزم سوداه ساغر و سهبا
بنی میخانهء فطرتده سکران ایلیمان سنسین

واتا:

که هیشتا دهر نه که وتبوو حۆری به هه شتی عالمی بالا
که دروستیش نه کراب و رۆژ و شه و هه موو شتتیک
که ئادهم و حه ووا هیشتا رووناک به خشی عالم نه بوون

به بی تووهی به زم و سهودا و باده و شراب دروست کرابی
تووهی منی له مهیخانهی سروشت سه رخوش کرد توئی

مشام جان عشاقی معطر شمه ء گلدن
مخضر روضه ء قلبی گل و ریحان و سنبلدن
دلی سیراب مست ایدن شراب شیشه ء ملدن
جهالت ظلمنک محو ایلوب سر صفحه ء دلدن
درونم مشرق خورشید عرفان ایلیا سنسین

واتا:

تووهی بوئی له شی عاشقانی له بوئی گول بوئدار کردووه
په وزه دلی له گول و ریحان و سونبل سهوز کردووه
دلی له شرابی شیشهی مهل پاراو و مهست کردووه
نه زانی جوئی له سهه ره په دی دل پامال کردووه
تووهی دهروغنی کرده ره ژهه لاتی عیرفان توئی

دل ازاده آسوده ت و توقعه تملقندن
حضیض جای راحتده رها علو و تفوقندن
دل مکسوری جبر ایدن جراحات و تشققندن
گریبان دل محفوظ ایدوب دست تعلقندن
عروس فکر بکرم پاک دامان ایلیان سنسین

واتا:

دلّم له نومید و ریا نازاد و ناسوودهیه
له بنی جای نارامیدا رزگاره له سهرکهوتن و زال بوون
تووهی دلی شکستی له برین و درز بردن تیمار کردووه
گیرفانی دلی له دهستی پیوهندی پاراستووه
تووهی بیبری بیکرمی دامین پاک کردووه توئی

جبال قلب عشاقی تجلیله قیلان دکن
انی هر بر علائقندن تمنیدن قیلان این
شب دیجور عشقی برق نورن ایلیان روشن

ایدر نور جمالک اهل عشقه کلخنی گلشن
خلیل الله تابستانی بستان ایلیان سین

واتا:

ئه وهی چپای دلی عاشقانی به جلوه داکوتاوه
که له ههر پیوهندی و رازیک هیمنی کردووه
تاریکی شهوی عه شقی به بروسکی نووری رووناک کردووه
نووری جوانیت کولخانی بۆ عاشقان نه کاته گولشه ن
ئه وهی ناگری بۆ خه لیلوللا کرده بوستان تۆی

قیلوب خورشید لطفکله منور کلبه ء سینهم
سهام عشق جانانه مهیا طبله ء سینهم
ایدوب آرایش غمدن مبرا صدر کینه م
رها یاب ایلیوب خار سنمدن روضه ء سینهم
وجودم شوره زارک رشک رضوان ایلیان سین

واتا:

به هه تاوی لوتفتان فهواری کلبه ی سینهم
بۆ تیری عه شقی جانان نامادهیه طبله ی سینهم
دلی نالوده ی غمم له کینه ی سینهم نازاد نه که ی
باغی سینهم له دووکه لی سینهم رزگار نه که ی
ئه وهی شوره کاتی له شم له حه سادته خوشنود نه کات تۆی

گوگل شاه گدا در شاه عشقنده
شمیم ناز بوی ایچون بهار بوستاننده
گوگل مرغک ایدوب گویا نوای داستاننده
بهار فیض پار اشتیاقک گلستاننده
سرشکم مایه بخش ابر نیسان ایلیان سین

واتا:

دلی شاه گه دایه له عه ته به ی شاهی عشقتدا
بۆ بۆنی نازدار له به هاری بوستانندا
دلی مه لی کردووه ته خوتنه ر له باغی تۆدا

له گولستانی ئیشتیاقدا به هاری فهیز پڑتین
ئوهی فرمیسکمی کردووه ته مایه به خشی بارانی نیسان تۆی
ئاواتی ئه وه ده خوازیت پڑتیک به دهوری «کعبه» دا بسووریتته وه و له پاشان روو بکاته
دهرگای پیغه مبهری خوا (ص)، له ریتی قوریانیدا دهرد و خهفه تی له کۆل بیتته وه.

کی بود یارب طواف کعبه ءو زمزم کنم
بعد از ان رو در مزار سید عالم کنم
روی خود در سایه ء پای رسول الله نهم
تا غبار مقدمش بر دیده ء خود جا کنم
دست حاجت برگشایم از دعا بر درگهش
این دل مجروحرا من زان دوا مرهم کنم
یا رسول الله بحالم گوشه ء چشمی فگن
تا شوم قوریان تو خودرا خلاص از غم کنم
سرفراز از فراق روی تو در ماتم
وعده ء وصل (رضا) ده ترک این سودا کنم

واتا:

خوایه که ی بیت ته وافی که عبه و زه مزه م بکه م
پاش ئه وه بیش روو بکه مه زیاره تگای گه وره ی جیهان
رووی خۆم له سایه ی پای ره سوله لادا دانیم
تا گهردی بهر پیی له سه ر چاوی خۆم دانیم
دهستی دامای بۆ پارانه وه له پیش درگای هه لبرم
ئهم دله زامداره به وه درمانه تیمار بکه م و مه لهه می لی بده م
یا ره سوله لالا گوشه چاوی بۆ حاله هه لخه ،
تا به قوریانته بیم و خۆم له خه م رزگار بکه م
ئهی سه ره برز، له دووری رووی تودا له خه فه تدام
گفتی ئه وه به (رهزا) بده که پیته بگا، تا ته رکی ئهم خه یاله بکه م

له شیعریکیشیدا ده پیت:

زبان فارسیم هست و لهجه ء عربی

بصد زبان دیگر عاجزم ز نعت نبی
بقدر علم خدا از خدا صلوات و سلام
بروح شاه و سالت؛ محمد عربی

واتا:

زمانی فارسی و دیالکتی عهده بیم ههیه
سهه زمانی تریش بزائم توانای وه صفی پیغهمبهرم نییه،
ئه وهندهی زانیاری خودا سهلات و سهلامی خودا
بۆ گیانی شاهی په یامبهر موحه مدهی عهده بی

له گه‌ل هه موو (رئیزیکی بۆ پیغهمبهری خودا؛ شیخ ره‌زا، به‌ها و قه‌دری پیغهمبهری
ئیسلاام موحه مدهی مسته‌فا (ص) له گه‌ل هه زه‌تهی (مه‌سیح) دا ده‌خاته ته‌رازووی قه‌دره‌وه،
که‌چی تایی موحه مدهد (ص) له‌بهر گرانی له‌زه‌وی ده‌مینی و تایی مه‌سیح (س) ده‌چیته
ئاسمان، که ده‌لپت:

مسیح بر فلک و شاه انبیا بت‌راب
دلّم ز اتش این غصه بسکه بود کباب
سؤال کردم ازین ماجرا زپیر خرد
چو غنچه لب بسخن برگشود داد جواب
که قدر هردو بمیزان قدر سنجیدند
که چون گرانتر ازو بود درهمه ابواب
نشت کفهء میزان مصطفی بزمین
بآسمان چهارم مسیح شد بشتاب

واتا:

مه‌سیح له ئاسمان و شای ئه‌نبیا به ژئیر گلدا بی
دلّم له‌داخی ئه‌م خه‌فه‌ته به‌جاری بووه که‌باب
له باره‌ی ئه‌م رووداوه‌وه له‌پیری خاوه‌ن و تلم پرسی،
وه‌ک خونجه لیوی بۆ قسه کردووه و وه‌لامی دامه‌وه و وتی:
سه‌نگی هه‌ردووکیانیاان خسته تایی ترازووه‌وه
جا چونکه شای پیغهمبهران له هه‌موو روویه‌که‌وه له‌و قورستر بوو،

تای تهرارزوده‌کمی ئەم نیشته زهوی و
مه‌سیحیش به‌په‌له سه‌رکه‌وت بۆ ئاسمانی چوارهم

له‌بابه‌ت گه‌وره‌یی و ده‌سته‌لاتی خودادا ده‌لیت:

هه‌شت به‌هشت و شش جه‌ت، هه‌فت زمی‌ن و نو‌فلک
جمله‌ تو‌ افریده‌، (وحدک لاشریک لک)
من چیم ای فدای تو، دم زنم از ثنای تو
ای همه‌ ماسوای تو، درکف قدرت تو یک

واتا:

هه‌شت به‌هه‌شت و شه‌ش لا و هه‌وت زهوی و نو‌فه‌له‌ک
هه‌موو تو‌ دروستت کردوون به‌ ته‌نها خۆت و که‌س هاو‌ریت نییبه‌،
من چیم، به‌ قوریانت بم، ده‌م له‌ هه‌لانی تو‌ بده‌م،
ئه‌ی که‌سێ که‌ هه‌رچی له‌ تو‌ به‌ولاوه‌یه‌ له‌ ده‌ستی توانای تو‌دان ته‌نها
ای جه‌هان آفرین ثنا گویت
وی دو‌ عالم مع‌طر از بویت
ساکنان س‌رادق ملکوت
همه‌ قوریان یک سری مویت
کل زخونین دلان رخ‌سارت
لاله‌ از هندوان کی‌سویت
لاله‌ در باغ داغ‌دار روخت
سه‌ر مائل بقدر دلجویت

واتا:

ئه‌ی که‌سێ که‌، ئەو خوایه‌ی جیهانی دروست کردووه‌ مه‌دحت ده‌کا،
ئه‌ی که‌سێ هه‌ردوو دونیا به‌بۆی تو‌ بۆنخۆش بووه‌،
ئه‌مانه‌ی له‌ خپۆه‌ته‌کانی باره‌گای فریشته‌کانا دانیشتون،
هه‌موو به‌ قوریانی سه‌ری موویه‌کت ئەبن،
گوڵ له‌ به‌ر جوانیی روخساری تو‌ خۆین په‌رپوه‌ته‌ دلێ،
لاله‌ له‌ خولامانی کاکۆلته‌،

لاله له ناو باخا داخی پرووی تۆی له دلّیایه ،
سه‌روی بالا به‌رزیش به عه‌شقی بالای دلّگیری تۆوه چه‌میوه‌ته‌وه .
سرمه مفتون چشم (مازاغت)
نافه دلریش خال هندویت
عارضت (والضحی) خطت (واللیل)
(قل هو الله) حـرز بازویت
(قـاب قوسین) را نمیدانم
جز کمانهای هردو ابرویت
نسخهء کائنات وهرچه در او یست
شرح رمزی زم‌صحف رویت
باز گویم غم اسارت خویش
بزبان فصیح لا هویت
عرش کمتر بهای مـشت گلی
که برو آرمیده بهلویت

واتا:

کل مه‌فتونی چاوت بووه که خوا، به (مازاغ البصر وماطغی) باسی کردووه،
میسکی ناوکی ناسک دلّ برینداری خالی ره‌شته ،
روخسارت (والضحی) به گنده‌مووی رووت (واللیل)ه
(قل هو الله احد) په‌نلی هیزی بازووته
نایه‌تی (قـاب قوسین او ادنی) به‌لامه‌وه،
له که‌وانه‌ی برۆکانت به‌ولاره نیییه ،
کتیبی ئەم جیهانه و هه‌رچی تی‌دایه ،
ته‌نها لی‌کدانه‌وه‌ی ئی‌شاره‌تیکی قورئانی رووته
خه‌می دیلی خۆم به زمانی پشکووتووی،
عه‌رش خودا که‌مترین بایبیه‌کی مشتت خۆله ،
که لاته‌نیشتی تۆ له سه‌ری تۆقره‌ی گرتین،

روز و شب جـبـریل در پرواز

بی سـروپا همی دوان سـویت
روضه خوانی کند بنظم در پرواز
همچو درویش بر سر کویت

واتا:

جبریل شهو و رۆژ له فریندایه
بئی پهروا بهرهو لای تو را ئەکا
رهوزه خوانی ئەکا به هۆنینهوهی مرواری
ههرو هک دهرویش له بهر دهـرگاتا

(کـز سـرا پردهء مقدس ذات
بر سـراپای انورت صلوات)
ای منادی بکاف و ها، یا، عین
وی منادی (انا النبى بحنین)
جـبریل آمین بأمر خدا
وحیت آوردکای شهـکو نین
خیـز و برنه قدم بکوی قدم
خیـز و برکش علم ز علم بعین

واتا:

له باره گای پیروزی خوواوه،
سه له وات له سهراپای نوورانیت بئی
ئهی که سئی که خوواوهـند به (کهیعیص) بانگی لئی کردووی و،
ئهی که سئی که خویشت له غهزای حونهـیندا جارێ داوه؛ من پیغهـمبهرم،
جبرهـئیلی ئەمین به فرمانی خوا
سرووشی بو هینای و فرهـمووی، ئهی شاهی ههـردوو جیهان،
ههـسته ئالا ههـلکه، تو هاتیته پایهـیهک که نه مهـودای
(کهس)ی تیتدا ههـبوو نه مهـودای (کوئی)
نیتوان تو و گهـورهی ههـموو بووهـکان، ئەوهـندهی نیتوان دوو کهـوا یا کهـمتر بوو
سویندت ئەدهم بهـگیانی (حهـسهـن)، بهـسهـری (عهـلی)، بهـخوینتی (حوسهـین)
رۆژی قیامت که هاوار ئەکهی بو ئومهـتهـکهت و

به هیوای تکا بۆ ئاده میزاد و جنۆکه ئه چیتته پیشه وه،

کن در آن روز یارسول الله
نظری سوی من بگوشه عین
بنواز و مرانم از لب حوض
ترکن از اب کوشتم (شفستین)
ای بکویت سعادت ابدی
وی زدویت شرافت حرمین
ماز امر تو غافل و به قسا
مشفق و مهربان تر از ابوبن
در مزار این درود میخوانم
باز پرسند از توام ملکین
(کز سرا پردهء مقدس ذات)
برسرا پای انورت صلوات

واتا:

ئهی پیغه مبهری خوا، لهو رۆژدا،
به گوشه ی چاو لایه کم به لادا بکهره وه،
دلته واییم بکه و له کناری ههوزی (کهوئهر) دهرم مه که
ههردوو لیتوم له و ئاوی کهوئهره ته ی بکه،
ئهی که سێ که بهخته وهری هه می شه ی له بهر ده رگای تۆدایه و،
شه ره فی ههردوو هه ره می (مه که و مه دینه) له پرووی تۆوه یه،
ئیمه له فرمانی تۆ بێ ئاگاین و تۆیش له باوک و دایک به به زه بیتری بۆمان
که فریشته کان له گۆردا پرسیری تۆم لێ ده کهن،
من ئهم وه لامه بیان ئه ده مه وه.
له باره گای پیرۆزی خواوه،
درود له سهرا پای نوورانیت بێ.

خواجهء انبیا و ختم رسل
هادی خلق و پیشوای سبل

ای همه ممکنات جسم و توجان
 وهی همه کائنات خاروتو گل
 محرم کردگار و مهبط وحی
 مهتر اصفیاء و مظهر کل
 (لم تلد مثلک النساء فتی،
 لم یجد شبهک الزمان رجل)
 صفت شانت (هو الأیتر)
 لقب باغضت زینم وعتل
 در قیامت چو ذو الجلال ترا
 میدهد رخصت شفاعت کل

واتا:

ئهی گه وره دو اهینه ری پیغه مبه ران،
 ئهی ری پیشانده ری خه لک و سه ر قافلہی ری،
 ئهی ئه و که سهی که هه ر شتی بشی بیی له شه و تو گیانییت،
 ئهی که سی که هه مو ئه م جیهانه درکه و تو گوئیت،
 تو مه حره می باره گای خوابیت و سرو وشت بو هاتووه،
 تو گه وره ترینی هه لبارده کانی خوابیت و دیارگهی هه موانی،
 دایکان کوری وهک تو یان نه هیتناوه،
 زه مانه پیاو تیکی وهک تو یی به خو بیه وه نه دیوه،
 سیفه تی ئه و که سهی خراپهت ئه لئی ئه وه یه (خو ی کلک براوه)
 ناتوره ی ئه وه ی قینی لیته ئه وه یه وشک و توندره و نامه رده
 روژی قیامت، که خودا وند ریگهت ئه دا، تکا بو هه مووان بکه ی
 آید از باره گاه قدس خدا
 (لک ماشئت یانبی فقل)
 فکر من کن که کرده ام تسبیح
 در خرابات رهن شاهد و مل
 تا مرا چون توی شفیع چه باک

ز آتش دوزخ و سلاسل و غل
 خیل محمودم و نمیت رسم
 از دم کـرنا و بانک دهل
 به هوای تومست و بی پروا
 نعت گویان خرامن از سرپل
 کز سرا پردهء مقدس ذات
 بر سرپای انورت صلوات

واتا:

له باره گای پیروزی خوداوه فرمانت بۆ دئ:
 ئەی پیغه مبهری خودا چیت دهوئ بۆت دهکری، بلئی،
 بیر له من بکه ره وه که له مه یخانه ی نیوان یار و مه یدا
 خه ریکی سو یحانه لالا کردن بووم.
 منی ک تکا کاری وه ک تو م بیی، ترسم له ناگری دوزه خ و کو ت و زنجیر چیه؟
 من له خیلئ مه محمودم و ترسم له دهنگی که ره نا و ناوازی دههۆل نییه،
 مهستی خو شه ویستی تو م و بی ترس و له رز به نازه وه به سه ر
 پردی سیراتا و به تو دا هه لته ده م و ئە لیم؛
 له باره گای پیروزی خودا وه،
 دروود له سه راپای نوورائیت بی.

له شیعریکی تورکیشدا به پیغه مبه را (ص) ده لیت:

خیالک شبچراغ لجهء بحر حقیقتدر
 جمالک نور بخش دیدهء اهل بصیرتدر
 سن اول ماه، فلک جاه، شهنشاه دو عالم سن
 در لطفنده شهر سهر نهاد باب خدمتدر
 حریم روضه یوز سورمکه مشتاق ایکن جبریل
 قیاس ایله بکا تقبیل درگاهک دولتدر
 حضوره حال ما فی البالنی عرض ایلمش گلمش
 (رضا) نک التماس خاکپایندن شفاعتدر

واتا:

خه یالت شه وچرای شه پۆلی دهریای راستییه
جوانیت نور به خشی چاوی خاوهن ناگادارانه
تۆ ئه و مانگهی، جاهی فهلهک، شاهه نشای دوو جیهانی
له بهر مرواری لوتفتان شاهان سهر شوپری دهرگای خدمه تتانن
جبریل که ئاره زووی ئه وهی ئه کرد که روو بساویتته دیواری رهوزه تان
به ئه ندازه له گه ل من، به خو شیه ختی زیاره تی دهرگاته،
هاتوو ته حضور بۆ ئه وهی رازی خو ی عهرز بکا،
تکای (رهزا) له خاک و پاتان شه فاعه ته.

خۆشه ویستی و پێزی بۆ نه وهی پیغه مبه ر (س)

شیخ رهزا پێز و خو شه ویستی خو ی له چه ند هونراویکی نایابدا، به رامبه ر مییری
موسلمانان عه لی کوری ئه بو تالیب و نه وهی دهر پروه. له و شیعه رهیدا که له پۆزی
(عاشورا) دا له حه وشی مه رقه دی (کاظمین) دا و تووبه تی و له شیعه که ی که له عشق
حضرت حسین) ده لێ و له لێکدانه وهی شیعه که ی (حافظ)، پێزیکی بی پایانی
به رامبه ریان دهرده پیت.

شیخ رهزا که له به غدا بو، له عاشورا له حه وشی کاظمین شیوه نیکی گه و ره
ده به ستریت و (رهوزه خونان) یه ک یه ک ده چه سه ر (مینبه ر) و به نه وهی عه لیدا
هه لئه دن. شیخ رهزا ئه م هه له له ده س نادات که هونه ری خو ی و خو شه ویستی به رامبه ر
نه وهی پیغه مبه ری خوا دهر پیت، ده چیتته سه ر مینبه ر و ئه م شیعه ده لیت:

آل علی

در ماتم آل علی خون همچو دریا میرو
تیغ است بر سر میزند دست است بالا میرو
از عشق آل بو الحسن این تیغ زن وان سینه زن
داد و فغان مرد و زن تاعرش اعلی میرو

واتا:

له شیوه نی ئالی عه لی خوین وه کو دهریا پێ ده کات

هەر تیغە و بەسەردا دەدات و هەر دەستە بەرز دەبیتەوه
لهعه شقی ئەولادی (ئەبو لههسن) ئەم تیغ لێدەرە و ئەو سینه لێدەرە
هاوار و فیغانی ژن و پیاو تا عەرشى بالا دەروات

پیرامون شمع خدا، یعنی حسین مجتبا
جانها همی کردد فدا، سرها بیغما میروود
کوتاه کن انیکاررا، بدعته مکو این کاررا
این سوک آل حیدرست، این خون نه بیجا میروود

واتا:

بۆ مه شعلی مۆمی خودا، یانی حوسه یینی موحته با
گیانان دەبن به قوریانی، سهران به تالانی دەروا
واز له ئینکار کردن بیته، ئەم کاره به بیدعت دامه ننی
ماته می ئەولادی حه ییده ره، ئەم خوینه به خوژیایی ناروا

روی زمین پرهمهمه، در دست جانبازان قمه
خون از برو دوش همه، از فرق تاپا میروود
من چون ننالم این زمان، مرد ضعیف ناتوان
کین برق آه عاشقان، از سنگ خارا میروود

واتا:

رووی زه مین پره له فیغان، گیان بهخت که ران دهست به قامه
خوین له پشت و سه سینگی هموان ئەروا له تهوقی سه ره وه تا پی.
من ئیمروۆ چۆن نه نالینم، مروۆقی بی هیژ و بی دهسته لات
که ئەم تیشکی ئاهی ساردی دلدارانه به ردی رهق ئەسمیتنی.

از ابن سعد بی وهفا، شامی و شمر پرجفا
بر آل بیت مصطفی، چندین تعدی میروود
بغداد گردد لاله گون، در روز عاشورا بخون
(واز کاظمین) آن سیل خون تا (طاق کسرا) میروود

واتا:

له کوپی سه عدی بی وهفا، له یه زید و شمیری پر ئازاره وه

بۆ بنه ماله‌ی پیغه مبه‌ر، چۆن ئەم دەست درێژییه ده‌کات
به‌غدا له‌رۆژی عاشورادا له‌خویندا وه‌کوو گولانه‌ سوور ده‌بی
له‌ (کاظمین) هوه سه‌یلی خوین تا (تاقی کیسرا) ده‌روا.

واز طاق کسرا سرنگون، ریزد به‌پای (بیستون)
واز بیستون اید برون، سوی بخارا می‌رود
خوین سیاوش شد هبا، در ماتم (آل عبا)
تا دامن روز جزا، تاجیب عقبا می‌رود

واتا:

له‌ تاقی کیسرایشه‌وه لیژ ئه‌بیته‌وه ئه‌رژیته داوینی بیستون
له‌ بیستون هوه ده‌رئه‌چیت به‌ره‌و بوخارا ئه‌روا
خوینی سیاوه‌حش له‌ خه‌فه‌تی (ئالی عبا) دا ناوی نه‌ما
تا دامه‌نی رۆژی قیامت، تا گیرفانی دووا رۆژ ئه‌روا

لیزه‌دا شیخ ره‌زا گوئی لی‌ ده‌بیت، له‌یه‌کتر ده‌پرسن، ئه‌مه‌کییه و چ که‌سه؟ و ده‌لیت:

من سنیم نامم (رضا) کلب امام مرتضی
درویش عبدالقادر، راهم بمولا می‌رود

واتا:

من سونم و ناوم (ره‌زا) یه، سه‌گی ئیمامی مورته‌ضام
ده‌رویشی عه‌بدولقادر، ریم به‌ره‌و لای خوا ئه‌روا

له‌ بابته‌ خوشه‌ویستی بۆ چه‌زهره‌تی حوسین و پایه‌ی که‌ریه‌لا له‌ ئابیده‌کانی ئیسلامدا
ده‌لیت:

لافت از عشق حسین استو سرت برگردن است
عشقبازی سر بمیدان وفا افگندن است
گر هوا خواهی حسینی، ترک سرکن چون حسین
شرط این میدان بخون خویش بازی کردن است

واتا:

لافی عشقی حوسه‌ین لی‌ ئه‌ده‌ی و سه‌ریشته‌ به‌سه‌ر ملته‌وه‌یه
عه‌شقبازی ئه‌وه‌یه له‌ مه‌یدانی وه‌فادا سه‌ر دانیتیت

گهر ههوا خوای حوسه‌ینی؛ وهک حوسه‌ین دهست له‌سه‌ری خۆت هه‌ل‌گره
مه‌رجی ئەم مه‌یدانه‌ ئه‌وه‌یه مرۆ یاری به‌ خوێنی خۆی بکا
از حریم کعبه‌ ک‌م‌تر نیست دشت کریلا
صد شرف دارد بر آن وادی که گویند ایمن است
ای من و ایمن فدای خاک پاکی کاندرو
نور چشم مصطفی و مرتضارا مسکن است

واتا:

ده‌شتی که‌ریه‌لا له‌ هه‌ره‌می که‌عبه‌ که‌م‌تر نییه
سه‌د قاتی هه‌یه به‌سه‌ر ئه‌و شیوه‌دا که‌ پیتی ئه‌لین (وادی ئه‌یمه‌ن)
(ئه‌و شیوه‌ی موسا ده‌نگی خوای تیا بیست)
ئه‌ی من و شیوی ئه‌یمه‌ن به‌ قوربانی ئه‌و خاکه‌ پاکه‌ بیه‌ن که‌
نشینگه‌ی نووری چاوی موسته‌فا و عه‌لییه

زه‌ره‌ زه‌رانگین و خاتم خ‌ی‌ر الوری
زور و زه‌ری مرتضی و حیدر خ‌ی‌بر کن است
سنیم سنی ولیکن حب آل مصطفی
دین و ایمن من و، آباو و اج‌داد من است

واتا:

جوانیی فاتیمه‌ی زه‌ه‌را و مۆرخانه‌ی ئه‌موسته‌یله‌ی دوا پیغه‌مه‌رانه
به‌ری خاوینی جه‌نابی جه‌یده‌ری قه‌لای خه‌بیه‌ر له‌بن هه‌ل‌که‌نه
من سونیم سوننی، به‌لام خۆشه‌ویستی که‌ سوکاری پیغه‌مه‌ر
دین و ئایینی خۆم و با و باپیرانه

شیعه و سنی ندانم، دوستم باهر که‌ او
دوست باشد، دو‌شمنم آنرا که‌ با او دشمن است
حب آلوسب اصحاب نبی یا للعجب
از قبیل نام سبحان بردن و گوه‌ خوردن است

واتا:

من شیعه و سوننی نازانم، دۆستی هه‌ر که‌ سیکم که‌ دۆستی ئه‌و بێ و

دوژمنی هەر که سیتکم له گهڵ ئەو دوژمن بێ
خۆشه‌ویستنیی که سوکاری پیتغه‌مبەر و جنیودان به یاران و هاوڕێیانی له هه‌مان کاتا
شتیتیکی سه‌یره، له‌وه ئەچن یه‌کێ سوپه‌خانه‌لایش بکا و گوویش بخوا

شیخ ره‌زا، له‌گهڵ ئەم هه‌موو ریزه‌ی بۆ نه‌وه‌ی پیتغه‌مبەر (ص) بییری خۆی ده‌رده‌بریت و
جیاوازی ده‌کات له‌ نیوانی ئەوان و نیوانی شیعه و خۆبشی له‌ شیعه دوور ده‌خاته‌وه و بییر
و باوه‌ری ئایینی رۆن ده‌کاته‌وه.

ایمان بخدا دارم و پیغمبر و اصحاب
نه شیعه‌ سبایم و نه بابی سگباب

واتا:

باوه‌رم به‌خواو به‌ پیتغه‌مبەر و هاوڕێیانی هه‌یه.
نه‌شیعه‌ی جنیو فرۆشم و نه‌ بابیی سه‌گبابیشم

له‌به‌ر ئەوه‌ی جیاوازییه‌ک له‌ نیوانی «ئه‌صحاب» ی پیتغه‌مبەر (ص) ناکات که‌ له‌ نه‌وه‌ی
خۆی بن یانا، له‌ «خوله‌فای راشیدین» کامیان زۆرتر سوودیان بۆ ئیسلام بووه‌ پتر ریزی
لی گرتووه‌.

مسند آرای خلافت بحقیقت عمر است
گوش بر شیعه‌ ناپاک مده شیعه خراست
شیعه‌ فاحشه‌ آیه‌ حق در قران
بهر ناپاکی آن قوم دلیلی دیگر است

واتا:

ئوه‌ی کورسیی خه‌لافه‌تی به‌راستی رازانده‌وه‌ عومه‌ره
گوئی بۆ شیعه‌ی ناپاک شل مه‌که چی ئەلین، شیعه‌ که‌رن
که‌ خوا خۆی له‌ قورئانا فه‌رموویه‌تی (شیعه‌ فاحشه‌)
ئوه‌ به‌لگه‌یه‌کی تری ناپاکیی ئەو تابه‌فه‌یه

یارب این طائفه‌ بد که چه ناپاکان اند
دخت بوبکر که هم خوابه‌ خیر البشر است
نوکر و خان و خوانین عجم، دودکیند
این همه اثر معجز مولا عمر است

واتا:

خوايه ئەم تايهفه بهده چهند ناپاکن
(عایشه‌ی) کچی ئەبوو بهکر که هاوسه‌ری چاترینی ئاده‌میزاده
نۆکه‌ر و خان و خه‌وانینی عه‌جه‌م هه‌موو کرماویی دانن!
ئەمه گشتی نیشانه‌ی موعجیزه‌ی هه‌زره‌تی عومه‌ره

(شیعه) دوم دارد این طرفه نباشد بعقل
گرچه حیوان بنوده لیک ز حیوان بد تراست
پیش‌ش‌وایان ره دین هدی هه‌که ده‌د
زان ره خوف و خطر قصه‌ء شان الحذر است

واتا:

شیعه کلکیان هه‌یه . ئەمه به‌عه‌قل سه‌یر نییه
هه‌رچه‌نده هه‌یوان نین، له هه‌یوان به‌دترن
پیشه‌وایانی ریگای ئایینی خواناسین هه‌رکه‌س بووین
باسیان شایانی ئەوه‌یه مرۆ خۆی لی بیاریزی که رتیه‌کی پر مه‌ترسییه

این قدر هوش و خرد برسر این طائفه نیست
که خدارا نکند آنکه نبی را ضرر است
مردهاشان که بتابوت گذارند چو سگ
سگ دوصه‌د مرتبه زایشان بخدا خو‌بتر است

واتا:

ئەم تايهفه ئەوه‌نده‌یان مێشک له‌که‌لله‌دا نییه بزانی خوا،
خوانه‌که‌رده، شتی ناکات زبانی پیغه‌مبه‌ری تیایی
مردوو‌یان وه‌ک سه‌گ ئەنینه تابوت (و ئەیه‌بن بۆ که‌ریه‌لا و نه‌جه‌ف)
سه‌گ به‌خوا قه‌سه‌م دوو سه‌د پله له‌وان چاکتره

لعن و نفرین ایشان همه بر شمر یزید
لعن (لامع) بهمان طائفه‌ء خیره سر است
نه‌خدا راضی از ایشان، نه‌ علی بود رضا
سب اصحاب نبی، موجب نار سقر است

واتا:

له عننه و نه فرینی شیعه هموو له شمر و به زید
له عننه تی (لامیع) یش له سهر تایه فهی شیعهی سهر گیتزه
نه خویان لی پازیبه و ، نه عه لیشیان لی پازی نه بین
جنتیودان به هاو پتیانی پیغه مبهه مایه ی چونه ناو ناگری دوزه خه

له کاتیکدا هم هموو قسانه ده لیت، خوئی ناره زایی و قینی به رامبهه شه هید کردنی
نیمامی حوسه بین دهرده بریت.

از ابن سعد بیوفا، شامی و شمیری پرجفا
بر ال و بیت مصطفی، چندین تعدا میرو

پیزی شیخ رهزا بو باره گای شیخ عه بدولقادی گه یلانی

بو یه کهم جار هاتنی شیخ رهزا بو به غدا، له گه ل شیخ عه بدولره حمانی باوکی و براکانی،
بو زیاره تی مهرقه دی شیخ عه بدولقادی گه یلانی بوو. ده لیتن بو یه کهم جار له مهرقه دی
شیخ دا هم شیعهه فارسییه ی وتوو.

این بارگه حضرت غوث الثقلین است
نقد کمر حیدر و نجل حسنین است
مادرش حسنین نسب است و پدر او
ز اولاد حسنین، یعنی کریم الابوین است

واتا:

همه باره گای حه زه تی فه ریاد ره سی ناده میزاد و په ریانه
نه ختینه ی به ریشتینی حه یدر و رولله ی حه سه نه یه
دایکی له نه وه ی حوسه بین و باوکیشی
له نه وه ی حه سه نه ، واته دایک و باوکی جس و ره سه نن

هم شیعهه ی شیخ رهزا تا کو سالانی هه شتاکان له سهر هه ردوو دهرگای مهرقه دی شیخی
گه یلانی نوو سرا بوو. وا دیاره له بهر نه وه ی به فارسییه ، لایان برد. شیخانی تاله بانی،
له بهر نه وه ی پیسه وه ای رتیبازی قادرین، رتیزیکی بی پایانیان به رامبهه هم باره گایه و

نه‌وهی گه‌یلانی هه‌بووه. شیخ ره‌زایش هه‌ر وه‌کوو با‌وباپیری هه‌ر به‌هره و پایه به‌رزبیه‌کی ده‌سکه‌وت بو‌ویت، له‌سایه‌ی پیرانی ته‌ریقه‌تی ده‌زانیت.

کارم که بکامست، نه از شاه و وزیر است
هر مایه که دارم همه از سایه‌ء پیر است
ان پیر کدام است چه نام است مرادرا
آن مهر جهان تابش و، وان ماه منیر است

واتا:

من که کارم به‌ئاره‌زووی خۆم بۆ جی‌به‌جی ئه‌بی، به‌هره‌ی شاه و وزیر نییه
هه‌ر سه‌رمایه‌یه‌کم هه‌بی له‌سایه‌ی پیره‌وه‌یه
ئو پیره کامه‌یه، ناوی چیه‌یه وا؟!
ئو خۆری جیهان روونکه‌ره‌وه و ئو مانگه تیشک ده‌ره‌وه‌یه

آن پیر نه‌شبللی و، نه معروف و، جنید است
اینها همه یک جلوه از آن پیر کبیرست
هر گریه که پرورده‌ء خوان کرم اوست
صیدش، همه ببراست و، شکارش، همه شیراست

واتا:

ئو پیره نه‌شیللییه‌و، نه شیخ مه‌عرووفی که‌رخیه‌و، نه‌جونه‌یدی به‌غدا‌یییه
ئه‌مانه هه‌موو تا‌قه تیشکینکن له‌و پیره مه‌زنه
هه‌ر پشیله‌یه‌ک له‌سه‌ر سفره و خوانی به‌خشی ئو پرورده‌بو‌وبین
نیچیری راوی هه‌موو به‌ورو هه‌موو شیرن

له‌بابه‌ت پایه به‌رزبی شیخ گه‌یلانی ده‌لّیت:

گلستانی که خوانند آستان غوث گیلانش
زده فیض مقدس خیمه در صحن خیابانش
مطاف شیر مردان طریقت کعبه‌ء کویش
سرگردن فرازان حقیقت گوی میدانش

واتا:

ئو با‌خچه‌به‌ی پتی ئه‌لّین به‌رده‌رگای غه‌وسی گه‌یلانی

بهره‌کته‌تی پیرۆزی خوا له پانایی شه‌قامه‌که‌یا په‌شمالی هه‌لداوه
که‌عبه‌ی به‌رده‌رگای ته‌وافگای شپیره مه‌رده‌کانی ته‌ریقه‌ته
سه‌ری گهردن به‌رزانی راستی له مه‌یدانی ئه‌وا (گۆ)یه

غلام کمتربینشرا لقب شد خواجه‌ء احرار
بقطب العارفین مشهور شد طفل دبستانش
(به‌های نقشبندی) خوشه چین خرمن جودش
(شهاب سه‌روردی) کاسه‌لیس خوان احسانش

واتا:

(خواجه‌ی ئه‌حرار) نازناوی که‌مترین به‌نده‌ی ئه‌وی وه‌رگرتوه
منالی قوتا‌بخانه‌ی به (قوتبی خواناسان) ناووبانگی ده‌رکردوه
(به‌های نه‌قشبه‌ندی) له خه‌رمانی به‌خششی ئه‌ودا گۆل چنی ئه‌کا
(شه‌هابی سه‌ه‌ره‌وردی) کاسه‌ی سه‌ه‌ناتی ئه‌و ئه‌لبیسته‌وه

هزاران (شمس تبریزی) خراب باده‌ء عشقش
هزاران (پیری جامی) جرعه نوش بزم عرفانش
شاهنشاهان طفیل و تاج داران طوق درگردن
خداوندان، اسیر و شه‌ریاران بند فرمانش
(رضا) را همتی شه‌باز لاهوت آشیان یعنی
بینگی استخوانی و سگ درگاه خود خوانش

واتا:

هزاران (شه‌مسی ته‌بریزی) به‌باده‌ی عه‌شقی ئه‌و سه‌رخۆشن
هزاران (پیری جامی) قومی به‌زمی عیرفانی ئه‌و هه‌لنه‌مژن
شاهنشاهان هه‌موو که‌وتونه‌ته‌ دووی و تاجداران ته‌وقیان له‌مل دایه
پادشایان دیلن و حوکمرانان گرفتاری فه‌رمانی ئه‌ون
ئه‌ی شابازی هیتانه‌ی لاهوت هیممه‌تی دره‌هق (په‌زا) بکه، واته
ئیسقانی توور ده‌ره به‌رده‌می و به‌ سه‌گی به‌ر ده‌رگای خۆتی ناو‌به‌ره.

له‌مه‌دحیکی تری شیخی گه‌یلانیدا ده‌لێت، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی گه‌وره‌یی گه‌وه‌ری قه‌دری له
سه‌ده‌فی دنیا‌دا جینگای نه‌ده‌بووه‌وه، ئه‌مه‌ بوو که‌ کۆچی دوایی له‌دوونیا کرد.

سر نتايد فلک از بندکی حضرت شیخ
به میان بسته چو جوزا کمر خدمت شیخ
هر کرا دیدهء دل باز شود می نگرد
طارم عرش بزیر قدم رفعت شیخ

واتا:

فهلک له بندهبی حهزرتی شیخ سهر پیچی ناکا
وهک نهستیرهی جهوزا پشتینی بو خزمه تکاریی حهزرتی شیخ له پشت بهستوه،
ههرکه سی بینایی دلی بکرتته وه نه بینئ
گومهزی عرش له ژیر پیی پایه به رزی شیخ دایه،

وسعت گوهر قدرش صدف دهر نداشت
مگر این بود ز دنیا سبب رحلت شیخ
چون ولایت به اصالت ز ازل خلعت اوست
تا ابد ماند، بجا سلطنت و شوکت شیخ
چون ملک باز بدرگاه قبولش خوانند
بر عزازیل گر افتد نظر رحمت شیخ
شیر مردان خدا شبلی و معروف و جنید
پاسپانند بگرد حرم حرمت شیخ
(لامعا) قصهء اغیار نشاید که ترا
بر زبان بگذرد الا سخن مدحت شیخ

واتا:

سهدهفی گهردوون جیگهی گه وهه ری نهوی تیدا نه نه بووه وه
رهنگه ههر نه مه بووی بوو بههوی کوچ کردنی شیخ له م جیهانه
له بهر نه وهی که وه لبیبه تی ههر له سه ره تا وه به نه سلپیبه تی خه لاتی نه وه
هه تا دنیا دنیا به شه و که وت و سه لته نه تی شیخ له جپی خویا نه مینی
نه گهر سه رنجی لوتفی شیخ بهر شه یتان بکه وی،
وهک فریشته بانگی نه که نه وه بو ناو دهر گای په سه ندی
شیبلی و شیخ مه عرووف و جونه بدی شیره پیوا

به دهوری حهرمه تی شیخدا پاسه وانن
(لامیع)! شایان نیبه تو قسه ی کهس به سهر زمانتا بی
مه گهر قسه یی که پیتدا هه لدانی شیخ بی

ههر له پایه به رزی شیخی گه یلانیدا له م شیعه دی خواره وه ده لیت:

علو قدر عبدالقادری اوچ انبیادن صور
غبار خاک نعلینی رقاب اولیادن صور
او باز سرفرازک آشیانی نیرده در بیلیم
آنی بالانشینی بارگاه کبریادن صور

واتا:

هه والی به رزی قه دری عه بدولقادر له سی پیغه مبه ر بیرسه (موحه مه د، عیسا و موسا)
هه والی توژی خاکی پیتلاوی له ملی نه ولیا بیرسه
ناشیانی نه و بازه سهر فراه له کو تیه نازانم
نه وه له باره گاهی بالا نشینی گه وره بی بیرسه.

له گه ل نه م هه موو ریزه دی بو شیخی گه یلانی، شیخ رهزا، له جیبی خوتیدا، له ره خنه و له
هه جوی نه وه ی گه یلانی زوبانی نه پاراستووه، وه کو به سهد مه حمودی نه قیبی گه یلانی
ده لیت:

(نقیبک) نقبینه گیرمش هزاران کیر افغانی
گوتی وارسه دیانسون نسل پاک غوث گیلانی

واتا:

هه زاران کیری نه فغانی به کونی نه قیبیدا چوره.
نه گهر قنگی هه یه با بهرگه بگریت نه وه ی پاکی غه وشی گه یلانی

هه روا ده لیت:

أرجح بغداد، وانا غریبها
علی جنة المأوی، لولا (نقیبها)

واتا:

من غریبم و به عدا به سهر به ههشت ده دم نه گهر نه قیبی تیدا نه بواین
چونکه نه قیبی به پیای سیاست ده زانی نه ک به پیای نایینی په رست.

لهم شيعره تورکيبه‌دا، شيخ ره‌زا له سهر ريبازى شيخ قادر (فائز)ى برآى به هه‌ژاريبه‌وه
ئه‌نازى، به‌لام پشت ده‌به‌ستيتته شيخى گه‌يلانى و له‌وه‌وه هيز و هره‌ئه‌گريت:

شراب خون دل، صهبأى اشك حسرتم واردر
بو مآتم خانه‌ى سينه‌مده بزم عشرتم واردو
در پير مغان بگچيلرك باش قوماندانى
بنم كييم سايه‌ء فقرمده شان و شوكتم واردر
بنى خالى بيلورسك قوه قدسيه‌دن جاهل
سگ درگاه غوثم بن دخى برهمتم واردر

واتا:

ناره‌زووى باده‌بى صهبأى سوورم هه‌يه
له‌شيني خانه‌ى سينه‌مدا ناره‌زووى خوشيم هه‌يه
له‌سهر له‌شكرى ئيشك گيرانى پيرى موغان
له‌سايه‌ى هه‌ژاريمدا شان و شه‌وكه‌تم هه‌يه
وا تى ده‌گه‌ى كه من له هيزى قودسيه‌دا بوشم نه‌ى نه‌زان
صه‌گى ده‌رگأى گه‌يلانىم منيش هيممه‌تتكم هه‌يه.

له‌سهر ريبازى قادري

شيخ ره‌زا له بنه‌ماله‌يه‌كه، ههر له مه‌لا مه‌حمودى زه‌نگه‌نه‌وه، له‌و ناوچه‌پيانه
پيشه‌وايى ريبازى قادرييان كردوه، ريز و ئيخلاس بو باره‌گأى شيخ عه‌بدولقادري
گه‌يلانى و ريبازى ده‌رويشانه‌ى ئه‌و سنورى بو نيبه‌. له‌سهر ريزه‌وانى قادري لهم شيعره
تورکيبه‌دا ده‌لتت:

سالک ملک بقادر سالکان قادري
تارک کوى فنادر سالکان قادري
جهد ايدوب علم الهيدن سبق خوان اولديلر
وارثان انبيادر سالکان قادري
جامه‌ء عرفان ايله تزبين باطن ايتديلر

ظاهر اهل قیاد رسالکان قادری
 مجلس اشراقیاندر حلقهء اذکارلری
 سر قلبه آشنادر سالکان قادری
 ایلمشدر دلرک گنجینهء غیب الغیوب
 مخزن سر خدادر سالکان قادری
 چوق فنا فی اللهدن سیر الی الله ایتمکه
 رهروان کبریادر سالکان قادری
 فیض ارشادیله تسخیر ایتمده طالبلری
 گوییا معجز نمادر سالکان قادری
 بوستانی ذکری جهری ایچره درنا لشکری
 بلبل باغ (رضا) در سالکان قادری

واتا:

پیرهوانی ولاتی جاویدین پیرهوانی قادری
 پشت له ولاتی نهمانن پیرهوانی قادری
 تیکوشان، یه کهم خوانچه یان برد له زانستی خواپهرستیدا
 وارثی پیغه مبه رانن پیرهوانی قادری
 به بهرگی زانستی خواناسی دهر وونیان رازانده وه
 شغل و ذیکریان ناشکه رایه پیرهوانی قادری
 حلقه بی ذیکریان مه جلسی ئیشراقیبانه
 شاره زابی ئه سراری دلن پیرهوانی قادری
 دلیان کردو وه ته گنجینه ی غه بیولغو بیوبوب
 عه ماری سرری خودان پیرهوانی قادری
 زور له (فه نافیللا ه) ه و بو به ره و خوا چورون
 پیشه وای گه وره بین پیرهوانی قادری
 به پیرۆزی و بهر که تی ری نوما بیبه وه ئه و مریدانه ی مل که چن
 هه ر ئه لپی موعجیز نوین پیرهوانی قادری
 له بوستانی ذیکری ناشکه را نالینیان له دهر ووندایه
 بولبولی باغی (ره زان) پیرهوانی قادری

لهسه رښتيازي نه قشبه ندي

شېخ رها، له گه له هممو رښتيازي بو رښتيازي قادري، رښتيازي نه قشبه نديش به رښتيازي
خواپه رستيازي رهاوا ده نيت و زور به رښتيازي باسيان نه کات. له شيعريکي تورکيدا
ره وشتيان په سه ند نه کات نه نيت:

گل صد برک گلزار جناندر نقش شبنديلر
هزاران گلستاني لا مکاندر نقش شبنديلر
غدا جويان عشقه بذل ايدر لر زاد ارشادي
جوانمردان قصر عارفاندر نقش شبنديلر
دبستان ادبه خواجه خضر لدنيدن
سبق خوانان ختم خواجگاندر نقش شبنديلر
حقيقتده صفای قلبه نائل اولديلر بونلر
نقوش غيريدن حرز اماندر نقش شبنديلر

واتا:

گولي صد گه لای گولزاري به هه شتن نه قشبه ندييه کان
هه هزاران گولستاني بي لائن نه قشبه ندييه کان
زادي ئيرشاديان ده به خشنه شهيداي زادي عشق
جواميري قه لای خواناسين نه قشبه ندييه کان
له قوتابخانه ي نه ده بدا له ماموستا خدر زانستي سفره يان رښاند
سفره ي ختمه ي خواجه کان نه قشبه ندييه کان
له راستي گه بيشتونه ته خاوييني دل نه مانه،

جمال ذات حقی بولديلر اعيان کنزنده
بو صورتده عيان اندر عياندر نقش شبنديلر
ايدلر هوش دردم خلوت اندر انجمن دائم
(رضا) يه مرکز قطب زماندر نقش شبنديلر

واتا:

جواني ذاتي خودايان له ناوي جواناندا دوزيبه وه
به م جوړه زور ناشکهران نه قشبه ندييه کان

له به ستنی کۆری نه پینیدا دهردم ده دۆزنه وه
بۆ (رهزا) مهرکهزی قوتبی زهمانن نه قشبه ندیبه کان

ههروا ریزی بهرامبهر پیشه وای ریبازی نه قشبه ندی شیخ به هائوددین دهرده بریت و له
شیعریکی فارسیدا ده لیت:

قبله ء حاجت بود روی بهاء الدین ما
طاق محرابست روی بهاء الدین ما
تکیه ء روحانیست آستان حضرتش
منزل جانان بود کوی بهاء الدین ما

واتا:

قیبله ی رووتیکردنی پتوبستییه رووی به هائوددینمان
طاق میحرابی مزگه و ته رووی به هائوددینمان
تهکیه ی روحانییه بهر ده رگای به هائوددینمان
نیشینگه ی دۆستانه شاری به هائوددینمان

بوی بو یکر است بوبش در مشام سالیکان
خوی پیغمبهر بود خوی بهاء الدین ما
هر کسسی آرام باید از پریشانیه ء غم
در قرار تاب گیسوی بهاء الدین ما

واتا:

بۆنی بۆنی با به کره له لووتی سالیکان بۆنی به هائوددین
خووی پیغمبهره خووی به هائوددینمان
هه ر کسسی پتوبستی به نارامی بیت له پهریشانی غم
ده چیتته قه رارگای کاکولی پرپیچی به هائوددینمان

پنجه ء گستاخ دست منکرانرا بشکند
قوه ء اقرار بازوی بهاء الدین ما
جستو جو کردم بحمدالله در بحر (رضا)
یافتیم لؤلؤ زنو بوی بهاء الدین ما

واتا:

په نجه یی بی نه ده بی دهستی ناپه سه ندان ده شکینتی
هیژی ئیقراری بازووی به هائوددینمان
له سایه ی خوداوه له ده ریای (رهزا) دا گه رام،
مرواریم په پیدا کرد له بی به هائوددینمان

به لام که پیی ده لئین بیتره سه ر ریبازی نه قشبه ندی، رقی هه لده ستیت و ده لئیت:

که نه رندی چون (رضا) از خاندان قادری
نقشبندی کی شود، اسلام؛ آنکه کافری
من همانم شیر نرا در کمندم آورده ام
ماده روباها توخواهی در کمندم آوری؟

واتا:

کونه بلیمه تی وه کو (رهزا) له بنه مالهی قادری
چون نه بی به نه قشبه ندی، چون نه شی مرۆف موسلمان بیت بیته کافر
من نه و که سه م نیره شیرم خستووه ته که مه نده وه
هه ی ریبوی میتنگه، تو نه ته وی من که مه ندکیش که ی؟!

بو مه رقه دی شیخ نوره ددینی بریفکانی

شیخ رهزا له هاتوچوی بو نه سه ته موول، به کوردستاندا ریگای ده که ویتته بریفکان
زیاره تی مه رقه دی شیخ نوره ددین بریفکانی ده کات. له شیعریکی فارسیدا باسی نه م
سه فه ره ی نه سه ته موول و شیخ بریفکانی ده کات.

عزم دیار روم چوکردم ز شهرزور
افتاد در دیار (برفکان) مرا عبور
کوهی بلند پایه در آن ره گزار بود
بگداخته زتاب تجلی بسان طور

واتا:

که له شاره زووره وه که و تمه ری بو ولاتی رۆم
گوزه رم که و ته ولاتی (بریفکان)

کتیوکی بهرز له و پېگوزده رده دا بوو

هر وهک کتوی طوور به تیشکی ته جه لای خوا توا بووه وه.

حیران شدم ز نشئه ء آن کوه پر شکوه
پرواز کرد از سر من طائر شعور
آواز کرد ناگهم از غیب هاتفی
کاین راز پرتوو لحظه ء دیگر کند ظهور

واتا:

له نه شئه ی ئه و کتوه پر شکویه سهرسام بووم

په له وری ههست له سهرما هه لفری

له پر هاوارکهری له غه بیه وه هاواری لی کردم وتی:

تاویکی تر ئه م نهینیه ت بو دهرئه که وی.

زان کوه نیکبخت چو بالا بر آمدم
بنمود چون رواق فلک کنبدی ز دور
پرسیدم این رواق منور از آن کیست
بخ بخ تبارک الله از این جنت و قصور

واتا:

که له و کتوه خوشبخته سهرکه و تمه سهر

وهک کوشکی ئاسمان گومه زئی له دووره وه دهرکه وت

پرسیم ئه م کوشکه نوورانیه هی کتیه ؟

به خ به خ، خوا به ره که تی تیخا ئه م به ههشت و کوشکه

مانند قرص انور زرین آفتاب
می تافتی زیام و درش لمعه لمعه ء نور
گفتند این ضریحه قطبی ز اولیا است
پیموده ساقی از لش باده ء ظهور

واتا:

وهک قرص پرووناکی زتیرینی خور

پارچه پارچه پرووناکی له سهریان و دهرگاکه بیه وه ئه دهره وشایه وه،

وتیان ئەمە ئارامگای قوتببیکە لە خۆشەویستانی خودا،
مە یگیتری ئەزەل جامی بادە ی خاوتینی بۆ پر کردوو،

این مرقد حبیب خدا (شیخ نووری) ست
جسمش بخاک خفته و جان رفت درحضور
آیند فوج قوج زبهر زبهارتش
از آسمان ملائکه در صورت طیور

واتا:

ئەمە ئارامگای دۆستی خوا (شیخ نووری) یە،
لاشە ی لەناو خاکدا نووستوو و گیانی چوو دەتە حضور ی خودا
پۆل پۆل فریشتە لە ئاسمانەو لە شێوە ی پە لە وەردا
دین بۆ زیارت کردنی

سازد خدا به پایه ء جمشید بر ترش
موری اگر به سایه ء قصرش کند مرور
یارب بجاه حرمت این قطب اولیا
جرم (رضا) ببخش که فرمودئی انا الغفور
روزی مکن در این سفرش رنج و محنتی
باز آورش بشادی و آسایش و سرور

واتا:

ئەگەر مېروولە یی بە سېبەری کۆشکە کە یدا تېپەری،
خودایە پایە ی لە پایە ی جەمشید بەرتر ئە کاتەو،
خوایە بۆ خاتری حورمەتی ئەم قوتبی ئەولیا یە،
تاوانی (رەزا) ببەخشە، چونکە فرمودە ی خۆتە: لە گوناخ خۆش ئەبم
رۆژی لەم سەفەرەدا تووشی دەرد و مەینەتی مەکە،
بەخۆشی و شادی ببهینەو شۆینی خۆی.

ئەگەل شیخانی بیارە و تەویلە

وا دیارە شیخ رەزا پێوەندییەکی وای لەگەل شیخانی بیارە و تەویلەدا نەبوو،

له بهرئوه زۆر باسیان ناکات. شیخانی بیاره دۆستایه تییان له گهڵ تهکیه و شیخانی تاله بانیدا هه بوو.

له چوار خشته یه کدا، شیخ رهزا شیخ عومهری بیاره له گهڵ شیخ عهلی تهوێله دا هه لدهسه نگینیت که ده لیت:

مکن بهانه که من پیرم و علی است جوان
منم سزای مشیخت بعلت پیری
بهیج نحو صرفه از علی بند
نه همچو وصف حقیقت است عدل تقدیری

لیره دا شیخ رهزا زیره کانه به هانوی شیخ عومهر ده بریت و ده لیت:
واتا:

بیانو مه هینه وه که تو پیری و علی هیشتا گه نجه،

من به هوی پیری به وه شایانی شیخایه تیم،

عومهر به هیچ جوړی پیشی علی ناکه وی

(عه دلی ته تقدیری) هه رگیز نابی به (وه سفی حه قیقی)

* وشه ی علی سیفه ته، به لام (عومهر) که (ممنوع من الصرف) ه عه دلی ته تقدیری تیدایه گوایه
ئه صلته که ی (عامر) بووه، هه رگیز عه دلی ته تقدیری نابیت به وه سفی حه قیقی.

به یه کیک له خه لیفه توند ره و بی عه قلله کانی (تهوێله) یش ده لیت:

خلیفه ساخته شیخ (طویلله) چو تو خری

بلی خلیفه ء شیخ (طویلله) خر باشد

واتا:

شیخی (تهوێله = تهویلله) که ریکی وه کو تو ی کردووه به خه لیفه ی خو ی به لئ دیاره که سی

جینشینی شیخی (تهویلله) بی ئه بیت که ر بی!

مه دحی مه لا ئه بویه کری مه لا عومهر (مه لا گچکه)

مه لا ئه بویه کر کوری مه لا عومهره. دانایه کی ئیسلامی به ناوبانگ، له و قوتابخانه یه ی که خو ی دروستی کردبوو له دیتی (باداوا) ی نزیککی شاری هه ولیر، مامۆستای زانیاری

ئیسلامی بوو و گه لیک له فهقی و سوخته له عیلمی سوودیان وهرگرت. شیخ رهزا له م شیعره تورکییه دا که مه دحی مه لای گچکه نه کات، باسی چه وتوچیلایی بار و دوخی ولات نه کات که گه لیک ههن گه یشتوونه ته پایه بییک لایقی نه وه نین و لهن و نهو جیهانه دا که جروجانه وهریکی زوری تیدایه (مه لای گچکه) وه کوو گوئییک له نیوان درکو دالیکی زوردا گه شکه نه خاته دلّه وه.

بو شفق کیم فلک لکه ء دامانیدر
 پایمال ایتدیکی مظلوملرک قانیدر
 آه مظلوم، نسیم چمن مفرختی
 دهن زخم جگر غونچه ء خندا نیدر
 مطلع جدی، چراگاه حمل، خانه ء تور
 بر طاقم جانورک عرصه ء جولانیدر
 اوستنه قومش اسد سرتنه بینمش سرطان
 روز و شب ملعبه ء عالم حیوانیدر

واتا:

ئهم شهفه قه کتیه، خالی روشن که ره وهی فه له که
 خوینی نهو جور لیکراوانه یه که پامال کراوه
 ناهی مه مظلومان نه سیمی باغی خو هه لکیشانیه تی
 زاخاوی برینی جهرگ غونچه ی خه ندانیه تی
 دهرکه وتنی (جدی) چراگای (حمل) خانه ی (ثور)
 مهیدانی جه وه لانی دهسته یه ک جانه وه رانن
 (اسد) نیشته وه ته سه ری، (سرطان) سواری پشتی بووه
 رۆژ و شهو و وازیخانه ی عالمی جه یوانیبیه تی

گر بو و حشیلک ایسه نطفه ء آباه
 مدنیت صفت غول بیابانیدر
 گیج بو اقبال جهانندن نه سعادت امولور
 بر نبارک که ستم اعظم ارکانیدر
 بر بوقک کوکسنه جوهرلی ینشانلر دیکلور

که فلان مملکتک قوجه قوماندانیدر
بر اوصورغانی ایدر پوست نشینی ارشاد
صانکه (ویس القرهنک) زبدهء اقرانیدر
(بو الهدی) کلب حلب مخلصی عالیسی ایکن
شمدی شیخ الوزراء طرهء عنوانیدر
اویلہ محصول زنا، خائن مادر بخطا
رخنه جوی نسب حضرت گیلا نیدر

واتا:

ئەگەر ئەم جانە وەر بیه بیت نوتفە ی باوکان
شارستانی سیفە تی غوولی بیابانە .
برۆ، لەم ئیقباالی جیهانە هیوای چ خوشبەختی دەکریت
لە بینایەک کە ستم چوار قورنە ی گە وەر یە تی
بە سینگی گوویەک نیشانی گە وەر دار دە و ورتیت
کە گە وەر قوماندانی فلان ولاتە
تێرکە نێک دە کاتە پوست نشینی ئیرشاد
وہ کوو زوبدە ی ها و دەمانی (وہ یسولقەرە نی) بیت
(بولھودا) ی صە گی حە لە ب کە نوکەری شکۆ ی بوو
ئێستا (شیخولوزە را) طورە ی نا و نیشانیە تی
یە کێکی وا لە زینا بوو و خائین و دابک حیز
بوو دتە پەخنە گری نە سە بی گە یلانی!

بوگبی ایشلری چو قدر فلک سفله نواز
ایستە مزەر نە دیرسن شیمە ء انسانیدر
اصل انسان دیدیگک جوهر نایاب اگر
اولسە، ارییلدەکی علامە ء ریانیدر
حضرت (حاجی عمر زاده کوچک ملا) کیم
مایە ء کسب غنا سایە ء احسانیدر
کیمیا مکی ایسە حاصل فیض نظری

جام جم وار ایسه آینهء وجدانیدر
(ابن سینا) گبی چوق عالمه حکمت گستر
سبق آموختهء مکتب عرفانیدر
نامه پیرای حکم خامهء معجز اثری
چهره پرداز کرم دست زر افشانیدر

واتا:

نم جوړه کارانهی زوره فهلهکی سفله نهواز
نایهوی ههچی بلتی شیمهی مروثانهیهتی
نسلتی ئینسان که بلتی گهوههری نایابه نهگر
هه بییت، نهو دانای ره بانیهیه که له ههولیره
هه زره تی (حاجی عومهر زاده مه لای بچکه) کتیه؟
مایهی دهوله مهندی له سایهی به خشندهیه تی
نهگر کیمیا مومکین بییت، به ره می فهیضی روانیه تی
نهگر جامی جهم هه بییت، ناوتینهی وجدانیه تی
وهگو (ئین سینا) گه لیک حکمهت پیتسانی خهلق ده دات
پیش نارامی مه کتیه بی عیرفانیه تی
نامهی به حکمهت رازوه، خامهی ئیعجاز نوای
چاره ی پروو خوشی که رهم دهستی زه په خشانیه تی

مظهر صدق و صفا آینهء ناصیه سی
مطلع شمس و قمر ابوبکرک گریبانیدر
خرقه پوشان در خانقه ارشادی
اریشوب هریری بر خواجهء فرقانیدر
چونکه تنظیم ثنادک صوکره تقدیم دعا
نزد ارباب سخن شرط سخندانیدر
قالدیروب درگه مولایا (رضا) دست نیاز
بر دعا ایله که هنگام دعا خوانیدر
مهر اقبالی جهانگیر اوله تا مهر و منیر

بو رواق فلگک زینت ایوانیــــدر

واتا:

دیمه‌نی راستی و سافی نابنه‌ی رووی
دهرکه‌وتنی رۆژ و مانگ له گیرفانی ئه‌بویه‌کره
خه‌رقه پۆشان له خانه‌یی ئیرشادی
هه‌ریه‌که گه‌یشتووه‌ته خواجه‌ی فورقانییک
چونکه له ریتک خستنی سوپاس صورته‌ت دو‌عا گۆیی
لای خاوه‌ن گوفتار شه‌رتی قسه‌ زانییه
په‌زا ده‌ستی نیازی بۆ ده‌رگای مه‌ولا به‌رز ده‌کاته‌وه
به‌ دو‌عایه‌ک که هه‌ر کاتییک دو‌عا خۆتییه‌تی
میهر و ئیقبالی دونیا بگرتته‌وه تا میهر و منیر
ئهم ده‌رگایه‌ جوانیی ئه‌یوانی فه‌له‌که

له شیعرتیکی تری تورکیدا به‌ مه‌لای بچکه (مه‌لا ئه‌بویه‌کر) ده‌لئیت:

سنگ تک بریبوک عالم جهانده‌ وارمیدر؟ کلا

سکا سوء نظرده‌ن حفظ ایچون دیرلر کوچوک ملا

واتا:

ئایا دانا‌یه‌کی وه‌کو تو له جیهاندا هه‌یه؟ نه‌أ
بۆ ئه‌وه‌ی له چاو نه‌فەس بتپارتیزن بیت ده‌لئین مه‌لای بچکه

له‌سه‌ر رۆبازی ده‌رویش و رابه‌ر

له دیوانه‌که‌ی شیخ په‌زادا ئهم شیعره‌ تورکییه‌ی خواره‌وه له‌سه‌ر په‌وشت و رۆبازی
ده‌رویش و رابه‌ر بلاو‌کراوه‌ته‌وه که گۆیا شیعره‌ی شیخ په‌زایه‌. به‌لام وه‌کوو بو‌مان
ده‌رکه‌وتووه، ئهم شیعره‌ هینی (ده‌رویش رضا پاشا)ی موته‌سه‌ریفی سیواسه که یه‌کیک له
موریده‌کانی شیخ عه‌بدو‌له‌رحمانی تاله‌بانی بووه و کتیبی «به‌جة الاسرار»ی شیخی چاپ
و بلاو‌کردووه‌ته‌وه. رضا پاشا له شیعره‌که‌یدا په‌وشتی مورید ده‌رده‌خات که ده‌بیت
رابه‌ریتی شاره‌زا بکاته‌ پێشسه‌وای خۆی و بۆ هه‌موو فه‌رمانیکی مل شو‌ر بیت، که
ده‌لئیت:

مرشد کامل مرید صادق سلطانیدر
هر نه امر ایتسه، انا فرمان آنک فرمانیدر
منبع ماء الحیاة، مجمع البحرانیدر
خضر توفیق هدایتدر لدنی کانیدر
طفل کش کشتی شکندر صورت ارشاده
حضرت موسی ء وقتک خواجه ء عرفانیدر
فیض لطفندن مشامه نغمه ء عیسی گلور
جاندر او هربر بدنده جانلرک جانانیدر
امثال ایله (رضا) امر جلیل الشاننه
امر ونهی مرشدک مسترشدن برهانیدر

واتا:

پابه‌ری ته‌واو سولتانی ده‌رویشی راستاله
چ فرمانیتیکی پی بدات، فرمان فرمانی نه‌وه
سه‌چاوه‌ی ناوی ژیان، کؤگای ده‌ریابه‌تی
خدری به‌مراز گه‌یاندن پابه‌ری، سه‌چاوه‌ی خواناسیبه
منال کوز و کشتی شکینه له کاتی پابه‌ریدا
حه‌زرتی موسای سه‌رده‌م، ماموستای خواناسیبه
له به‌خشش ناسکی نه‌و بؤنی ناوازی عیسا دیت
نه‌و رووحه له هموو له‌شیکدا و گیانی گیانانه
(په‌زا) مل که‌چ به‌بو فرمانبه‌ری، فرمانی خاوه‌ن شکو
فرمان و قه‌ده‌غه‌کردنی مورشید به‌لگه‌ی رتی موسته‌رشیده

په‌خنه‌یی له‌په‌وستی هه‌ندی شیخ و ده‌رویشان

شیخ په‌زا، له‌گه‌ل نه‌م هموو و ریزه‌ی بو‌نایین و نایینداری و ریبازه‌کانی ده‌رویشی،
په‌خنه له‌کرده‌وه‌ی هه‌ندی ریبازی ته‌سه‌وف ده‌گریت و به‌په‌چه‌وانه‌ی نه‌و ریبازانه‌ی
داده‌نیت و به‌په‌چه‌وانه‌ی په‌وستی پیرانی ته‌ریقه‌تی ده‌زانیت، وه‌کو و ئاهه‌نگ و سه‌مای

مهوله و بیه کان و شیر و زهرک و هشانندی روفاعییه کان.

له شیعریکی فارسیدا باسی ئەو رەوشتانه ئەکات که ئەلئیت:

دو گز عمامه، سه گز طیلسان و یهک گز ریش
دو سه د مرید روان در رکابش از پس و پیش
زیس فریفته، صورتند اهل جهان همه
که ادعای نبوت کند رود از پیش

واتا:

دوو گز میژەر، سی گز عهبا و یهک گز ریش
دوو سه د مرید، له بهر و دواي ئەو به سواری و ئەوان به پین
خه لقی ئەم جیهانه ئەوهنده هه لئه تاروی دیمه نن،
ئەگەر ئەو شیخه ئیدیعی پیغه مه ریش بکا بۆی ئەچیتته سه ر.

چه سحرها چه فسونها، جه مکر و داستانها
که دیده ام من ازین صوفیان کافر کیش
یکی کلاه بلندی بقدر قامت عوج
نهاده بر زیر فرق نامبارک خویش

واتا:

من چەند سحر و ئەفسوون و داستانی فر و فیتلم
لەم سوڤییە کافر مەزەبانە بە چاوی خۆم دیوە
یەکتیان کلاویکی ئەوهندهی بالای عووج بنی عه له ق
به رزی ناو دته سه ر که للهی نامویاره کی خۆی

که شیخ مولویم مسلک و طریقت ما
نی است و دومبگ و رقص و سماع چرس و حشیش
یکی گزرفته بکف حربه، چو آلت من
که از مسایخ رفاعیم زننده، شیش

واتا:

ئەلئ من شیخی مهوله ویم و ته ریه تی ئیمه،
شمشاله و دومبگه و سه ما و جهوزی مهی و تریاک کیشانه،

یه کتیکان نیتزه یه کی وهک کتیره رهقه که ی منی گرتووته دهسته وهو،
دهلئی من له شیتخانی رهفاعیم و شیش وهشین.

مشایخی که جهانرا بدین دسیسه خورند
چه آن مشایخ و چه پشم خایه ء درویش
پناه ده تو خدایا (رضا) ز مکر و ریا
بظاهری ز عبادت بیاطنی بنگ کیش

واتا:

ئهو شیتخانه جیهان بهم فروفیتلانه ئهخۆن
چ شیتی وهک ئهوان و مووی هیلکه گونی دهرویشان،
خوایه، په نای (رهزا) بده له مهکر و ریای ئهمانه.
به دیمه ن له بندهکانی تۆن و بهدزیشه وه بهنگ کیشن!

دووباره له شیعرتیکی فارسیی تریشدا باسی ههمان جووره پیاوانی ئایینی ئەکات و
ئەلئیت:

تنهانه کتاب شرع بر باد شده
شهنامه ء عشق نیز از یاد شده
از خرقه نشان عصر هر صومعه ء
اصطبل خرابات خر آباد شده

واتا:

تهنها کتیبی شرع بهریاد نه بووه،
شانامه ی عشقیش له یاد چوووته وه
به هوئی به دیمه ن خهرقه ی خوا په رستی پۆشهکانی ئهم چهرخه هه ر عیبادهت خانهیی
بووه به تهویله و ههرچی مهیخانه ی عشقی راستییبه بووه به کهرناوا.

هه ندی له وانه ی که دهچنه جهج بز ئه وهی خوا له گوناهیان خوش بیت، که چی که
دهگه رینه وه، خه ریکی چرپوچاپ ده بن و ده یانه وی به زووترین کات ده وله مه ند بن.

حاجی که ز (صفا) و (مروه) برگشته
گر مار شده ازدها برگشته

تنهانه ز خانهء خدا برگشته
آن خانه خراب از خدا برگشته

واتا:

حاجی که له سه فا و مهروه گهراودهتهوه
ئهگهر زوو بووی به مار، ئیستا به ئهژدههایی گهراودهتهوه،
تهنها له مائی خوا وهرنهگهراوه.
ئهو مال ویرانه له خوای خویشی وهرگهراوه.

په‌خنه گرتنی له دۆخی کۆمه‌لایه‌تی و سیاسی

زۆربه‌ی هه‌جوه‌کانی شیخ ره‌زا په‌خنه‌ن له په‌وشت و کرده‌وه‌ی ئه‌وانه‌ی به‌ر په‌لاری
که‌وتوون و ههر که‌موکورتییه‌کی باری سیاسی و کۆمه‌لایه‌تی دیبیت چاوی لێ نه‌پۆشیوه و
په‌خنه‌ی لێ گرتووه.

به‌ده‌وله‌مه‌ندی خاوه‌ن پاره که له خۆی به‌ولاوه سوودی بۆ که‌س نییه ده‌لێت:

خه‌به‌ر چو بۆ می‌ره سووره
قوربان شیخ صالح مه‌غدوره
خۆشی خۆشیی پیکه‌وت وتی
ئاگره سووره له خۆم دووره
که‌سه‌ی فه‌قییری بی‌چاره
گهر عه‌یبی هه‌بی مه‌نشووره
ده‌وله‌مه‌ندی صاحب پاره
سه‌د عه‌یبی هه‌بی مه‌ستوره
ئه‌گهر ئاگر له مائی چێ
ده‌لێن ئاگر نییه نووره
نه نووره‌یلێ نه‌وووره‌یلێ
شاپلێته‌یلێ دهر قونه‌یلێ

قسه‌ی جووله‌کھی مه‌شهووره

جیگا و شوینی هه‌ژار و ده‌وله‌مه‌ندو، دانا و نه‌زان و، راست گو و درۆزن و، په‌وشت پاک و به‌رتیل خۆر له ناو خه‌لقدا ده‌بینی ره‌خه‌ی لی ده‌گریت. فه‌رموون له‌گه‌ل ته‌م شیعه‌ره. تورکییه‌دا:

مغلسک عطسه‌سنه، صیحه‌ ناگاه دینر
منعمک ظرطه‌ سنه، یرحمک الله دینر
عالم پر هنره عقل کهن اصحابی
جاهلی بی‌خبره مرشد اگاه دینر
یولی اگری کیده‌نه زاهدی پاکیزه گهر
سوزی دوغری دیه‌نه شاعری گمراه دیز

واتا:

به پزمینی لات و موفلس هاواری ناگاه ده‌لین،
به ترینی ده‌وله‌مه‌ند، (یرحمک الله) ده‌لین
به دانای پر هونه‌ره، خاوه‌نی عه‌قلی کۆن ده‌لین،
به نه‌زانی بی‌خه‌به‌ره، مورشیدی ناگاه ده‌لین
ئه‌وی ریی چه‌وت بگریت، زاهدی پاک‌ی بی‌ده‌لین،
ئه‌وه‌ی راستگو بیت شاعیری ری چه‌وتی بی‌ده‌لین.

مرتشینک اوقونور مضبطه‌ تبیره‌ سی
هر طرفدن نیجه‌ بیک اشهدالله دینر
بر قوری نامی قزائمقده (رضا) فائده‌ نه
استخوان ریزه‌ شطرنجه‌ دخی شاه دینر

واتا:

به‌رتیل خۆر مه‌زیه‌ته‌ی ته‌بیره‌ی ده‌خوینرته‌وه،
له هه‌موولایه‌که وه چون هه‌زار (اشهدبالله) ی بو ده‌لین
ئه‌ی (ره‌زا) له ده‌سکه‌وتی ناویکی وشک سوودی چیه‌؟
به پارچه‌ ئیسکه‌کھی شه‌تره‌نجیش شا ده‌لین.

له پشتگیری سته‌مکاران و زۆرداران، ئه‌مانیش ده‌باته‌ ریزی ئه‌وان و ده‌لین:

ظلمدر گرچه بزم شیخ شریفک آدی وار
ظلمه یوفدر میلی أما ظالمه امدادی وار
پاره آماز اوچده بردر رسم عاداتی مکان
شیخ عالی همتک بر معتدل معتادی وار

واتا:

هرچه ندیک ناوی شیخی شهریفیشی تیدایه به لام زولمه
مهیلی زولمی نییه به لام یاریده دهی زالمه
پاره وهرناگریت سییه که باجی عاده تی جیگایه
شیخی هیمهت بالا باجیکی موخته دیلی ههیه

له جیگایه کی تری، له شیعیکی تورکیدا نه وه دهرده خات که کهس به ناو و له قه بی بهرز
بهرز نابیت و هیچ سوودیکی بو نابیت.

اسم عالی ایله عالی اوله ماز شخص رزیل
سکابر فائده ویرماز لقب اسماعیل
گورونور ساخته در هر کیم اوزاقدن باقسه
متصرف می اولور (عجل بنی اسرائیل)؟!

واتا:

به ناوی بهرز پیای ری زیل بهرز نابیت
له قه بی ئیسماعیل هیچ سوودی بو تو نییه
دیاره که ساخته یه هر له دووره وه سهیرکه بیت
(گویره که ی بهنی ئیسرائیل) چۆن به موته سهیریف ده بیت!

له سهرده می حوکمی عوسمانی؛ دوو رووی و درۆ و ده له سه بلاوده بووه وه شیخ رهزا
نه مانه ی به چاو ده دیت و ره خنه ی لی ده گرت و ته میتی خه لقی ده کرد که پروا بهم جوړه
مرۆفانه نه کهن. له م بابه ته وه ده لیت:

ئه م ساده روخانه له مه لاحت که ته مامن
دهورت که ده دن، تفره مه خو، قهت مه لی رامن
گه ه دۆست و وه فادار و گه هی دوژمنی خوین خوار

دل نهرم دهبن گاه و گههئ سهخت كه لامن
 عاجز مه به، نهك بو تو، وهفایان نییه بو كهس
 مه علومه كه ئهم تا قمه وهك تاسی همامن
 له جینگایه کی تری كه باسی دونیا دهكات و له ده میكه وه دهگوریت بو ده میکی تری:
 دونیا كه عیبارت له ههوا و هه وهسیكه
 وهك تاسی همام هه نه فهسی بو ته رهسیكه
 له سه رهوشتی پیاوی سوورتك ده لیت:

كه سی بی بی حه یا و و شهرم و نامووس
 نه بهد ناکا ره فیقی طاقمی لووس
 نه گهر سه د سال بدهی رهنج و نه یانگیی
 قسه ی وات پی نه لین نه یگر تی قامووس
 به عزی هه نانی به کیك دهخون و پاریزگاری به کیکی تری ده کهن، شیخ رهزا له
 قسه یه کی ناشکه رادا ده لیت:

داخلی فه رجه له سه ر قنگ، کی به گون ده عوا نه کا
 نانی (کون ماسی) نه خوات و پاسی (جرتاوا) نه کا
 (کون ماسی) و (جرتاوا) دوو دین، سه گیك ده بی به ره ژ نانی دتی کون ماسی
 نه خوات و شهو ده چیت پاسی جرتاوا نه گات. ئهم قسه ی پیشینانی کورده وار بییه له سه ر
 دوو روو بییه.

ده باره ی مه ئمووری رهوشت چهوت ده لیت:
 قازی ره ئیسی نه ووهل، توبش مودده عی عمومی
 ئهم کاره چون سه ر نه گری له عنهت له بابی رهومی
 له سه ر بیباکی مرؤف و کرده وهی له ژیاندا ده لیت:
 دوینی قه تره یی خوین بویت و ئیمرؤکه كه فی خاکی
 به نی ئاده م کهری، گهر که رنه بی بوچ هینده بی باکی

لهسەر چه په لى و رهوشتى هه ندى كه س ده لىت:
 صاغ له دونيادا نه ماوه گهر قسه ي صاغت ده وى
 بى هه زارت پى نيشان ده م گهر قورمصاغت ده وى
 هه ندىك هه ن سه دجار رووشكىن بكرىن هه ر دىنه پيشه وه (پروقايم) شىخ ره زا
 ده لىت:

چهرمى رووى هيندقايمه شمشىرى ميسرى نايبىرى
 گهر به كه وشى كه ي ده مىنى تا قىامهت نادرى
 له نامه يه كى هه ليه ستدا بو موحه مه د به گى قائمقامى رانيه، له بابته جه زره به دانى
 سه روكى ئىلى ئاكوپان، ته مىنى ده كات و ده لىت:

شعار خوبش مكن شىوهء هلاك و را
 بجان من كه مرئىجان رئىس آكورا
 مخور فريب بحرف و دروغ مدعيان
 زبنده بشنو و مشنو حديث بد گورا

واتا:

رهوشتى هولكو مه كه به دروشمى خوت
 تو گىانى من سه روكى ئاكو مه ره نجينه
 به قسه ي دروى نه وانه كه وا ده لىن ته فره مه خو
 قسه له من بىسته و قسه ي به دگو له گوئى مه گره.

گرفتم آنكه بجرم عظيم متهم است
 بتديل عفو بپوشان جرائم اورا
 بشكر آنكه خدا جاه و نعمت داد است
 على الخصوص بتى نازنين دلجووار

واتا:

نه وهى تاوانى گه وره ي دراوده ته پال گرتم
 به داوئى لىبور دنت تاوانه كانى داپوشه
 له سوپاسى نه رده دا كه خوا جاه و نىعمه تى داوئىتى

به تايبه تي که په يکه ريکي ژنيکي جواني دلگيري داويتی
بتي که در صفتش آورم باستشهاد
دو مصرع از غزل سعدی سخن گورا
«حصار قلعهء باغی بمنجنیق مده
بيام قصر برافگن کمند گيسورا
واتا:

په يکه ري که له وه سفيا يو به لگه
دوو تاکه به يتي غه زه ليکي (سه عدی) ی قسه زان دینمه وه،
«قه لای یاخی به مه نجه نيق گه مارو مده
که مهندي زولفانی هه لده يو سه رانی کوشکه که ی»
له بابته توهی شا و قه له ندهر به شوپنی زيردا راده کهن ده لیت:
ای زر که مطلب همه شاه و قلندری
دلبند و دلفریب و دلارام و دلبری
از زر عجب مدار فغانم که آدمم
زر گوی وینگر زر کند خر باین خری

واتا:
ته ی زير! که داوای هه موو شاه و قه له ندهری
دلگیر، دل هه لجه له تین و نارامی دل و دل به ری
به سه یری مه زانه که يو زير هاوار بکه م، منیش ناده م
بلتی (زه ری) سه برکه که ریش به و که ریا به تیبیه ی خو ی نه که ویتته زه ره زه ری
له بابته توهی که سانه ی که خو یان لی گوړا وه ده لیت:

شده هر غییر زالی پور زالی
عجب حالی عجب (قحط الرجال) ی
زند باشیر شرزه پنجه امروز
همی هر روبه ء باهر شغالی

واتا:
هه موو بیگاهتیک بووه به زالی کوری زال

باریکی سهیره، قاتیبه کی سهیری پیاوه!
نهمرۆ ههر ریتیویی یا ههر چهقلتی بگری
پهنجه له پهنجهی شیری شهرزه نه دا

له بابته ئه وهی که دونیا بو کهس نامیتیت، ده باره ی ئه یوانی کیسرا ده لیت:

شکافی که بینی در ایوان کسرا
دهانیست گوید؛ بقا نیست کسرا

واتا:

ئو درزه ی له تا قی کیسرادا ده بینی
دهمیکه کراوه ته وه، نه لتی: به قاو مانه وه بو کهس نییه

دربگرفته پیکر (سلمان پاکرا)
فخریست زین وسیله بر افلاکرا

واتا:

پهیکه ری تهرمی (سهلمانی پاکی) له باوش گرتوه
بهم هۆیه وه ههقی شانازی به سه ر ئاسمانه وه هه یه.

کهس ناتوانی دوو کاری دژایه تی ریک بخت:

مستی و داعیه ء حکمت هیهات هیهات
برندارند بیک دست دو تا خربزرا

واتا:

سه رخۆشی و بیهۆشی و ئیدیعی زانیی حیکمته و هه یهته زۆر دووره
کهس ناتوانی به دهستی دوو کالهک هه لگرئ.

له هه جوه کانی شیخ رهزا

شیخ رهزا به شاعیریکی هه جوکه ر ناسراوه و گه لیک له وانیه ی باسی شیخ رهزایان
کردوه ههر به وه ناسیویانه. مامۆستا مه لا جه میلی رۆژیه یانی ناوی «لسان الحق» ی لی
ده نیته، ههر وه کو هه جوه کانی حافزی شیرزای به «لسان الغیب» ناو ده بریت، ئه میش،
واته شیخ رهزا خۆی، له پارچه شیعریکی فارسیدا که بو ناظم پاشای موته سه ریفی به غدا

ناردوویه تی ده لیت:

زخیل شاعران من هم حکیم
گهی گویم هجا و گاه تحسین
همی گویم نگوینرا ستایش
همی خواهم بدانرا لعن و نفرین
بکام دوستتان ریزم تبرزد
زنم بر فرق بد خواهان تبرزین
کریمانرا دهانم گوزهء شهد
لئیمانرا زیانم تیغ روبین

واتا:

له ناوی شاعراندا منیش حکیم
جاری هه جوئه کهم و جاری تاريف
ئه وهی نه کراوه تاريفی ئه کهم
بۆ خراپانیش ئه کهم له عنهت و نفرین
شه کری که لله به ئاره زووی دۆستان ده وه رتیم
ته وره زینیش ئه دهم به که لله ی به دخواهان
دمم گۆزه ی پر له هه نگوینه بۆ چاکان
زیانم تیغی پۆلایینه بۆ نامردان
به للام شیعی ستایش و ئایینی و ره خنه کانی له هه جوه کانی کهم ره ونه قتر نین.
فه رمون له گه ل هه ندی له وه هه جوانه ی.

له گه ل عه لی به گی مودیری قز لجه

شیخ رهزا بۆ ئیشیکی دۆستیکی ده چینه لای عه لی به گی مودیری قز لجه. عه لی به گ
نه ته نها ئیشه که ناکات، به وشکی وه لامی شیخ رهزا ئه داته وه و شیخ رهزاش ئه م
هه جوه ی ئه کات:

له طه رف کپه ره وه به ریدی سه با

بۆ مودیری قزلجه نامه دهبا
 بۆ جه نابی موقه رره بولخاقان
 میر علی بهگ له نه نجه بی نوجه با
 میرم ئایا چلونه عیلله ته کهت؟
 باز به خارشته بن گونت عجه با؟
 ئیحتیاجت بنووسه عه بیی چیه
 مه حره می رازی تۆم به عه هدی صه با
 صه د ترپت دا به کووده کی له گونم
 ئه ی ترپت ره عد و وهی تست ره شه با
 دوده مانان چرووکه بونیادی
 بۆ قه با حهت بنم دگل هه به با
 عه بدولر رحمان به گی برات فهرمووی
 ئابرووی خانه دان عه لی ئه بیبا
 خاله کوپریش صه راحه تن ئه یگوت
 که عه لی بهگ بووه به دیله به با
 له ئیبانهت ئیبا مه که میرم
 (هذه ارثکم اخیبا و ابا)
 گهر به کییری قزلجه تییر ناخوی
 وهره تا (شیخ رهزا) به ره شتا با

عهباکهی مودیری تهحریرات

مودیری تهحریرات له کهرکووک عهباکه به دیاری بۆ شیخ رهزا ئه نیریت ئه وهنده
 ئه لیت: شیخ عهباکهی کۆن بوو من عهباکه بۆی نارد، شیخ رهزا تووره ئه بیت و جوبیه
 کۆنه کهی خۆی له بهر نه کاته وه و له گه ل ئه م شیعه که به چوار زوبانه، تورکی و فارسی و
 عه ره بی و کوردی، عهباکهی بۆ ئه نیرته وه:

گزر دوائر اقلامی ارقه سنده دوات
مدار اهل قلمدر مدیر تحریرات
نکفتمت که حذر کن زتیغ ناطقه أم
(فان ناطقتی آفة من الآفات)
له بهر عهباکه جه بهم کردی نهی فه قیری خودا
بگره عهباکهت، کیرم به قنکی خۆت و عهبات

واتا:

له دائرهکاندا مهره کهبدان به شوین قهلهم یا نه سووریتته وه
مه داری خاوهن قهلهمه مودیری ته حریرات
پیتم نهوتی ناگات له تیغی زوبانم بی!
زوبانم نافه تیکه له نافات
له بهر عهباکه جه بهم کردی نهی فه قیری خودا
بگره عهباکهت، کیرم به قنکی خۆت و عهبات

کهله شیره کهی نه قیب

له و سه رده مه دا شه ره کهله شیر مایه ی رابواردن بووه. شیخ رهزا نامه یه کی هه لبه ست
نه نیریت بو نه قیبی سوله یمانی داوای کهله شیرتکی لی نه کات و نه لیت:
کهله شیرت به (رضا) لازمه کرماشانی
زیرهک و چابوک و دهم گهرم و در و شه رانی
کهله شیرت که قه پی گرت له بنا گوئی کهله شیر
پر به دهم بیچیری وهک سه گی هه ورامانی
کهله شیرت که نه گهر شیری نه ری بیه مه ساف
رایرفینت به شه قی میسلی که ری تالانی
بو حه واله ی دوبری نه و کهسه خۆم نه یزانم
دوو گونی پیوه هه بی وهک دوو جه پرده ی (لهیلانی)
به دریتی وه کوو مه ولان به گه که ی میری به یات

به جه سامهت وه كو كويخا زله كهى بيىباني
 جنسى خوئ جووته مريشكى بهرى حملهى بگرئ
 نه كو سوبى بيته وه بيچاره له بهر بي گاني
 ئهى نه قيب زاده، بنيره كهله شيرىكى وهها
 بو (رهزا) كهى سه گه كهى قاپييه كهى گه يلانى

به لام ئم جوړه كهله شيره وا شيخ رهزا باسى ئه كات له كوئ پيدا ئه بيت؟ نه قيب زاده
 كهله شير نانيريت. له و كاته دا خه بهر ئه گاته شيخ رهزا كه حه سه نى مه حمود ئاغا ئه مهى
 بيستوه؛ كهله شيرىكى و دوو مريشكى ئاماده كر دوو بيانيريت بو شيخ رهزا. شيخ رهزا
 ئم شيعرهى بو ئه لئيت:

ئو به هه يئته كهله شيره كه به هه لمته شيره
 كه رهت كر دوو بيستوومه، ده سا بينيره
 دوو مريشكى له گه لدا كه مريشكى نه كه وئ
 خرتى چهند ساله يه ئه لبته به مريشكان فيره
 باره كه لالا حه سه ن ئاغاي كورى مه حمود ئاغا
 كه فى فه يياضه، دلى واسيعه، چاوى تيره
 نه وه كوو شارى سوله يمانيه، كو به به كه ره م
 نه وه كوو طاوق و كه ركوو كه نه وه كه هه وليره
 ئم هه موو شيعره كه ناردم كهله شيرىكى نه نارد
 جددى ئه علايه نه قيب زاده يه، خوئ بيخيره
 دوستان، ئم كهله شيره وه كو ته عريفى ئه كه ن
 بو (رهزا) لازمه ئم نيركه يه ئو نيره
 هه دييه تى گه ر له تهره ف دوسته وه بي شوكرى ئه كه م
 پيى ره زامه ندم ئه گه ر چى تهره فيكى كويره
 قافيهى ته نگه نه زيرهى كه مه شاعير زينهار
 ئه وهى له م قافيه بو ت ماوه ته وه هه ر كي ره

به لّام شیخ رها دهس له مارهیی دایکی هه لگریت دهس له که له شییری نه قیب
هه لنگریت:

ئهو دوو مریشک و که له شییره که وتم بینیره
دووی له ری مرد و یه کیکی به نه خوشی لییره
شه و هه موو دهس به دوعا بووین و له وهختی سه حه را
که له شییر نه مری خوی کرد و وتم وای شییره

له گه ل دهرویش نه فهندی موفیتی که رکوک

بنه ماله ی دهرویش نه فهندی موفتی، بنه ماله یه کی کۆن و خانه دانی که رکوک و گه لیک
پیاوانی دانا و ئاییناس و نه دییان تیدا هه لکه وتوو. دهرویش نه فهندی موفتی
پیاویکی خاوهن دیواخان بوو. رۆژیک ده بیستان که دژی شیخانی تاله بانی دواوه. ئه م
قسه یه ده گاته شیخ مه حه مه د عه لی کوری شیخ عه لی و به بی پرسی باوکی چهند که سیک
ده نیریت و تیللا ترینیان ده کات و دیواخانیا پی هه لده گریت. ئه مه ده بیته هۆی ناخوشی
له نیوانی شیخانی تاله بانی و مالی موفتی.

دهرویش نه فهندی جار جار دژی حکومه تی عوسمانیش دوواوه و ئه مه بووه ته هۆی ئه وه
که به رپرسیار بیت. له م به رپرسیاریه دا به ند ده گریت. به لّام شیخ رها له م شبعه ریدا، ئه مه
به که م ده زانیّت و ده به ویت سورگون بکریت:

تحت توقیفه آندی قوی آلسون کییره ته
خلق ایچون چاهی قزان چاهه دوشر آلبته
حبسه ابقا نه دیگ بصره یه سورمگ لازم
(بصره دن) (بومبه) یه، من (بومبه) الی (که لکه ته)
ناسه عبرت اولیور ایتملیدر وقعه نویس
ترسن ترجمه یی حالنی ثبته غزته

واتا:

خرایه به ندیخانه وه با به ند بکریت که ره ته
ئه وه ی چال بو خه لک هه لکه نیّت هه ر خۆی تیی ده که ویت

له حەبس مانەوه مانای چی؟ دەبیت رەهتەڵە ی بەصرە بکرت
له (بەصرەوه) بۆ (بۆمبای) له بۆمبا بۆ (کەلکەتا)
ئەم کردەوهی دەبیت بێتە عیبرەت بۆ خەلق
تەرجومە ی حالی ئەم تەرەسه بخرتتە غەزەتە

ئاه چه خوۆشه به چه قۆ گویتی له بنا خشت بپرین
ریشی قوت کەن به مەقەس بیکەنە مەمبۆنە قوتە
به دەف و دائیروو زەمزەمەوه دووی بکەون
لی بدن چه پله بلتین بێنەوه کور گەل ئەمەتە

شیخ رەزا ئەبیسستیت کە موفتی و تووبەتی! «ئەم تالە بانینیانە چین به کەوچکیک شۆریا
ئەم هەموو خەلقەیان راکیشاوه تە لای خوۆبان، من له جیاتی شۆریا دەعوەتی (قوزی)
ئەکەم.» شیخ ئەمە ئەقۆزیتەوه ئەلێت:

یەکتەری دەعوەت ئەکەن ئەهلی دیانەت به قوزی
کور ی موفتی به قنگی، خانمی دایکی به قوزی

مالی موفتی، له کەرکووک، له بەری قەلا بوو. وا دیاره مالی قازیش له وەر، له بەری
قوربه بووه. شیخ رەزا دەلێت:

مالی موفتی لەم بەره، مەعلوومە قازیش له وەر
من فەقیرم کێ دەزانێ ئەم بەرم یا لهو بەرم

مودیری مالی هەولێری

مودیر مالیکی هەولێری له کەرکووک ئەبی. شیخ رەزایش کاری بەم جۆره کاربەدەستانە
زۆره. ده کاری بۆ راپەرین و یەکیکی بۆ نەکەن بەر هەجوی شیخ ئەکەون. لەم شیعەرە
کوردییە ئەلێت:

مال مودیری کە خەلقى هەولێره
هەر وه کوو مووی خایه بیخیره
صوورەت و سیهرتی له پیاو ناچن

ئەو قورمساغە مېيە يا نېرە
 من بە مەخفی کە چووم و تیی فکریم
 بەزمی غەوغایی مەقەدی کێرە
 دیم (حوسین) کردی قەصدی قەتلی (فەتاح)
 وەکو (یونس) کە دەس بە شمشیرە
 حەرەمی موحتەرەم کە لە علی خانە
 خەرمانی عیصمەتی گەرایی کێرە
 راوی رێوی هەموو لە بو کەوڵە
 گورگ لە بەر بەرخە دیتە ناو بیەرە
 بەهری ئاودانی مەزرەعی فەرچی
 جووتە گون، حوقەیه کێر ئاودێرە
 وتم: ئەی بی حەیا توناترسی
 لە خوای رۆژ و مانگ و ئەستێرە؟
 وتی: یا شیخ ئەمان مەکە مەنعی
 ئەهلی قوونیان* بە قوونی ئەو فیەرە
 نییە باکم گەر ئەو خەبیشە بلتی
 ئەو ئەشعار (لامع)ی** کوێرە

* قوونیان دێیه که نزیکه ههولێر.

** لامع نازناوی شیخ رەزا، بەلام لە دواییدا وازی لێ هێنا.

ههجوی مهخموور ئەفەندی

شیخ رەزام و بە فەصاحت لە جیهاندا مەشهوور
 پسەری پیری نەزەر کردە قووطبی لاهوور
 شیعری من وەهیبی، کەسبی نییە، هوشیارەو بە
 خۆت لە من لادە لە سۆراخی قنگت بەم (مەخموور)

له شیعریکی تریدا ئەلئیت:

گەر نهکا (مهخمور ئەفهندی) تهرکی تریاکی له عین
فییری سی بهزمی دهکا، پزمین و کوکین و تپین

له ستایشهکانی شیخ رهزا

شیخ رهزا قهه دۆست و ناسیاوی فهرامۆش نهکردوو و ههمیشه کردوویانیه ته سهری و
بیری که وتونه ته وه. ئەمجا ئەو ستایشانە، به پیتی جوۆری پیوهندی له گهڵ ئەو
دۆستانه یه تی.. له ستایشه که ی ئەحمه د پاشای بابان «رۆژی یه کشه می که مه شهوره به
رۆژی بازار» بو رهخنه و گالته و گه په و له هه ندیکیان بو بیر خستنه وه یه و هه ندیکیشی
سو پاس نامه.

ستایشی حاجی ئەسههه داغا

حاجی ئەسههه داغا، شیخ رهزای فییر کردبوو که هه موو سالییک تووتنی بو ندراری
(بیشه مه و شاور و شیتنه) ی بو بنییریت. تووتن ناردن بو که رکووک ئاسان نه بوو. ده بوایه
به قاچاغ له تاریکی شه ودا، به دزی پۆلیسی ریژییه وه له دزه رییه کانه وه بیته. حاجی
ئەسههه داغا ماوه یه ک تووتن نانیریته و شیخ رهزا له م شیعره دا بیری ده خاته وه و ریگی
قاچاغی پیشان ده دا و ده لئیت:

تۆ کهم نه زه ری دهر حه قی من ئیسته که ئاغا
من ماوه هه وای صوحبه تی تۆم هه ر له ده ماغا
تا رۆژی قیامهت به خوا زیندووو نامری
بابی که بمینی کوپی وهک تۆی له و جاغا
بو تووتنه که ی (بیشه مه) و (شاور) و (شیتنه)
شیت بووم و نه هات وه خته دلم ده رچی له داغا
جاران چه به قاچاغ و چه به بار بوته ده هه ناردم
نانیری ئەمیستا نه به بار و نه به جاغا

رټی نه وته که باجگیری ته گهر زوره دهه رموی
 رټی (خاسه) به شه و خالییه بابی به (بلاغ)
 نه مزانی فهلهک گویه نی ههر بو مننه یاخو
 صه د دهستی وه کوو دهستی منی کردوه به زاغا
 یاره ب گوزهران کا به صه فا وهختی ته زیزت
 په یوه سته له دهوری چمن و گهردشی باغا
 بو چونه ته وافی حهره می شاهی مه قصوود
 عالم هه مو مه نذوونه، (رهزا) ههر له یه ساغا

ستایشی شیخ ستار

شیخ ستار کوری شیخ ته حمه دی تاله بان و مامی شیخ په زایه. به لام ته مه نیان زور له
 یه که وه دوور نه بوو و زوریش هاو ودهم و گالتته و گه پیمان له گهل یهک ده کرد. شیخ ستار
 دانیشتووی دهره وهی که رکوک و له گوندی بادهوا بوو و جار جار دهاته که رکوک و له
 ته کیه، زوربهی کاتی له گهل شیخ په زای برزایدا راده بوارد. شیخ په زالا له دوری شیخ
 ستاردا ده لیت:

سویای غهم دهره یان دام دهس به مه طره ق
 له پاش ته شریفی تو، دامیانه به رشه ق
 ته عاله لالا، که جه لادی فیراقت
 دهریژی بی موحابا خوینی ناحه ق
 مه پرسه بو له هیجرانت نه مردم
 که من صه گ مه رگم و گیان سهخت و دل په ق
 که زینیان خسته پشتی ماینه رهش کویت
 گه را چاوم له تاوان زهره و نه بله ق
 له شه وقی تو وه کو (مه نصوری حه للاح)
 خروسی طبعی من نه یگوت: انائه لحق

له به زمی خسره واندا یهک زه مانئ
 مورده خخه ص بووم، وه کو دهستووری موطله ق
 ئه میستاش طاقه تم طاقه و پهریشان
 خروسم ئه خره سه و حالئم موفه ششه ق
 له بهر هه یوانی مزگه وت ئیسته بی تو
 وه ها دیم و ده چم، وه ک حاجی له ق له ق
 ئیلاهی عومر و جاهت بهر قه رار بی
 عه دووت سه رنگون بی و خوت موفه فقه ق
 سمیلئ شیخ ستار (حه بلوطه تینه)
 که لامی (شیخ رهزا) وه حیی موصه دده ق

له ستایشی شیخ ئه مینی هه ولیری

شیخ ئه مین یه کینک بوو له دانا کانی شاری هه ولیری کوردستان. حکومه تی عوسمانی،
 وه کو مه لا مارفی مه لا عه بدوللای خدریی کرده سه ره ک دادگای بیدایه ت شیخ ئه مینی
 هه ولیریشی کرده سه ره ک دادگای سزای که رکوک. ئه م شیخ ئه مینه به حاکمیکی عادل و
 ره وشت پاک و دانا ناسرابوو. شیخ رهزا له م ستایشه دا به شیعرئکی فارسی ده لئیت:

گفتم ملک روی زمین شیخ امین است
 نه نه غلطم صد ملکش ملک یمین است
 کوته نظری گفت ملک من نتواند گفت
 کانرا بفلک مسکن وانرا بزمین است

واتا:

وتم فریشته ی پرووی زهوی شیخ ئه مینه
 نه نه، هه له م، سه د فریشته به نده یه تی
 کورت بیئی وتی ناتوانئ بیی به فریشته
 چونکه جینگای فریشته ناسمانه و ئه م له زهوییه

گفتم مگر این ضرب مثلرا نشنیدی

ای خواجه که تشریف اماکن بمکین است
باز از دراین کار در آید که ملائک
از نور و بن آدم بیچاره ز طین است

واتا:

وتم: ئەی تو ئەو پهندهت نه بیستووہ ئەی کابرا
کہ ئەلن؛ شەرەفی شوین بەو کہ سەوہیہ کہ لە شوینە کەدایە
کہ فریشتە لە تیشک دروست کراوہ و ئادەمیزادی ھەزار لە قور
ماھیت آن تعبییە از عالم انوار
سرمایە این قطرە از ماء مہین است
با آن گھر پاک برابر نشود خاک
صد پایە بمیزان خرد آن بہ اژین است

واتا:

ما ھیبەتی ئەو لە جیھانی تیشک پر کراوہ تەوہ
سەرمایە ئەم بە دلۆپەیی ئاوی نماچیزە
خاک لە گەل ئەو گەوہەرە پاکە بەرانبەر ناوہستی
بە ترازووی عەقل ئەو صەد پلہ لەم چاکترە
گفتم کمکی باز بکش خواجه عنانرا
اصرار مکن عفو بفرمانە چنن است
در بارگہ لم یزل اقدس یزدان
بنیاد فضیلت ھمە بردانش دین است

واتا:

وتم: خواجه کہمی جلہوہ کہت راکیشہ دواوہ
سوور مہ بہ؛ بہ خشہ، وانییہ
لہ بارە گای ھەمیشہیی و پیرۆزی خوادا
ھەموو بنیاتی گەورەیی لە سەر زانست و ئایین بینا ئەکری
مسجود ملائک شدن آدم خاکی
از سایە علم لدن و دین مبین است

ای شیخ اگر محکمه را معدلتی هست
از رای زرین تو، وز فکر مستین است

واتا:

سوجه بۆ براوی ئاده می له خاک دروست کرا و له لایه ن فریشته وه
له سایه ی زانستی خوایی و ئایین روونه وه یه
ئه شیخ؛ ئه گهر دادگا دادپهروه ریبه کی بییت
له رای سه نگینی تو و له بیری بنه و ته وه یه

جبریل امینت زیرای چه نگویم
صد بار خدا گفت که جبریل امین است
شیرنتر از اشعار (رضا) نیست، بلی هست
اما نه چنین نقره، نه چندین تمکین است

واتا:

بۆچی پیت ئه ئیم جبره ئیلی ئه مین
خوا خۆی سه د جار و توویه تی جبره ئیل ئه مینه
شیرنتر له شیعی (رهزا) نییه، به ئی هه یه،
به لام نه ئه وه نده بیگه رده و نه ئه وه نده به خۆیه.

می که تبه زدایر زرمز قال و قیل
می که پرده گشاید زبزم کن فیکون
می که گرگ زرد بر مشام آستن
فقد بمغز جنین در مشیمه شور جنون

واتا:

رهنگی رهشی شه وه بی له ئیشاره تی (قال) و (قیل) پاک کاته وه
شه رایی که پرده له به زمی جیهانی (کن فیکون) هه لمانی
شه رایی ئه گهر بۆنی پروا به لووتی دوو گیانا
سه و دای شیتی له منالدا نا بکه ویتته که لله ی ئاوه له مه (شه راییکی وام بده ری)

که تا بیاری آن عندلیب ناطقه ام
یکی قصیده سراید چو گوهر مکنون

بمدح ناظر مالیه مصطفی پاشا
مشیر معدلت آیین مرحمت قانون

واتا:

تا به یارمه تیبی بولبولی هیتی و تنم
چه کامه بین بهؤنمه وه وهک گه وهه ری بن دهریا نایاب بی
له تاریفی وهزیری دارایی مستهفا پاشادا
که وهزیری داد نایین و رهم قانونه

هنر وری که بدورش ممالک اسلام
چنان شده است چو یونان بعهد (افلاطون)
خجسته رای وزیریه که ساعد هنرش
ببزم و رزم چو آید ز آستین بیرون

واتا:

هونه رمه ندیکه که ولاتانی نیسلام له سهردهمی نهوا
وهک یونانی سهردهمی نهفلاتوونیان لی هاتووه
وهزیرتیکی بیروپا پیروزه که باسکی هونه ری
له قوّل دیتهدهر بو بهزم و رهم

ستایشی مستهفا فاضل پاشای کوپی مهحه مهده عهلی پاشای مصری

مصطفی فاضیل پاشا وهزیری دارایی دهه وهله تی عوسمانی بوو. نه م بنه ماله یه، تا
رؤژانی دوایی شایه تی بیان له میصر، له ره سه ندا به (نه رنائووط) ناسراون. به لّام له پروون
کردنه وه یه کدا شاهزاده مهحه مهده عهلی که جیگیبری شا فارووق بوو، له بابته ره سه نی
بنه ماله ی مهحه مهده عهلی پاشا ده لیت؛ راسته مهحه مهده عهلی پاشا له نه لبانیا هاتووه
دونیا وه، به لّام باوکی که فرماندهی له شکری نهو ولاته بوو، له ره سه ندا کوردی دیار به کر
(نامه ده).

شیخ رها، نه ترسی و زوبانی خوئی بووه هوئی برینی نهو مووچه یه که له لایه ن
که نجینه ی حکومته وه بوئی برابووه وه. ده یه ویت نه مه بگه یینیتته وهزیری دارایی بو نه وه ی
چاوکی تری بخشینیتته نهو روو داوه و هه لی وه شینیتته وه.

مرا بهیچ نیاساید این دل محزون
مگر بطلعت زیبا و قامت موزون
گهی به پستهء خندان دلبر باهر
گهی به نرگس فتان شاهد مفتون

واتا:

نم دلّه خه مگینه م به هیچ ناحه سیته وه
مه گهر به سیمای جوان و قهد و بالای ریکویتیک
جاری به فستقی خندان (واته دهمی به زهرده خنه) ی دلپه ری به ناز
جاری تکیش به چاری وهک نیرگسی دلرفینی یاری دل پیوه گرفتار
من آن قلندر آزاده مشریم که قلم
کشیده بر بد و نیک جهان بو قلمون
بآب شوی خدایا جریدهء اخبار
که صرفهء نبرم زین فسانه و افسون

واتا:

من نئو قه له ندهره نازاد مه شره به م که وا قه له می
به سهر چاک و خرابی دنیای قه له موون سیفه تا هیناوه
خوایه رۆژنامه ی دهنگوباس به ئاو بشو
که من هیچم ده سگیر نه بی له م ساخته و فروفیتلانه
به بزم عشق مگو حدیث مهروفا
مرا بکار نیاید قرآن (ناپلیون)
مرا ازان چه که فیروز گشت بسمارک
مرا ازان چه که پامال کشت مکماهون

واتا:

له به زمی عه شقا ته نها رازی خوشه و بیستی و وه فا به که لکه
ژن هینانی ناپلیون به دهردی من ناخوا
من چیم داوه له وه که بسمارک سهرکه وتووه
من هه قم به وه وه چیبیه که مه کماهون که وتووه ته ژیر پی

کدام خاروخسم بهره از غنائم یونان
کدام شال نصیبم ز غارت (شالون)
بجز حکایت (شیرین) میپرس از (فرهاد)
بجز فسانهء (لیلی) مجوی از (مجنون)

واتا:

چ درک و دالتیکم دهسگبربووه له تالانی یونان
کام شالم پی براوه له تالانی (شالون)
له رازی (شیرین) به ولواوه له فرهاد مه پرسه
له دووی ئەفسانهی لهیل زیاتر مه گهری لای مه جنون

مرا بدین سر شوریده با جریده چه کار
بیار ساقی گل چمره باددهء گلگون
میی که روح رساند بعالم وحدت
میی که راه نماید بحضرت بیچون

واتا:

من بهم سه ره سهودایییه وه کارم به رژنامه چیه
ئهی مه یگتیری پهری روخسار باددی وهک گول سوور بینه
مهیی بینه که رۆح بگه به نیتته جیهانی یه کیتی
مهیی که رتیگا بکاته وه بۆ لای جه نابی بی هاوتا

بدشمنان بنماید شجاعت و قهرش
بدوستان بنشانند خزانهء قارون
ببین بزیر رکابش سمند صاعقه رو
ببین بدست نوالش پرند آزرگون

واتا:

نازایی و قاری ئەنویتی به دوژمنان و
گهنجینهی قاروونیش ئەنویتی به دوستان
له ژیر ناوزهنگی و زینی ئەو ئەسپی زهردی وهک بروسکه تیپه ر بوو بینه
له دهستی به خششیتا ناویشمی ناگر رهنگ بینه

که تا مشاهده بین هزیر بر ثعبان
که تا معاینه بینی جحیم در جیحون
نسیم گلشن مهرش اگر وزد نیسان
سموم آتش قهرش اگر جهد کانون

واتا:

تا زهبری پالہوان به سہر ٹہڑدہاوه ببینی و
دۆزہخ لہ جہ یحونا بہدی بکہی
شنہبای گولزار لوتفی ٹہو ٹہگہر بہ نیسانا ہہ لکا
ژاری ناگری قاری ٹہگہر لہ کانوونا بجوولن

بیراغ لالہ ء نشکفتہ را بر یزد برگ
بباغ لالہ ء افسر درا بجوشد خون
کفش پیالہ ء از بادہ ء کرم سرشار
دلش سفینہ ء از گنج معرفت مشحون

واتا:

لالہی نہ پشکوتوی ناویاغ گہ لای ٹہوہری
لالہی سیس بووی ناویاغ خوینی تیا دیتہ جوش
لہ پی پیالہی پر لہ بادہی بہخششہ
دلئی پاپۆری پر لہ گہنجی زانستہ

یکی فقیر بود با سخای او ملیار
یکی پیشیز بود با عطای او ملیون
ایا بلند جنابا! وزیر آصف رای!
بہ ین اختر مسعود و طالع میمون

واتا:

پیاویکی ہزار لہ گہل بہ خششی ٹہوا ٹہبج بہ ملیاردیر
یہک پوولی ناچیز ٹہو پیدا ٹہبج بہ ملیون
ٹہی پایہ بلند، ٹہی وہزیری بیروپا وک ٹاسہفی وہزیری حہزرتی سولہ میان
بہ بہرہکہ تی ٹہستیردی بہختہ وہری و تالیعی پیروز

یکی برای خدا تیغ انتقام بکش
بخواه کینهء من از زمانهء و ارون
همیشه تاج جهان خلق داستان دانند
بعدل داد کند عمر دولتت افزون

واتا:

بو خاتری خوا تیغی تو له هه لکیشه و
داخی من له زه مانه ی شووم داوا بسینه
تا هه همیشه خه لکی دنیا وهک داستان بزنانن
کهوا ته مهنی ده ولته تت به عدل و داد زیاد نهکا

له سنایشی نه حسین پاشای والیبی مووصل

شیخ رهزا له پاش کوچی دوایی شیخ عه بدولر هحمانی باوکی، شیخ علی دبی (قرخ) و
(تاله بانی) تهرخان کردبوو بو گوزهرانی. ئەم دوو دبییه دهیمه روویه به رهه میکی وایان نه بوو
خه رجیبی مال و دیواخان و هاتوچووی شیخ رهزا، له مل بگریت، سه ره رای نه وهش
مهئمووری باج، به بهرتیل نه بوایه، باجیکی وای نه خسته سه ره به رهه می گهنم و جو که
شیخ رهزا نه بوو هه لدهستا و نه یش توانای بهرتیلدانی هه بوو. زمانه تیزه که ی هه بوو و
بهس. به لام دهیتوانی هاواری خوئی بگه بیینیتته بهرترین مهقامی ده ولته. لیبره دا گیر و
گرفتی گوزهرانی دهخاته پیش چاوی والیبی مووصل که کهرکووک له ژیر دهسته لاتیا بوو و
شکاتیش له مهئمووری باج دهکات.

شاد از (خشه) بودم هم رفت بطاپو
بیهوده گزشت آن همه ام سعی و تکاپو
میکارم و چون میدروم کشتهء خودرا
در خرمنم آتش زند این چرخ جفا جو

واتا:

دلّم به (خشه) خوښ بوو، نه ویش تا پو بردی
نهو هه مو و هه ول و تهقه لایم به فیرۆ رۆبی
زهوی نه کیتلم و توو نه چیتنم و که داچینراوه که ی خوّم نه دروومه وه

ئەم چەرخى جەف بەخشە ئاگر بەر ئەداتە خەرمانم
بشكافت چو گندم فلک شعبدە بازم
تا مشت جوى گشت مرا حاصل ازین جو
(طاپو ایلە ویردی املم باد هوایه
خرمن گبی یانسون یورکی ناظر ویرگو)
واتا:

گەردوونی فیلباز دوو کەرتی کردم وەک دەنکە گەنم
تا مشتی جۆم لەم بەر جۆگە یە دەسگیر بوو
و هکۆو تا پۆ هیوای دایە بایا
و هکۆ خەرمان هەناوت بسووتی نازری باج

دست من و دامان تو، ای حضرت والی
ای واسطه، رزق گدایان دعاگو
عالی نسبا سیرت و سیمای تو زیباست
تحسین لقباً اسم و عسمای ت و نیکو

واتا:
دەستی من و داوینی تۆ ئەی جەنابی والی
ئەی هۆی رزق و رۆزیی هەژارانی دوعا گو
ئەی بنهچه پەرز! پەوشت و سیمای تۆ هەردووکیان جوانن
ئەی کەسێ کە لە قەبت (تەحسین) ه، ناوو شەخسی تۆ هەردوو چاکن
گر بنده، ثابت قدمی هست منم من
ور خواجه، صاحب کرمی هست توی تو
فرش است ز خاک قدمت عرش سلیمان
جویی است ز بحر حکمت هوش (ارسطو)

واتا:
ئەگەر بە نەدە یەکی نە لە قیو و بەردەوام هەبێ، منم من
ئەگەر خواجه و خاوەنیکی بەخشندەیش هەبێ، تۆ
عەرشێ حەزرتی سولەیمان پرایە خێکە لە خاکی بەر پیتی تۆ

هۆشى ئەرەستۆيش ئەوئەندەى دەنكە جۆيىكە لە دەربای حىكمەتەكانى تۆ
قظرىؑ بود از دائرەء جود تو (قا آن)
تابى بود از شعلەء قهر تو (هلاكو)
سرېنجهء تدبېر تو آرايش ملك است
بى منت لشكر كشى و قوت بازو
واتا:

قائان دلۆپەپەكە لە دائېرەى بەخششى تۆ
هۆلاكۆ تاويكە لە تېشكى قارت
سەرپەنجهى راوتەگبېرى تۆ ماپەى پازانەوہى و لاتە
بىن ھەلگرتنى منەتى لەشكر كرنەسەر و ھېزى بازو
ادراك تو در تسويەء امر سىياسى
بشكافت بسى معنى بارىكتەر ازمو
گە جلوہ رەونق و گە شاھد وحدت بود اين باغ
گە در صفت ژالە و گەلالەء خود رو
تشرېف بياريد اگر؁ ازسر اخلاص
آيد بنعمال قدمت (شېخ رضا) رو
واتا:

تېگەبىشتنى تۆ لە چارەكردنى ھەر كارىكى سىياسيدا
مەعناى گەلنى لە موو بارىكتەر ئەقلەشېننى
دەمىك رەونەق و دەمىك شاھەدى يەكيتىبە ئەم باغە
دەمىك وەكوو ژالە تال و دەمىك وەكوو لالەى پوو او
ئەگەر تەشريف بېنن؁ شېخ رەزا لە رووى دلسۆزىبەوہ
رووى خۆى ئەخاتە بەر پىتلاوہكانى پىت

لە ستايشى شېخ حىسامەددىنى طەوئالە

شېخانى بيارە و تەوئالە ھەر لە كۆنەوہ دۆستايە تىبىھەكى قووليان لەگەل شېخانى
تالەبانى ھەبە. شېخانى تالەبانىش پىوہندىبەكى رووحييان لەگەل ناوچەى ھەوراماندا

هه‌یه و له پاوه‌دا لقیکی ته‌کیه‌ی تاله‌بانی هه‌یه و گه‌لیک که‌س له‌و ناوچه‌یه سه‌ر به
 ریازی قادری تاله‌بانیه‌کانن. شیخ ره‌زایش، هاتوچووی بو‌ئه‌و ناوچه‌یه و شارانی
 کوردستانی ئیران، له‌ ریگای بیاره و ته‌ویله‌وه‌ ده‌بوو. له‌م ستایشه‌دا، شیخ ره‌زا باسی
 ریازی سوفیه‌تبی شیخانی ته‌ویله‌ ده‌کات.

ته‌نحر از مطلع گیلان بدر آرد ماهی
 نعلم برکشد از سمت بخارا شاهی
 نه‌زندان صبوحی زده‌ء بزم (الست)
 های‌ء هوینی، طربی، خنده‌ء، قاها قاهی

واتا:

نه‌مانگی له‌ جی‌هه‌ لهاتنی گه‌یلانه‌وه‌ سه‌ر ده‌ریینی (مه‌به‌ست له‌ چه‌زده‌تی عه‌و‌ته)
 نه‌ له‌ لای بوخاراه‌ شاهیکی (وه‌ک شاهی نه‌قشبه‌ند) ئالا هه‌لکا
 نه‌ های و هوویی، قاقا و پیکه‌نینی، خو‌شبینی
 له‌ سه‌رخو‌شانی مه‌ی له‌ که‌لله‌داوی به‌زمی خواناسی به‌رز بیته‌وه‌

نه‌ز کاشانه‌ بازار (انا الحق) گویان
 مست و سرخوش گزرد پیر فنا فی‌ اللّٰهی
 نه‌ بدا من چکد از دیده‌ء گریان اشکی
 نه‌ بکیوان جهد از سینه‌ء سوزان آهی

واتا:

نه‌ پیریکی فه‌نافیللا له‌ کونجی خه‌له‌ته‌که‌ی خو‌یه‌وه‌، به‌ده‌م (انا الحق) وتنه‌وه‌
 به‌ مه‌ستی و سه‌رخو‌شی پرواته‌ بازار

نه‌ دلۆبی فرمیسک له‌ چاوی پر له‌ گریانه‌وه‌ برژیته‌ داوین
 نه‌ له‌ سنگی ناگر تی به‌ربووه‌وه‌ ئاخیک سه‌رکه‌وی بو‌ئه‌ستیره‌ی زوحه‌ل
 أوحدی، سری، احمدی، معروفی
 بایزیدی حسنی خواجه عبیداللهی
 زیر این کبند فیروزه‌ نیای امروز
 پی بحق برزه‌ ز اسرار خدا آگاهی

واتا:

نهوحدی مهراغه‌یی، سرربی سه‌قه‌طی، کاک نه‌حمه‌دی شیخ، شیخ مه‌عرووفی که‌رخ
بایه‌زیدی به سطامی، حه‌سه‌نی به‌سری، خواجه عویه‌یدیلا‌یه‌کی نه‌حرار
نابینیت‌ه‌وه له ژیر نه‌م گومه‌زه شینی ناسمانه‌دا ئیمپر
په‌یی به‌خوا بردب‌ین و له رازی خوا ناگادار بی

بود هر جا در فیض همه را قفل زرنند
التجا کار خرو نیست بهر درگاهی
قرب یزدان نتوان جست زهر آهرمنی
دست بیعت نتوان داد بهر گمراهی

واتا:

له هه‌ر کو‌تیه‌کا ده‌رگایه‌کی فه‌یز و به‌ره‌که‌ت هه‌بوو هه‌موویان داخست
کاری پیاوی عاقل نیبه په‌نا به‌ریت‌ه به‌ر هه‌ر ده‌رگای
ناتوانی لای هه‌ر شه‌یتانی نزیک‌ی خوات ده‌سگیر بی
ناتوانی ده‌ستی به‌یعت به‌ده‌یت‌ه ده‌ست هه‌ر گومرای

کرد هر ملحدکی جامهء تقوا دربر
که منم قطب جهان تابکف آرد جاهی
فیض خواهی زمردان (حسام الدین) شو
آنکه پیش کرمش کوه کم است ازگاهی

واتا:

هه‌ر گو‌تله‌که بی‌خوایی کراسی خوا په‌رستی له‌به‌ر کردووه و
ئه‌لئ منم قوتی جیهان، بو‌ئه‌وه‌ی پایه‌یک بو‌خوی ده‌سختا
تو‌ئه‌گه‌ر فه‌یز و به‌ره‌که‌ت‌ت ئه‌وی بیبه به‌یه‌کی له‌مردانی حسامه‌ددین
ئه‌وه‌ی که‌ کی‌وی له‌مه‌یدانی که‌ره‌میا له‌پوشکه‌ کایت که‌متره.

چون نشیند زی ختم به خلوت گویی
خیمه در وادئی وحدت زده شاهنشاهی
آنکه بایک نظرش دست دهد سالک راه
قرب صد ساله عبادت بسلوک ماهی

واتا:

کاتی که پاش ختم له خه لودتا دائه نیشی، نه لیبی
شاهه نشایین دهواری له شیوی یه کیتییا هه لداوه
نه وودی به یهک لالیکردنه وودی نه و دهستی که سنی نه که وی رپی سولووکی گرتبته بهر
بریتیبه له نزیکه ی پاداشی سه دسال خواپه رستی به رپی سولووک گرتنه بهری یهک مانگ

آرد از همت او دامن مقصود بدست
دست در دامن مقصود چو من کوتاهی
حاسدی گرکند انکار کمالش چه عجب
یوسفیو افگند. دست حسد در چاهی

واتا:

به هیمه تی نه و داوینی مه بهست نه گری به دهستی خوی
که سنی که دهستی له داوینی مه تلّه ب گرتن کورت بی وهک من
حه سوودی نه گهر ئینکاری که مالی نه و بکا سه بر نیبیه
دهستی حه سه د یووسفیک نه خاته چالیکه وه

چه غم از رهنزیء نفس گرت بدرقه اوست
پنجه باشیر علی چون فگند روباهی
ای متاع دوجهان جائزهء یک نگهت
خواهم از چشم (رضا) عطف نگاهی گاهی

واتا:

خه می ریگری نه فست چیبیه نه گهر نه و به ری که وتبج له ریدا
رپویی چون په نجه له په نجه ی شیبری علی نه دا
نه ی سه رمایه ی هه ردوو دنیا خه لاتی یهک لاکردنه وده تم نه وی
له چاوی ره زامه ندیبیه وه، جاروبار لایه کم به لادا بکه بته وه و ته ماشایه کم بکه ی

از ثنا زود عنان باز کشیدم که نداشت
در خور طبع روان قافییه جولان گاهی
تا سری هست سر ناموران در قدمت
تا دلی هست دلت نائل هر دل خواهی

بو جودت که بود تعبیه در جوهر جود
نه رسد رنجی و، عارض نشود اکراهی

واتا:

زوو جلّه‌وی تاريف کردنتم گرتّه‌وه چونکه
قافیه مه‌یدانیک نه‌سپ تاودانی وای نه‌بوو شایانی ته‌بیعه‌تی ره‌وانی شیعرم بی
یاخوا تا سه‌ری هه‌یه سه‌ری هه‌موو ناوداران له‌به‌ر پیتتا بی
یاخوا تا دلّی هه‌یه دلّت به هه‌موو دلّخوایّ بگا
لاشه‌ت که له گه‌وه‌ری بوونا پر کراوه
هیچ نازاریکی نه‌گاتنی و هیچ ناخوشییه‌کی نه‌یه‌ته‌ری

شیخ ره‌زا و شاری سوله‌یمانی

شیخ ره‌زا پیوه‌ندییه‌کی روحی و نه‌ده‌بیی زوری به سوله‌یمانییه‌وه هه‌یه. نه‌و پیوه‌ندییه
رووحییه؛ له پیوه‌ندیی شیخ ماری کوسه له‌گه‌ل شیخ نه‌حمه‌دی باپی‌رییه‌وه و ماموستای
رووحی شیخ عه‌بدول‌رحمانی باوکی و هاو فه‌قییه‌تی له‌گه‌ل کاک نه‌حمه‌دی شیخه‌وه
ده‌ست پی نه‌کا.

شیخ ره‌زا و شیخانی به‌رزنجه

دوستایه‌تییه‌کی زور قوول له نیوان شیخ نه‌حمه‌دی تاله‌بانی و شیخ ماری کوسه‌وه
هه‌بوو. رۆژتیک شیخ ماری له شیخ نه‌حمه‌د نه‌پرسیت؛ «یاشیخ چهند کورت هه‌یه؟» له
وه‌لامدا: «قوریان یانزه»، «یاشیخ زه‌کاتیان ده‌که‌وئته‌سه‌ر» چونکه شیخ ماری کوری
نه‌بوو. «قوریان عه‌بدول‌رحمانیان لی‌ده‌رچیت هه‌موویان له خزمه‌تتان». «ناوه‌للا، من
عه‌بدول‌رحمانم ده‌وئیت، ده‌یکه‌مه مه‌لا و په‌روه‌ده‌ی خواپه‌رستی نه‌که‌م و ده‌تده‌مه‌وه» ئیتر
شیخ عه‌بدول‌رحمان به‌هره‌ی شیخیتییه‌ی له‌سه‌ر ده‌ستی شیخ ماری و ده‌رده‌گریت و ئیجازه‌ی
زانستی له‌سه‌ر ده‌ستی زانای به‌ناوبانگ مه‌لا نه‌وره‌حمانی رۆژبه‌یانی ده‌بییت.

نه‌م دوستایه‌تییه‌ هاو فه‌قییه‌تییه‌ی نیوان شیخ عه‌بدول‌رحمان و کاک نه‌حمه‌دی شیخ
ده‌سپیریته‌ نه‌وه‌ی هه‌ردووکیان و هه‌موو شیخانی به‌رزنجه و تاله‌بانی ده‌گریته‌وه، به‌لام له
پاشان هه‌ندی رۆدوای به‌داخ له نیوانیاندا رۆویداوه گه‌ردی خستوه‌ته‌سه‌ر نه‌و

دۆستایه تییه قولّه .

شیخ رهزا، له ناو ته می ئەم دوژمنایه تییه دا دۆستایه تییه کۆنی پایمال نه کردوو و له ستایشه که ی کاک ئەحمەدی شیخدا ئەو پیوه ندییه پروو حییه ی دهرده بریت و خو شه ویستی خۆی، نه ک ته نها به رامبه ر بنه ماله ی کاک ئەحمەد به لکو به رامبه ری هه موو سوله یمانی دهرده خات و له شیعرێکی کوردیدا ده لیت:

مه ربو و طه حه یاتم به سوله یمانی و خاکی
خۆزگه م به سه گی قاپییه که ی ئەحمەدی کاک
ئەو قیدو ته ی ساداته که سوککانی سه ماوات
شه ریانه له سه ر سو جده ئە به ر مه رقه دی پاکی
ئەو مه رقه دی والا یه که وه ک عه رش ی مو عه للا
مه حفو و فه به زو واری مه له ک ده وری شیباکی
بو ده ست و عه سا نازگه که ی داخه ده روونم
قوربانی عه سای ده ستی ده بم سو ل و سیواکی
دونیایه له دوای حه زه ته ی شیخ زیتر و زه به ر بی
وه ک تاجی که ی و جامی جه م و به ختی ضوحاکی
ده ره ق به حه فیدانی ئە ده ب لازمه زینه ار
قوربانی حه فیدانی ده بم بابی و داکی
به م حاله په ریشانه وه باز (اشهد بالله)
شیعرت ته ره به نگیزه (رهزا) شاعیری چاکی

له شیعرێکی فارسیدا، له مه دحی شیخ مسته فای نه قییدا ده لیت:

دست خیاط ازل خرقهء ناموس و عفاف
خوش برید است بیالای نقیب الاشراف
یعنی نعم الخلف حضرت (کاک احد شیخ)
آنکه با شیر زند پنجه بمیدان مصاف

واتا:

دهستی بهرگدووری ئە زه ل خه رقه ی ناموس شه ره فی

زۆر جوان به بالای (نه قیبولئه شراف) بریوه
یانی باشتترین پاشماوهی کاک ئه حمه دی شیخه
که له مهیدانی شهرا په نجه له په نجهی شیر ئه دا

مصطفی نام و چراغ نسب مصطفوی
نطفه هاشم و نقدی کمری عبد مناف
مدعی، گو نزید لاف زهم چشمی او
تکیه بر جای بزرگان نتوان زد بگزاف

واتا:

مسته فای ناوه و چراغی ئه ولادی مسته فایه
نوتفهیی هاشم و دراوی بهر پشتینی عه بدوله مناف
بلی به موددهعی با لافی سهراوهی ئه و نه دا
ناتوانی به هه رزه گویی پال به جیی پیای گه وره وه بدری

بزیارت گهی آبی کرامش چه عجب
سر قدم ساخته آیند ملاتک بطواف
ای ترا بندگی من نه به امید طمع
ندهم دست کریم تو بصد وجه کفاف

واتا:

بۆ زیارهت کردنی با و با پیره گه وره کانت
هیچ سهیر نییه ئه گهر فریشته به سهر سه ربین
ئه ی که سی که به ندهیی من بۆ تو به هیوای ته ماع نییه
دهستی به خشندهی تو به سه د مایه ی ژیان ناگۆرمه وه.

امتیاز از دیگران داده خدایت بسه چیز
همت عالی و دست کرم و طینت صاف
تکیه بر مسند جدت زن و اندیشه مکن
جز سرانگشت ندامت تگزد اهل خلاف

واتا:

خوا تو ی له خه لقی تر به سی شت هه لا ویردوه

هیممه تی بهرز و دهستی بهخشش و رهگهزی پاک
پال به پشته وانهی باپیرتهوه بده و بیر مهکه رهوه،
ناحه زتان لهوه بهولاهه که په نجهی په شیمانی بگهزن هیچی تریان پین نابری.

خصمرا تیغ زبان من و شمشیر تویس
دی ازان روز که این هر دو براینده ز غلاف
بشکافد دم شمشیر توش مهره و پشت
بگزرده نوک سنان منش از حقه و ناف

واتا:

بهسه بو دوژمن تیغی زمانی من و شمشیری تو
نای لهو روزهی که نم دوو تیغه له کیلان بیته در
نووکی شمشیری تو مورده عه بی پشت نه و لهت نه کا
نووکی پمی منیش له نه لقهی ناوکی تی نه پهری.

کمترین جود تو ای زیده و اولاد حسین
خرچ ده ساله و دولت ز دولک خانه و جاف
تا بود همچو بنی آکله با آل علی
چرخ در باره و ارباب هنر بی انصاف
باد اندام عدو تو بسجیل قضا
(عصف ماکول لایلاف قریش ایلاف)

واتا:

که مترین بهخششی تو نهی پوختهی نه ولادی حوسه بین،
خهرجیی ده ساله ی ده وله ته له دوو صده هزار ماله جاف.
تا گه ردوون له گه ل نه ولادی عه لیه دا بی ئینسا بی،
وهک چون (بنی آکله) له گه ل نالی عه لی بی ئینسانی بوون
نه ندای له شی دوژمنی تو به بهردی رهقی قهزا و قهدهر
وهک کای خوراوی سوورتهی (لایلاف قریش) ی لی بی.

له ستایشیکی تری حه فیدان؛ شیخ سه عید و شیخ مارف و شیخ مسته فا ده لیت:
توکز نبیره و کاک احمدی و آل نبی

کفایت است ازین خوبتر چه میطلبی
بس است قدر و شرف این قدر که جد شماس
شفیع روز قیامت محمد عربی

واتا:

تو که له نهودی کاکه حمهد و نالی پیغهمبهری،
نهمهت بهسه، لهمه زیاتر داوای چی نهکی؟
نهمهنده بو قدر و شهرهفی نیوه بهسه کهوا
شفاعه تکاری رژی قیامت موهمهدی عهرهبی باپیرتانه

بنا محمدو، مادر بتول و، حیدر باب
زهی سلالهء طاهر (فدیتکم بأبی)
بهر کجا که نسب نامهء شما خوانند
کرا رسد که کند ادعای ذو نسبی

واتا:

باپیره موهمهد و، دایک بهتوول (فاتیمه) و، حهیدر باوک بی
بنهچه لهمه خاوینتر نه بی هه بی باوکم به قوربانتان بی؟
له ههر کوئ شهجهره ی نیوه بخویننهوه
کی دهرفته تی نهودی نه بی نیودیعای خاوهن بنهچهی بکا؟

اگر بحرمت آل نبی بردارد
به نیمراه بماند دعای نیمه شبی
اگر گذشت نزاعی میان ما چه عجب
زمانه راست کزینسان هزار بو العجبی

واتا:

نه گهر له بهر حورمه تی نالی نه بی (نه بوایه)
دوعا و پارانهودی نیوه شهوان له ناوه راستی ریگادا نه مایه وه
نه گهر هه رایهک له نیوان نیمه دا رووی دای بی سهیر نبیه
زهمانه هزار شتی سهیری له م با به تهی هه به
تهی نبود ز حکمت بخیر منجر شد

بخوان (حکایت خضر نبی وقتل صبی)
هزار سال بگویم اگر ثنای شما
سخن هنوز بود در مقام بی ادبی

واتا:

هرایی له نیوان نیمه‌دا پرووی دابن خالی نه‌بووه، له سه‌روه نه‌نجامی به‌خیر بووه
پازی هه‌زرتی خدر پیغه‌مبه‌ر و کوشتنی مناله‌که بخوینه‌روه،
ئه‌گه‌ر هزار سال ته‌عریف و سه‌فای ئیوه بکه‌م
هیشتا کو‌قسه له مه‌بدانی بی‌ئه‌ده‌بی ناچیتته دهر

محب آل رسول از گناه کی ترسد
(فقل لمدنبه ذنبه علی رقبی)
بس است عرض خلوص ای (رضا) زبان درکش
بزد آن که بود در مقام (یسمع بی)*

واتا:

خۆشه‌ویستی نه‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر که‌ی له گونا نه‌ترسی؟
بلتی به‌گونا‌هباری خۆشه‌ویستیان گونا‌هی ئه‌و له گه‌ردنی من
په‌زا، با‌عه‌رزی ئی‌خلاص به‌س بی‌ و زمان بکیشه‌وه،
له‌خزمتی ئه‌و که‌سه‌دا که له‌پله‌ی (یسمع بی) دایه
* ئیشاره‌ته‌ بو‌حه‌دیشی (ما‌یزال‌العبد‌یتقرب‌الی‌بالنوافل‌حتی‌اکون‌سمع‌الذی‌یسمع‌به‌
وبصره‌الذی‌یبصر‌به‌)، واته: به‌نده‌ زۆر له‌خوا‌ترس و عیباده‌تکار (واته‌خوا) بو‌ی ئه‌بم به‌
هه‌موو شتیکی واته‌هه‌موو کاریکی بو‌مه‌یسه‌ر ئه‌که‌م

جناب شیخ سعید آن حفید قطب جهان
که یافته است زجهدش نشان منتخبی
دوم نبیره‌ء فرخنده‌ء (شیخ معروف است)
به فصل و دانش او معترف ذکی و غبی

واتا:

جه‌نابی شیخ سه‌عیدی کوره‌زای قوتبی جیهان،
که‌نیشانی هه‌ل‌ب‌ئارده‌یی له‌با‌پیری وهرگرتوه،
دو هه‌میشیان نه‌وه‌ی پیروزی شیخ مافی نۆدییه،

که زیرهک و کهودهن دانیان به گهورهیی ئهودا ناوه.

سیم ساللهء والا گهر جناب نقیب
که شیررم کند ازوی بگاه پر غضبی
دعای این سه حفیداست ورد روزوشبم
بلطف خود همهرا دست گیریا ربی

واتا:

سپهه‌میش وچهی ره‌سه‌ن بالا جه‌نابی نه‌قیبه،
که هه‌ر کاتی رقی هه‌ستی شیر له تاوان لیتی هه‌لدی،
ویردی شهو و رۆژم دۆعای خیره بو ئه‌م سنی کوره‌زایه،
خوایه به لوتفی خۆت ده‌ستی هه‌ر سیانیان بگره.

له‌گه‌ل ئه‌م هه‌موو به‌رتزییه‌دا، شیخ په‌زا، به‌رامبه‌ر بنه‌ماله‌ی حه‌فید، له‌م لاوه له
ناوچه‌ی بناری «گل» رووداوێکی خوێناوی له‌ نیوانی شیخانی به‌رنجه و شیخانی
تاله‌بانی رووی داوه. شیخانی به‌رنجه‌ی قه‌ره‌چیتوار، هه‌ر چه‌نده جی ریزی شیخانی
تاله‌بانی بوون، به‌هۆی ناکۆکی نیوانیان له‌سه‌ر زه‌وی و زار، یه‌کیک له‌ پیاوه
ناسراوه‌کانی تاله‌بانی «شیخ سه‌مه‌د کورپی شیخ عه‌زیز» به‌ جوړتیکی دلپه‌قانه له‌لایه‌ن
شیخ حوسینی قه‌ره‌چیتواره‌وه کوژرا، و له‌ تۆله‌ی ئه‌ودا شیخ حوسین به‌ ده‌ست شیخ
حه‌میدی شیخ عه‌زیز کوژرا و ئه‌م هه‌موو دۆستایه‌تی و به‌رتزییه‌ی نیوانیان به‌ با چوو. ئه‌م
دوژمنایه‌تییه‌ هه‌ر ته‌نیه‌وه، و هه‌ر چه‌نیک شیخ مه‌حمودی حه‌فید له‌کاتی حوکمداریدا
ته‌قه‌لای سارپه‌ژکردنی ئه‌و دوو برینه‌ی کرد، به‌لام هه‌ر ته‌شه‌نه‌ی ده‌کرد و بووه هۆی
وه‌ستانی زۆریه‌ی تاله‌بانیه‌کان دژی هه‌زه‌کانی شیخ مه‌حمود و تیشکاندن له‌ شه‌ری
«ئاوباریک» دا. له‌ پیناوی کوژرانی ئه‌م دوو پیاوه‌ دیاری و ناسراوه‌ی هه‌ردوو ئیلدا چه‌ند
جاریک له‌شکری هه‌ردوولا به‌یه‌کدا هاتن و گه‌لیک کوشتار له‌ ناویاندا رووی دا.
شیخ په‌زایش له‌مه‌دا نه‌یتوانی پشتیوانی ئیله‌که‌ی نه‌کات، به‌لام لایه‌نگیری ناشت
بوونه‌وه‌ی هه‌ردوو ئیل بوو و له‌ شیعریکیدا ده‌لێت:

(شیخ سه‌عید) سه‌رداره، (شیخ مه‌عروف) هه‌تا حه‌زکه‌ی نه‌جیب
بو جوامه‌ردی و شه‌جاعت (بینی به‌ینه‌للا نه‌قیب)
گه‌ر په‌قیب نه‌بوایه‌ که‌ی مابینی ئی‌مه‌ تیک ده‌چو

کیر به کوز داکی موفه تتین، گووبه پریش باوکی ره قیب

به رامبه ر کوشتنی شیخ حوسینی قه ره چیتوار، به رزنجه چهند جاریک له شکریان له تاله بانی کردوه و به لام له شه رانه دا سه رنه که وتوون. له شه رانه دا عه شیره تی ره باتیش له هاوشانی شیخانی به رزنجه دا به شدارییان کردوه. شیخ رها هه رچه نیک به رامبه ر به رزنجه چاو پووشی ده کات، به لام به هاتنی ئاغای ره باتی زور تووره ده بیت و ده لیت:

ئه گهر (به رزنجه) غه درتکیش بکه ن هه ر نه یسه ساداتن
خدر) ئاغای ره باتی دایکی خوگی ئیوه بو هاتن
خه زوره ی شیخ هه مید ئاغای ره باتی کونه قه لتاغ شر
له ئه سل و مه عدنه ئه جدادی ئیوه دووم و خه راتن

له یه کیک له و له شکر ئاراییانه ی به رزنجه و تاله بانیدا، به رزنجه به له شکرکی گه وره وه دینه سه ر ته کیه ی تاله بانی له که رکوک. تاله بانی خو بان و زه نگنه و گل و به رزنجه ییش هه مه وه ند و جه بارییان له گه ل ئه بیت. ئه م له شکره گه وره یه ی به رزنجه دوو رۆژ چاوه نواری هاتنی ئاغای ته های ره باتی ئه کهن. که چی ئاغای ته ها به سواری نیره که ریک؛ دوو ده مانچه ی «قه ره بیانی» کون له پشت و پیاو تکیش به (قامه) و یه کتیکیش به (کوته گ) له دوایین. پیاو تکی قوشمه ی جه باری قورئانیک دینی و ده یخاته باوش ئاغای ته هاوه. «ئاغای بو خاتری ئه م قورئانه، تاله بانیش ئه ولادی شیخ و مشایه خن، ره حم له مال و منالیان بکه» ئاغای ته ها تووره ئه بیت و ئه گه ریتته وه.

بو دامرکاندن ئه م شه ر و شوره له نیوان دوو فامیلیای پیتشره وی ئایینیدا، حکومه تی عوسمانیش ده که ویتته ناو بژی کردن و ئاوی ته ینال، که مولکی شیخ عه لی بوو ده یده نه شیخانی به رزنجه و له جیاتی ئه وه زوره ی ئاو و زه ویی دیهاتی (له یلان) و (یه حیاهه) ئه ده نه شیخ عه لی. شیخ رها که له شیعریکا ئه بیوت:

شاه حسین از خواب دیدم در ملا
گفتم ای شاه شهید کربلا
سیدی برزنجه از نسل تواند
(قال لا والله هذا مفتتري)

واتا:

شاه حوسینم له خهودا دی به ناشکه را
و تم ئه ی شای شهیدی که ره لا
سه ییدی به رنجه له نه سلی توون؟
وتی ناوه لالا ئه مه بوه تانه.

که چی ناشت بوونه وهی تاله بانی و به رنجه ی پی خوش ده بیت و ده لیت په نجه دان له گه ل
به ره ی پیغه مبه ر پیشه ی ئیمه نییه ، به لام ئه مه کرده وهی خودایه .

ماه رمضان چون گذرد نوبت عید است
پیش از رمضان آمدن عید که دید است
کرکوک چرا برهمه آفاق ننازد
امروز که آرامگه این سه حفید است

واتا:

که مانگی رهمه زان به سه ر بیچی نویه جه ژنه
کتی هاتنی جه ژنی به ر له مانگی رهمه زان دیوه؟
که رکوک بو به سه ر هه موو جیهاندا نه نازی؟
ئه مرۆ که ئه و سێ کورده زایه ی کاکه همه دی تیا ئه حه سیته وه

از عید غرض صحبت آن قدوهء سادات
سردار گروه شرفا (شیخ سعید) است
صد شکر که مقدم آن یار عزیزان
هه ر سال دو عید آمد و امسال سه عید است

واتا:

مه به ست له جه ژن ها و رتییه تیی ئه و پیشه وای ساداته یه
که شیخ سه عیدی سه رداری گرۆی شه ریفانه
سه دجار سوپاس بو خوا که له هاتنی ئه و دوسته عزیزانه دا
هه مو و سالی دوو جه ژن ها تووه و ئه مسال سێ جه ژن هه به

از سعدی آن (شیخ سعید) است که امسال
مقراض حوادث سرمویی تبرید است

با آل نبی پنجه زدن پیشهء ما نیست
این واقعه؛ تقدیر خداوند مجید است

واتا:

له بهره که تی نهو شیخ سه عیده وهیه نه مسال
مقهستی روودا و سه ره موویه کی نه قرتاندووه
په نجه لیدان له گهل نالی پیغهمبه ر کاری نئیمه نییه
به لام نهو رووداوه قهزا و قهدهری خوی گه وره خو به تی

نسبت نه کنونست بدین دوده (رضا) را
در روز ازل، عاشق و درویش و مرید است

واتا:

خودانه پالی نهو بنه مالیه، بهش به حالی شیخ رهزا، له نئستاوه نییه
نهو هر له روژی نه زله وه عاشق و درویش و مریده.

له پاش نهو ناشتییه؛ شیخ رهزا دووباره ده گه ریتته وه در پرینی ریزی خوی بو فامیلیای
«حه فید» به لام ریزی شیخ رهزایی، که ده لیت:

«شیخ مسته فا» له زومره ی نه ولادی مورته زایه
هر کهس که خه صمی نهو بی ده یگیم له لام غه زایه
حاجی ره سوول زاده مه فعوولی شیخ «رضا» یه
«رضا» به نارزه زایی وه ک ماری بی ره زایه

له شبعریکی تریدا ده لیت:

موخاله فهم نییه من سه عاتیتیکی میقاتم
غولامی حه لقه به گوشه جه میعی ساداتم
که چی له فهدر دپکی شبعری فارسیدا ده لیت:

زهر جا جمع گشتند اهل سادات
فسادات فسادات فسادات

واتا:

له هر لایع (سه بیید) کوینه وه و (سادات) پیک بین نئتر هر (فه سادات) و (فه سادات) و
(فه سادات) نه بی هونه ره که ی له فاسییه که دا له وه دایه (سید) که کو کرایه وه و کرایه جمع نه بی

به (سادات). نهم رسته‌ی‌ش شهرت و جه‌زایه‌و جه‌زا (ف)ی نه‌چیتته سهر و به‌م پییبه وشه‌ی
(سادات) که (ف)ی چووه سهر نه‌بی به (فسادات). هه‌روا کۆی (فاسد)یشه.

شیخ ره‌زا و قوچ به‌گی شاعیر

جاریک شیخ ره‌زا نه‌چیتته سوله‌ی‌مانی و نه‌بیته میوانی سه‌ید نه‌حمه‌دی نه‌قیب. نه‌قیب
به شهره‌فی شیخ ره‌زاوه گه‌لیک له نه‌دیب و شاعیرانی سوله‌ی‌مانی له‌سهر خوانی نان
خواردنی شام (شیوان)کۆ نه‌کاته‌وه. له کاتی نان خواردندا شیخ ره‌زا کوردانه قۆلی
هه‌لده‌مالیت ده‌س نه‌کاته تیکه‌ی زل کردن. قوچ به‌گی شاعیر به‌ده‌رفه‌تی ده‌زانیت و ده‌س
کاری له شیعریکی حافظی شیرازی نه‌کات و نه‌لیت:

در حلقه‌یی گول و مول چه‌نده نه‌که‌ی تیکه‌ی زل

ته‌وقی ظالمت له مل (یا ایها ال) ره‌زا را

بنه‌ره‌تی هه‌لبه‌سته‌که‌ی حافظ نه‌مه‌یه:

در حلقه‌ء گل و مل خوش خواند دوش بلبل

هات الصبوح هیوا یا ایها السکاری

واتا:

له‌ناو حه‌لقه‌ی گول و شه‌رابا دوینی جوانی نه‌خویند بولبول

ناشتابی بهینه و کۆینه‌وه نه‌ی مه‌ستان

شیخ ره‌زا تیکه‌که‌ی بو‌قووت نادری و ده‌ری دینی و نه‌یخاته ژیر خوانه‌که و ده‌سکاری
له شیعریکی تری حافظ نه‌کات و نه‌لی:

غلط گوفستی و گو خوردی بیبا و خوش بتر قوچ بگ

کی به‌ر ریشی تو نه‌فشانه‌د فه‌له‌ک ریتالی مانگارا

بنه‌ره‌تی هه‌لبه‌سته‌که‌ی حافظ نه‌مه‌یه:

غزل گفستی و در سفتی بیبا و خوش بخوان حافظ

که بر نظم تو افشانده‌د فلک عقد ثریارا

واتا:

غه‌زه‌لت وت و دورت هۆنیه‌وه وهره حافظ خوش بلتی

که به سهر هه لبه سستی تووا ببارینی فه له ک ملوانکی ثریا

که چی شیخ رهزا ئه یکاته:

خه لنت کرد و گووت خوارد ، وهره بتره قوچ بهگ

که به سهر ریشی تودا فه له ک ببارینی ریخی مانگا

له گه ل زبوهری شاعیر

شیخ رهزا له پارچه شیعریکی ههوت بهیتیدا هه جوی زبوهری شاعیر ئه کا و ته نها
ئهمه ی خواره وه مان دهس که وتوووه و ئه لیت:

له بهر مه غبووری و لیلی دوو سی تیلام له (زبوهر) دا

وه کو شه خسی که چهند کبیری له سهر چه شمه ی قوزی وهردا

له هه جوی مه جویی شاعیردا

ئهم شیعه ی شیخ رهزا بهیتیکه له پارچه شیعریک، له نه جمه ددین مه لاهه وهرگیراوه . و
له (۴۰۵) ی کسه کوئی محمه ده ئه مجهد ئه حمه دی سه دباری وهرگیراوه زور به داخه وه
هه ندی کهس دهستی به سهره گرتوون و ههر ئه مه یان دهسکه وت:

کووپه هه یتهت، روو (مه ره) ، سینه ک سیفهت دینار په رست

(ئه سکه مل) مل، مه شرب (ئوغلان) ، کاری پاپازی ده کا

شیعریک که هیشتا ساغ نه کراوه ته وه

ئه لین، له زوبانی ره شید ئه فه ندی عیزهت ئه فه ندی عه بدوللا ئاغای که رکووکیه ، که
به ره شید چاوش ناسراوه ، گوایا شیخ رهزا ئه مه ی به شیخ عه لیبی کاکی وتوووه . به لام
ماموستا جه میلی رۆژبه یانی ده لیت ئه مه به شیخ مه حمودی هه فید و تراوه . بوچوونه که ی
ماموستا جه میل له راستیه وه نزیکتره ، چونکه ئه م جوژه قسانه له نیوان شیخ رهزا و
شیخ عه لیبی کاکیدا نه بووه و گله یی شیخ رهزا له کاکی؛ ههر ته نها له بابته گوزه رانه وه
بووه .

فهرمووته: ئیجتیناب بکه له و جه نابه ته
شیخم، ئەگەر بزانی، جه نابت جه نابه ته
پیر بووی و تهرکی ره سمی کو ده کیت نه کرد
هه روا ئەزانی ئەووه لی عه هدی شه بابه ته

هه ره چهنیک ئەمه له شیعی شیخ رهزا ئەچی، به لام له و پروایه دام ئەگەر شیعی شیخ
رهزا بیته، نه به شیخ عه لیبی کاکي و نه ییش به شیخ مه حمودی حه فیدی نه وتوو. ئەم
چونکه که ده لئی «پیر بووی» شیخ مه حمود له سه رده می شیخ رهزادا پیر نه بوو. ئەم
شیعره یان شیخ رهزا به شیخیکي تری وتوو و یان یه کیکي تری به شیخ مه حمودی
وتوو.

شه ره شیعی شیخ رهزا و شوکری فهزلی

شوگری فهزلی له باوکه وه کوردی شاری سنه ی کوردستانی رهژه لاته و دایکی عه ره بی
به غدایه. زوره ی ژبانی له به غدا و سوله یانی رابواردوو و زمانی کوردی و عه ره بی زور
چاک زانیوه و توانیوه په نجه له گه ل شاعیریکي وه کو شیخ رهزا بدات. شوگری له م شه ره
شیعرا نه دا، خو ی داوه ته پال شیخانی به رنجه ی سوله یانی و هه روا زاوی موفتی زه هاوی
بووه، له به ره وه شیخ رهزا، له گه ل شوکریدا جار جار په لاری له شیخانی سوله یانیش
گرتوو و هه ندی جار ییش شوگری له گه ل بنه ماله ی موفتی زه هاوی جووت کردوو. به لام ئەم
هه موو هه جوو یه کتر و ئەم هه موو جنیودانه بو ده رخستنی هونه رمه ندی بووه و ته سیری
له سه ر پیوه ندیبان نه کردوو. هه ره له و کاتانه دا شوگری تووشی گیتچه لیکي گه وره ی
کار به ده ستانی حوکی عوسمانی ده بیته و مه ترسیبی له سیداره دانی لی ده که ن. که سوکاری
هاوار ده به نه لای شیخ رهزا، ئەویش به هوی دۆستایه تیبی له گه ل نازم پاشای والیبی
به غدا، له مردن رزگاری ئەکات و له پاش کوچی دوابی شیخ رهزا شوگری زور بو ی
ده گریته.

له و سه رده مه دا، مهیدانی قوشمه له نیوان دوو شار یان دوو گه ره ک، به یاریی شه قین و
سینی و زه رف، یان له مهیدانی شه ره شیعردا کراوه. ئەگەر شیخ رهزا زوبانی تیژی
که رکوک بوو بیته، شوکریش زوبانی سوله یانی بووه و هه ردووک بو ده رخستنی هونه ربان

لهسه ر چۆك بۆ يه كتر دانيشتون، ئەم په تاخى سوله يمانى و ئەويش هينى كه ركووكى ده ر خستوو. له سمكولانى ئەم دوو ئەسپه ر هسه نهى شيعردا، گه ليك له پياوانى ئەم دوو شاره به ركه وتوون، به لام ههردوولا له سووچى هونه ريبه وه ته ماشاى ئەو شه ر جنيوه يان كردوو. بۆ هه لسه نگانى هونه ريبان شاعيرى ناسراو (پيره ميترد) ئەكه نه حه كه م. پيره ميترد ئەليت: ههردوو كيان شاعيرن و هونه ر مه ندن ناتوانم يه كيتكيان به سه ر ئەويتريان دا بده م.

شيخ ر هزا له شيعر تىكى كورديدا هه جوى شوكرى ئەكات و ئەليت:

شوكرى له داخى تو ئەمه سالتىكه يا دووه
 كيتم نه خو شه حالى په ريشانه كه وتوو
 جارى بپرسه موخليس كهت چونه چۆن نيبه
 مه حسوبه كو نه كهت عه جه با ماوه مردوو
 كو شتهى فيراقى تو به عيلاجى ئەگه ر نه كهى
 توبالى به و ملهت كه ده ليتى نيتر كه كاردوو
 عه مدهن ئەلتم نه خو شه، موراعاتى تو ده كه م
 وه رنه ده ميكه روو حى به جه ننهت سپاردوو
 گه رمين درۆ ئەكه م ئەوه دا يكت بپرسه ليتى
 يايه به ده ستهى خو ي كفن و دفنى كردوو
 شان و خه نه و هه مامى هه رام كردوو له خو ي
 پاش ر هه متهى، هه رامه له من، سو پندى خواردوو
 ئيس ته ش كراسى چلكنه ناو لنگى كولكنه
 وهك ديوه لو كه توو كى به رى بس تهى هاتوو
 يايه ئەگه ر سه كرمه به ژير كور كه يا بچى
 هه روا ده زانى لاقه مه ليتى پيا چوو
 يايه كه مه عبه رى دو برى و ده هليزى كوزى
 يه تاغى ئەش قيايه گوزه گاهى نوردوو
 شيعرئى كه تو به چا كى ده زانى شيا كه يه

به زمی به یانی ده فەر مووی گه نو گووه
هه ر وهک تسی که جه وه هری خووی ده ر بخوا به با
نامووسی خووی به شیعی سە فی هانه بردووه
به م شیعه بی فەرانه وه نابی به (شیخ رهزا)
زه حمەت مه کیشە ئایینه کاری (ئه ریستو) وه

شو کربش له وه لامدا به شیعیکی کوردی ده لیت:

ریشالی کییری خۆم که له زینا ره تاندووه
سه رسمی داوه، که وتووه، جه رگی پساندووه

شیخ رهزا نه زانیت شیخانی سوله یانی شوکری هان نه ده ن که ئه م جینیوانه ی پی بدات و
ده لیت:

پووره شوکری به سیه با نه تگیم و شه مەت له ق نه که م
دایکه کییر خۆرت هه واله ی سووری سه ر نه بله ق نه که م
نیه تم بوو ده فعه یی خۆمت پیاده م باز وتم
نه قصه بو ئه مثالی من با گوو له هه ر ئه حمه ق نه که م
من که شه هبازی شکاره ندازی شاهیم پی ده لین
حه یفه با ئاهه نگی جه نگی سه رگه ر و له قله ق نه که م
تو به جارئ وهک ژنی فاحیشه پیت لی هه لبری
نه،، وتم: خهیری نییه چاویکی گه ر لی زه ق نه که م
حیزه سا خو بگره تا بو ت بیمه مه دیدانی مه ساف
شه رت بی هیچت پی نه لیم، تا بن گونت نه سته ق نه که م
کو نه حیزی شاری به غدا لیم هه رام بی شاعیری
گه ر کوزی خوشکت وه کو ئه یوانی کیسرا شه ق نه که م
هه ر وه کوو (مهستی) م به فه ردئ گا، خوا رووحم به ری
مولحیدی کافر مه زه ب گه ر تویش به ئه و مولحه ق نه که م
من ده زانم کی له خشته ی بردووی ئه م ما چ سوود

سه ییده، سه یید قسه ی سووکی ده بیی دهره ق نه که م
پیتی بلتی با مونته بیه بی، توبش گه نوگوو بهس بخو
با سوله ایمانیش به جاری کافری موتله ق نه که م
عهده کردوومه له خزمهت (شیخ رهزا) دا ورچه کویر
نه یخه مه ناو لنگی دایکت تا له توی ئیره ق نه که م

شوگری له شیعریکی بهرگری له سوله ایمانیدا ئه لیت:

گوو مه خو یا شیخ ئیتر با شویشی بهریا نه که م
خوت و کهر کوکت به جاری سهر به سهر ئیفنا نه که م

شیخ رهزا له مه بی دهنگ نابیت و ئه لیت:

عالم و دونیا ئه زانی شوکرییه کویر خه رچی منه
شوخ و شهنگه ههر وه کو ره ققاص ئه لیبی موتله ق ژنه
دایکی حیزی خه لقی به غدا، باوکی گه وادی سنه
وهک به دیعه ی بنت بکراوی بی حه یا و بی بنه

شوگری له وه لامدا ده لیت:

لوتی و ره ققاص من نیم، ئیره گای پیره بنه
ئه ی له گولچینی ژنت به مر بو نه در دیدیویه نه

شیخ رهزایش ده لیت:

تویچ لیمان بووگی به شاعیر ئه ی حه رام زاده ی سنه؟
بوچه شانئ ناخه فینی مه سره فی چهس ئه و تنه؟

شوکریش ده لیت:

شاهم شیعی خوت وهرگره که م ده ماغ و سه رسه ری
من ئه گهر زولی سنه م تو پوشت و گه وواد و کهری

شوگری ئه گهر له مه یدانی شیعی کوردیدا په نجه ی له گهل شیخ رهزادا دابیت له مه یدانی
شیعی فارسیدا له کیشی ئه ودا نه بووه. شیخ رهزا له شیعیکی فارسیدا ئه لیت:

صبا ز بنده که هستم تهمت شعرا
ببر سلام به شکری که ای زن شعرا
گواهست زردی رویت بدان که حامله ای
ولی بگو ز کدامین قلم زن شعرا

واتا:

ئهی بای صهبا، له به ندهوه، که رۆسته می زالی ناوشاعیرانم
سه لامی بهره بۆ شوکری و پیتی بلتی: ئهی ژنی شاعیران
زهدیی روت شایه تی ئه وهیه که دوو گیانی
به لام پیم بلتی له کام گانکه ری شاعیران دوو گیانی؟

اکر ز نطفهء من بخشیدت خدا پسری
نهاده کن لقبش آهرین شعرا
عجب مدار که آن کودک بزرک نژاد
به یک دوو هفته شود شیر او ژن شعرا

واتا:

ئه گهر خوا له من کوریکت پین بیه خشیت
(شهیتانی شاعیران) بکه به له قه بی
لات سهیر نه بی ئه و مناله ره گه ز گه وردهیه
له یهک دوو هفته دا بیی به شیری تووردهی ناو شاعیران

ترا به محکمی و سختی کمر نازم
که منهدم نشد از گرز صد من شعرا
سرت چو کفهء میزان فرونشسته بخاک
فراز مانده دو پایت بگردن شعرا

واتا:

بنازم به پتهوی و ره قیی که مه مرت
که به گورزی صه د ته وریزی شاعیران نه روو خا
سهرت وهک تای تهرازوو نیشته وه ته زهوی
ههردوو قاچیشته به بهرزه وه به سه ر شانی شاعیرانه وهن

زخیرهء نبود از هنر در انبساط
بغیر خوشه چینی زخمرن شعرا
دهان کیسهء کونت نه آبخنان شده چاک
که التیام پزیرد بسوزن شعرا

واتا:

هیچ زخیره به کی هونەر له عمارتا نییه
جگه له گوله گهمنی که له خهرمانی شاعیرانی کۆیکه بتهوه
دهمی تووره که ی قنگت وا یه کالآ نه بووه تهوه،
که به سووژنی شاعیران بۆ دوورینهوه بشی.

د و باره حامله ات میکنم اگر نرنی
سلیطه دست دخالت بدا من شعرا
به اتفاق سخن گستران قافییه سبخ
سر آمدی چو (رضا) نیست در فن شعرا

واتا:

ئه گهر دهستی خۆ به دهسته وه دان نه گری به داویننی شاعیرانهوه
جاریکی تر زگت پر ئه که مهوه هه ی بی شه رمی بی ئابروو
هه موو قسه که رانی شیعردانهر له سه ره ئه وه یه ک دهنگن
سه ره به دهره وه یه ی وه کو (رهزا) له ناو دهسته ی شاعیراندا نییه.

شه ره شیعرنی شیخ رهزا و شوکری هه ره دووراو دوور نه بوو. زۆرجار له سوله یمانی و
به غدا یه کترین دیوه و به بی جنیو گفتوگۆبان کردووه. به لام هونه ری هه ردوو شاعیر له مه دا
بوو. دووریش نییه شاعیری ناسراو جه میل صدقی زه هاوی له هاندانی شوکری دهستی
بووبیت، له به ره ئه وه شیخ رهزا له شیعرنی کوردیدا هه ردووکیان جووت نه کات.

پیم مه لین ئه م دوو ژنه ت بۆچییه ئه ی شیخ رهزا
(شوکری) بۆ ته سک و تروسکی و (جه میل) بۆ زگ و زا

هه ره له سه ره ئه م شه ره شیعره، شیخ رهزا جارچار رقی له سوله یمانیش هه لساوه و
پلاریکی تی گرتووه که ئه لیت:

هه ره مه تاعنی که ته له بکه ی له سوله یمانیدا

هه يه ، ئيللا كوزى بىكر و كونى نامستعمل

ئەلئيتيش:

سولەيمانى هەتانه ، ناوى نابەم ، وەك كونى بىچوو
وەكو دانئىي لەسەر بەرگى شەقايق جى سمنى ئاھوو

و ئەلئيتيش:

موسولمانان ، موسولمانان ، موسولمانى موسولمانى
هەتئويكەم ئەوى خەلقى سولەيمانى سولەيمانى

كەچى لەلايەكى تەرشەو ئەلئيت:

موخالەفەم نىيە من سەعاتى مىقاتم
غولامى خەلقە لە گوئى جەمىعى ساداتم

بى گومان شوكرىش شاعىر بوو و پەنجەى لەگەل شىخ رەزادا ئەدا . بەلام شىخ رەزا ،
وەكو شەرە كەلەشپىر مەرجى بەزاندنى ئەكرد و ئەلئيت:

حىزى ئەگەر قسە ببەستى بە (رەزا)وہ
بى شك بەحەلالى لە كوزى داىكى نەزاوہ
بى حىكمەت و بى قىمەت و بى جى نىيە شىعەرى
عومەرى لە ھەوہل تاكو ئاخىر تپىدا رزاوہ
شوكرى گەنوگوو خورى سولەيمانىيە بوئەم
ھەرچەندە كە ئەمدى وەكوو لوتى دەگەرراوہ

لە ھەجوتكى تەرشدا ئەلئيت:

سوپەرى ئەھلى سنە بو شەرى بىگانە تنە
خويە خو شەر دەكەن و ئەسلەحەيان ھەر بە تنە
رقى ھەلسا سىنەيى دى لە سولەيمانى ئەدا
ئافەرىن ئەھلى سنە ئەم رەقەتان ھەر لە كەنە
ئەھلى ئىمە كە چووہ شارى (سنە) حوكمە ئەگى

به دوو شاهي و قه ره پوولي ژني کاميان مه زنه
له به يتيكي تريشدا ئه لیت:

گه ره له نامووست ئه ترسي هاي وه تهنگي تنته وه
وهختي بۆ ته کيه ئه چي دهس بگره پشتي قنکته وه

له م شيعره يش به دايكي شوکري ئه لیت:

کوزي (يايه) ئه گه زى کي وه کو گاز
به ري عه رصه ي پانه وه کو دهشتي حيجاز
قيتکه ييكي هه يه وه ک گردی (ده ماوه ند) ئه علا
پر له هيلانه که وه قه شقه ره و کوتر و باز

هه روا له به يتيكي تريدا ئه لیت:

خورووي نامري به شيشي من تليشي ناوگه لي دايکت
بلیم چي صه ده زار له عنه ت له خو ت و شيري ناپاكت

شیخ رها و میرانی بابان

میرنشینی چی بوو؟ میرنشینی به جوړيكي ره سمی، به پیتی یاسایه ک که غازان خانی
ئیلخانی له سالی ۱۳۰۳م ده ربه پنا دامه زرا. ئه و میرانه که دهسته لاتیان به سه ره
هه ریميكي فراواندا هه بوو، به ره می ئه وه ره پیمه یان بۆ خو بۆ پیکه پیمان و به کاره پیمانی
هه پزیکي سه ربازي بۆ یارمه تیبی حکومت به کار ده پینا.

عوسمانیبه کان که له شه ری (چالدران) دا به سه ره صه فه و ییه کانداه سه رکه وتن، به
پیچه وانه ی ئه وان که میره کانی صه فه و ییان به سه ره کوردستاندا ده چه سپان، ئه مان،
میره کانی کوردیان به وه به لای خو دا راکیشا که رژی می میرنشینی ئیلخانیان نوئ کرده وه
و دایانه وه دهستی میرانی کورد.

له مه دا (شه ره فنا مه) و (ئه ولیا چه له بی) و (مؤذن زاده) و (هه ممه ر) یه ک ده گرن که
رژی می میرنشینی له کوردستاندا له هه موو کاروباری ناوه وه به ته واوی سه ربه خو بوو.

کوردستان به پیتی ریک که وتنیک له نیوان سولتانی عوسمانی و پیشه‌وای ئایینی کورد مه‌ولانا شیخ‌ه‌کیموددین ئیدریسی به‌دلیسی، دابه‌ش کرایه (سنجق) و (میرنشینی)، یه‌کیتک له میرانی کورد سه‌نجه‌قی ده‌برده رتیه و میرنشینی بریتی بوو له چه‌ند سه‌نجه‌قیتک، میری میران سه‌رۆکایه‌تیی ده‌کرد.

شهرف خان له (شهره‌فنامه) باسی گه‌لێک له‌و میرنشینانه ئه‌کات، وه‌کو میرنشینی (آمد = دیاره‌کر) و میرنشینی هه‌کاری و میرنشینی بۆتان له‌ جزیره و میرنشینی یا ئیپاله‌ی شاره‌زوور که‌مه‌رکه‌زی شاری که‌رکووک بوو و به‌ سه‌رۆکی میرانی به‌به (بابان) بوو... هتد.

شیخ ره‌زا، ریز و خۆشه‌ویستییه‌کی بی پایانی به‌رامبه‌ر میرانی به‌به هه‌بوو. ئه‌و ریزو خۆشه‌ویستییه هه‌ستیکی نیشتمانپه‌روه‌ری و کوردپه‌روه‌رییه‌وه بوو چونکه میرنشینی ئه‌و سه‌رده‌مه‌ی بابان، رۆناکییه‌کی گه‌ش بوو له‌ کوردستانی خواروودا. شیخ ره‌زا ئه‌م میرنشینه‌ی به‌ ولاتیکی سه‌ره‌خۆی کوردستان و میرانی بابانیشی به‌ پیشه‌وا و پارێزه‌ری ئه‌و ولاته‌ داده‌نیت، به‌لام له‌ پاش شکستی عوسمانییه‌کان له‌ شه‌ری (قیه‌ننا) و بلا‌بوونه‌وه‌ی سه‌رمایه‌داری و پیوستی به‌ ولات و بازاریکی یه‌کگرتوو وای کرد که له‌ سه‌رده‌می حوکمداری سولتان مه‌حمودی دووهم ده‌وله‌تی عوسمانی ده‌ست بکات به‌ سه‌رنگوم کردنی ئه‌و میرنشینانه و ده‌سته‌لاتی حکومه‌تی مه‌رکه‌زی به‌سه‌ر کوردستانیشا بگرت.

شیخ ره‌زا له‌ شیعریکی کوردیدا بیره‌وه‌ریی خۆی له‌سه‌ر شاری سوله‌یمانی که‌ پاته‌ختی میرنشینی بابان بوو ده‌لێت:

له‌ بی‌رم دی سوله‌یمانی که‌ دارولمولکی بابان بوو
نه‌ مه‌حکوومی عه‌جه‌م، نه‌ سوخره‌کیشی ئالی عوسمان بوو
له‌به‌ر قاپیی سه‌را سه‌فیان ده‌به‌ست شیخ و مه‌لا و زاهد
مه‌طافی که‌عبه‌ بۆ ئه‌ریابی حاجه‌ت گردی سه‌یوان بوو
له‌به‌ر طاووری عه‌سکه‌ر ری نه‌بوو بۆ مه‌جلیسی پاشا
سه‌دای موسیقا و نه‌ققاره‌ تا ئه‌یوانی که‌یوان بوو
دریغ بۆ ئه‌و زه‌مانه، ئه‌و ده‌مه، ئه‌و عه‌صره، ئه‌و رۆژه
که‌ مه‌یدانی جریب بازی؛ له‌ ده‌وری کانی ئاسکان بوو

له و سه‌رده‌مه‌دا والیبی به‌غدا له‌بهر یاخی بوونی هه‌ندی عه‌شایه‌ری عه‌ره‌ب ده‌سته‌لاتی
به‌سه‌ر ویلایه‌تدا نه‌ما و بوگه‌رانه‌وه‌ی ده‌سته‌لات، داوای یارمه‌تیبی له‌شکری بابانیان
ئه‌کرد و به‌هه‌تیبکی کورده‌کان ده‌سته‌لاتی حکومه‌تیان ئه‌گه‌رانه‌وه.

به‌زه‌ری حه‌مله‌بێ به‌غدابیی ته‌سخیر کرد و تیبی هه‌لدا
سلیمانی زه‌مان، راستت ئه‌وی، باوکی سوله‌یمان بوو*
*مه‌به‌ستی ئه‌وره‌حمان پاشای بابانه‌که باوکی سلیمان پاشا بوو.

شېخ ره‌زا (سه‌لاحه‌ددینی ئه‌بویی) ی به‌کوردی بابان داده‌نی، که‌چی ئه‌و له‌عه‌شیره‌تی
راوه‌ندی کورد بوو. به‌پیتی ئایینی ریز له‌فه‌ضلی عه‌ره‌ب ده‌گرت، به‌لام کوردیکی وه‌کو
سه‌لاحه‌ددین وولاتی ئیسلامی له‌ده‌س (سه‌لیبی) یه‌کان ریزگار کرد و به‌سه‌ره‌زی چوو
ناو قودسه‌وه.

عه‌ره‌ب ئینکاری فه‌ضلی ئیوه‌ناکه‌م ئه‌فضه‌لن ئه‌ما
(سه‌لاحه‌ددین) که‌دونیای گرت له‌زومره‌ی کوردی بابان بوو
عموومی شه‌ه‌ریاران و سه‌لاطین و رمنگستان
له‌روعب و سه‌طه‌تی ئه‌و شه‌یره‌دا گشتی هه‌راسان بوو
قوبووری پر له‌نووری ئالی بابان، پر له‌ره‌حمه‌ت بی
که‌بارانی که‌فی ئیحسانیان وه‌ک هه‌وری نیسان بوو

له‌و ده‌وره‌شدا عه‌جه‌م و عوسمانی هه‌ر به‌کورد شه‌ریان ئه‌کرد، تورک به‌له‌شکری به‌به‌و
قاجارییه‌کانیش به‌له‌شکری ئه‌رده‌لان و بووه‌ته‌هۆی شکستی هه‌ردوولا و ده‌سته‌لاتی
دوژمنان به‌سه‌ر هه‌موواندا.

که‌(عه‌بدو‌للا پاشا) له‌شکری والیبی سنه‌ی شر کرد
(ره‌زا) ئه‌و وه‌خته‌عومری پینج و شه‌ش طفلی ده‌بستان بوو
له‌شعیرتکی تریدا که‌باسی به‌خشش و که‌ره‌می (ئالی به‌به‌) ده‌کات ده‌لێت:
سائیل به‌غینا نائیل ئه‌کا به‌خششی که‌متان
ئالی (به‌به‌) یاخوا نه‌رزی ده‌ستی که‌ره‌متان
هه‌ر چه‌ند به‌مه‌هل خه‌نجه‌ری ئه‌لماسه‌ زوبانم

ناپری سهری موویئ له ئەدای شوکری نیعه‌متان
 گیرفانی گەدای کردووه‌ته کانی جه‌واهیر
 ئیکسیری نیشاری زەر و شاباشی دره‌متان
 ئیوه‌ن به حقیقه‌ت مه‌لیکی میلله‌تی کوردان
 شایانی زیاره‌ت بکری خاکی قه‌ده‌متان
 ئینکاری حوقوقیان له‌سه‌ر ئەم میلله‌ته ناکری
 ئابای فه‌ره‌یدوون، فرو، جه‌مشیدی هه‌شه‌متان

ستایشی ئەحمەد پاشای بابان

شیخ رەزا لە گەڵ هەندێ له میرانی به‌به دۆستایه‌تییه‌کی تایبه‌تی هه‌بوو. له‌به‌رئوه هه‌ندێ جار په‌رده‌ی و یقار لاده‌دات و له مه‌یدانی ره‌خنه و گالته و گه‌پدا، شتی و ابۆ خۆی دروست ده‌کات که دۆستانی له هه‌چ داوایه‌ک درێغیی لێ نه‌که‌ن. له‌م ستایشه‌دا، دوو شتی مه‌به‌سته، یه‌که‌میان، حکومه‌تی عوسمانی، له ژێر پالێ په‌ستۆی حکومه‌ته بێگانه‌کانی ئه‌وروپا یاسایه‌کی دانا که بێگانه‌به‌ک مافی ئه‌وه‌ی هه‌یه نه‌ک به پیتی یاسای سزادانی عوسمانی، به‌لکو، ئه‌گه‌ر تاوانبار کرا، به‌پیتی یاسایه‌کی تایبه‌تی که - قانونی ئه‌غیار «قانون اغیار» یان پێ ده‌وت ده‌بیت. لێره‌دا شیخ رەزا گالته به‌و یاسایه‌ ده‌کات که هه‌تا، هه‌تیوتکی حیزی بولغار ئه‌و مافه‌ی هه‌یه که یاسای عوسمانلی به‌سه‌را دانه‌نریت:

چاکی کرد په‌رده‌یی نامووسی درێ وتی سیکتی بنی

ویرمندی پاره‌سنی بوبله‌می قانون ئه‌غیار؟*

* پاره‌که‌ی نه‌دا، ئایا وایه قانونی بێگانه؟

دووه‌میان؛ شیخ رەزا، له دروست کردنی ئەم باسه‌ دوور و درێژه بێ بایه‌خه، مه‌به‌ستی داوای یارمه‌تییه له دۆستیکی زۆر گیان به‌ گیانی، وه‌کو ئه‌حمەد پاشا، ئه‌گینا که‌س نییه شتی وای لێ بقه‌ومێ و ئابرووی خۆی لای مرۆفیتیکی وه‌کو ئه‌حمەد پاشا به‌ریت و بلیت کاریکی ناپه‌سه‌ندی وام کردووه، تو پاره‌که‌م بۆ بده!

ئه‌مه‌ سێ رۆژه که سه‌ر گه‌شته‌و و هه‌یران ده‌گه‌ریم

کیم هه یه غه یری وهلی نیعمه تی فهرخونده شیعار
فهرمون له گه ل سهرجه می شیعه که دا:

رۆژی یه ک شه ممه که مه شه ووره به رۆژی بازار
من به غار که و تمه دومبالی کورپکی بولغار
کور چه کور لیوی وه کو لاله یی خه مرا رهنگین
کور چه کور چاوی وه کو نیرگسی شه هلا بیمار
ئه هلی ئینصاف به خوا رهنگه چه نه ی بشکینتی
گه ره کسه ی بیت و بکا قامه تی ته شبیه به چنار
له هه مووی صهرفی نه زهر سمت و سورینتیکی هه بوو
نازک و نه رم و له تیف، میثلی ته لای دهسته و شار
خر و مه خرووط و موده و وهر، سپی یو نه رم و دونیم
هه ره و کوو کۆمه له به فری که شه قی که ی به مشار
که به دیقته نه زهرم کرده سورین و که فه لی
هه ردوو چاوم په ربیه ته و فی سه رم وهک سه گی هار
دامه نم گرت و وتم «مه رحه مهت ایت الماسم»
«بویله پاندرمه بنی آتشی عشقن ایله زار»*
چشم جادوی سیاهت همه بنداست و فریب
همه نازاست و گریشمه همه خوابست و خمار
بنی صیید ایتدی سنک دیده ئی آهوره روشن
ئه ی سنک دیده لک آهوه کی ششیر شکار

* وانا:

دامه بینم گرت وتم: «مه رحه مهت که ئه لماسم

وا من به ناگری عه شقته وه مه سووتینه

چاوی سیحریازی رهشت هه مووی کۆت و به ند و فریوده ره

هه مووی ناگر و ناز و به لاچاو روانین و خه و سه رخۆشبییه

چاوی رۆشن (ناهوی) ی تو منی خسته داوه وه

ئەي ئەو چاوانەي توکە شېر دەخاتە داووە.

ساعەتێ چاک لە سەر و سوورەتی نەحسەم فکری
پیمی ووت: «گیت ایشنه حاجی بەبە یاغمەمی وار؟
صاچمە لاقردیلرک حاصلی یوق آقچە گتیر،
(آقچەسزا) ایتەمە ساقن آرزوی بوس و کنار»
من کە یەک پارەیی جلقم لە ئەزەل شک نەدەبرد
پیم وت: «ایشته کەمەردە دولیدر یوز دینار»
«بن بیوک ذات شریفم وکلا خواجە سییم،
طانیور بندەکزی جملەء شاه و خونکار»
ئەلغەرەز هیندە درۆم کرد و فسوونم بو خوتیند،
کەوتە دووم هەر وەکو دووی گورگ ئەکەوی بەرخێ هەزار
موختەسەر خووشە قسە، بردمە مەزلگەهی خووم
گرتم و خستم و لیم برد و گونم کرد بە چوار
مۆلەتم ساتی نەدا ئەو شەو تا وەختی سەحەر
کاری خەیرم بە مەزەندە گوزەری کرد لە هەزار
وەختی سویحەینێ کە داوینێ فەلەک ئەتلەسی بوو
هەر لە جێ راستەو بوو، دامەنی گرتم وەکو خار
چنگی وەک پەنجەیی شاهین لە یەقەم قایم کرد
دەستی کەردە جەزەع و نالە و هاوار هاوار
زەفتییە و ئەهلی مەحەللە هەموو جەم بوون لە سەرم
پرسییان: (مالخبر)، ئەي زاهیدی سالووس شیعار؟
پیم وتن لەم کورە بولغاره بپرسن کە لە من
چی دەوی، بۆچی دەنالینێ وەکو هەوری بەهار؟
چاکی کرد، پەردەیی نامووسی دپی وتی: «سیکتی بنی
ویرمەدی پارەسنی، بویلهمی قانونی آغیار؟»*

«دیدیلر حاجی افندی چوجوقک حهقنى ویر،
سرکه فاش اولدی دهها فائده ایتمز انکار»
«یوقیسسه پاره‌ن نه‌گه‌ر مهلتن اوچ گون اولسون،
حقنى اوچ گونهدک ویرملیسن ای غه‌ددار»

* واتا:

پاره‌که‌ی نه‌دا، وایه قانونی بیگانه؟
وتیان حاجی نه‌فه‌ندی حه‌قی منداله‌که‌ بده،
سرکه‌که‌ ناشکه‌را بوو نیتر بیکه‌که‌ نینکار.
گه‌ر پاره‌ت نیبه‌ سئ رۆژت مؤلته‌ دده‌بینی،
ده‌بیت حه‌قی له‌م سئ رۆژده‌دا بده‌یت نه‌ی غه‌ددار.

نه‌مه‌ سئ رۆژه‌ که‌ سه‌رگه‌شته‌و و حه‌یران ده‌گه‌ریم
کیم‌ هه‌یه‌ غه‌یری وه‌لییولنیعمه‌تی فه‌رخونده‌ شیعار
یه‌عنی هه‌م نامی نه‌بی حه‌زرتی (نه‌حمه‌د پاشا)
فه‌خری دین، کانی حه‌یا، به‌حرری که‌ره‌م، کۆهی وبقار
مه‌دحی نیحسانی بکه‌م، عیلمی بکه‌م، فه‌ضلی بکه‌م،
به‌خوا خاریجه‌ نه‌وصافی حه‌میده‌ی له‌ شمار
که‌فی زه‌ر به‌خشی که‌ه‌وا مه‌نبه‌عی دو‌ر و گوه‌ره‌ره
میثلی به‌حرری که‌ نه‌ ساحیلی بیت و نه‌ که‌نار
طه‌بعی جه‌وواد و که‌ریم هه‌ر وه‌کو (قائنی) ده‌لئ
«زر به‌ قنطار همی به‌خشد و آشتیر به‌ قنطار»*

* زئیر به‌ هۆقه‌ نه‌به‌خشی و حوشتیر به‌ قه‌تار

تا وه‌کو ده‌وره‌ بکات و بگه‌رئ چه‌رخ و فه‌له‌ک
تا وه‌کو دیت و ده‌چی، بیت و بچی له‌یل و نه‌هار
به‌ مورادی بگه‌رئ شه‌مس و قه‌مه‌ر چه‌رخ و فه‌له‌ک
زه‌فه‌ر و فه‌تخی قه‌رین، به‌ختی موعین، طالعی یار
ره‌ئیی نه‌و باعیسی ته‌نظیمی ئومووراته، وه‌لئ

بۆ کورهای عالی می ئیمکان بوووته قوطبی مه دار

له مه دحیکی ئه حمه د پاشای به به دا له شیعریکی فارسیدا ده لیت:

أصفی جم صفت و داوړ اقلیم گشا
صاحب سیف و قلم حضرت (أحمد پاشا)
در گروه وکلا، عارف و دانا تر از او
هست؟ گفتم بخرد، گفت: نه کلا حاشا
دهر در طاعت او (یصرفه کیف یزید)

واتا:

ناسه فی جه مشید صیفته و دادپهروهی ولاتان داگیرکه ر

خاوه نی شیر و قه له م حه زه تی ئه حمه د پاشا

و تم به پیاوی ژیر: له ناو ده سته ی وه کیلاندا له و زانا و دانانتر هه یه؟

وتی: حاشا، نه خیر نییه.

گه ردوون له ژیر رکتیفی ئه ودایه، چۆنی ئاره زوو لی بی وه ری ئه چه رختینی،

چه رخی دونیا له ناوی مشتیدایه، هه رچۆنی بویت وای لی هه لئه گیتته وه.

له ستایشیکی تری بۆ ئه حمه د پاشا، دووباره په خنه له په وشتی خوی و مه دحی ئه و

ده کات و ده لیت:

هر چند زغم دامن تقوی بکمر بر

تسبیح بکف گیرم و مسواک به بربر

ناکه کفلی نرم تراز پنبه ء محلوج

برجسته ز دنبال یکی ساده پسربر

چون دیدم واز شوق دلم در طیش آمد

چون خایه ء حلاج به زیر و به زیربر

واتا:

هه ر چهنی، داویننی له خواترسان ئه که م به به ری پشتینه که م داو

ته سبیح ئه گرم به ده سته وه و سیواک ئه که م به رما،

کو توپر که که فه لیککی وه ک لۆکه ی شیکراو نه رم

له دواپی کوریککی لووسی بی تووکه وه راست ئه بیتته وه،